EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA AT spdShtaii S -PETERSBURG Fiinimgo societate ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XXI Editat de L M Lopatin Cartea ( ) MARTIE-APRILIE - MOSCOVA Tio-itografia Asociației lui I N Kushnerov și str Pimenovskaya, cu b hom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Filosofia istoriei lui Hegel V I Gr't $ religia civilă a lui Rousseau A S Kotlyarevsky i o Credință și cunoaștere Nikolay Berdyaev Materie si energie A Eichenwald , Valoarea ipotezei capacităţii pentru psiho- empiric logică A Lazursky Posesia în satul modern M Lakhtina Critică și bibliografie I Recenzie de cărți Edmund Husserl "Cercetare logică" Prima parte: Prolegomene la logica pură Permis de autorul traducerii din limba germană E A Bershtein, editată și cu prefață de S L Frank SPb Artă XV-j- C i r K S Hessen IL Prospect bibliografic - Societatea Psihologică din Moscova (Rapoarte despre ședința administrativă anuală, raport al secretarului, raport al trezorierului Lista membrilor Societății Psihice) Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Filosofia istoriei lui Hegel) Este imposibil să nu recunoaștem marele merit al filozofiei lui Hegel că a putut să acorde un loc cuvenit în procesul istoric unui fenomen atât de major precum creștinismul și să explice din punctul său de vedere semnificația sa mondială Avantajul în acest respect al filosofiei hegeliene a istoriei iese în evidență în mod deosebit când o comparăm cu alte teorii filozofice, în special cu Kontovskaya Filosofia lui Hegel, pornind de la opoziția subiectului cu obiectul, materiei cu spiritul și din ideea reconcilierii lor într-o unitate superioară, a putut să înțeleagă creștinismul ca rezoluție a marelui mister mondial, exprimat în dualism al infinitului și al finitului, al divinului și al umanului Creștinismul devine pentru Hegel o nouă revelație, cel mai înalt principiu în jurul căruia se învârte din acest moment istoria lumii (die Angel, um welche sich die Weltgeschichte dreht) Acest principiu este că "Dumnezeu este cunoscut de spirit", ceea ce înseamnă că "conștiința de sine în ascensiunea sa ia în stăpânire acele momente care sunt inerente conceptului de spirit și simte nevoia de a le combina într-un concept absolut" Aceasta este, împreună cu aceasta, împăcarea și eliberarea spiritului, căci, cuprinzând spiritul în universalitatea și infinitatea lui, omul, care însuși este spirit, în acest Vezi "Întrebări de filosofie" KN ιοί Întrebări de filosofie, KN Biblioteca "Runivers" V G E R E își găsește propria esență în obiectul absolut al gândirii sale În același timp, este conștient de necesitatea eliminării stării de fapt în care spiritul absolut este pentru el ceva obiectiv (gegenstãndlich), străin (fremdartig), existent în afara lui O asemenea definiție a creștinismului, în armonie cu Filosofia sa, i-a oferit lui Hegel posibilitatea de a-l defini simultan ca fapt istoric și de a-l data la momentul istoric la care se referea cronologic și, astfel, de a-l deduce nu numai din procesul dialectic, sau din evoluția ideii, ci din procesul istoric, i e din Faptele disponibile care l-au precedat și contemporane Această concluzie a unui Fapt concret dintr-un concept abstract la Hegel în raport cu creștinismul se realizează dublu - cronologic și în esență În primul rând, însuși faptul că începutul creștinismului coincide cu înființarea Imperiului Roman nu este o împrejurare întâmplătoare la Hegel, ci decurge, parcă, din esența procesului dialectic Principiul Imperiului Roman este pentru el "finititudinea și subiectivitatea particulară ridicată la gradul de infinit" (die zur Unendlichkeit gesteigerte particulare Subjectivitãt); și concomitent cu triumful acestui principiu în lumea politică, același principiu al "subiectivității" se manifestă în nașterea lui Hristos

"pentru mântuirea lumii", dar în ordine inversă, astfel încât "finitivitatea" devine doar Forma apariției sale (ais dieser Mensch), în timp ce esența și conținutul ei sunt "infinitul" Dar mai semnificativ și mai demn de încercarea lui Hegel de a primi creștinismul la condiția culturală a Mira de atunci, de a-l scoate din nevoile religioase și morale ale anticipării de atunci constând într-un sentiment profund de nemulțumire și sete (Sehnsum) Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL experimentat de societatea păgână Această nemulțumire a fost soarta care i-a zdrobit pe zeii păgâni și slujirea veselă pentru ei, a fost forța care a curățat sufletul uman de a fi purtat de tot ceea ce anume și concret Deja grecii, care au prezentat principiul - "omule, cunoaște-te pe tine însuți" - au ajuns la conștiința spiritului, dar un spirit limitat, care includea natura Spiritul, este adevărat, domnea asupra naturii lor, dar era una cu ea și se manifesta într-o multitudine de popoare și zei individuali Romanii au un element de subiectivitate Pe baza acestei subiectivitati (Innerlichkeit) se dezvoltă zh-nostj, dar în același timp această persoană se află sub puterea inexorabilă a edginaio, adică personalitatea absolută a suveranului "Această contradicție internă constituie calamitatea (das Elend) a lumii romane" Dar această calamitate determină dezvoltarea și educația ulterioară (Zucht) a individului Dezastrul extern se transformă în mâhnirea unei persoane față de sine, față de înstrăinarea lui de personalitatea și izolarea eternă și absolută Omul trebuie să ajungă să se lepede pe sine (muss sich ais das Negative seiner selbst fühien), trebuie să înțeleagă că nefericirea lui își are rădăcinile în natura sa, în faptul că este un element de înstrăinare și diviziune Și odată cu această conștiință a nenorocirii cuiva și cu întristarea pentru neînsemnătate, se împlinește condiția necesară pentru apariția creștinismului, vine momentul, care se spune în Evanghelie - când timpul s-a împlinit, Domnul și-a trimis jos fiul Mai amănunțit și și mai convingător, Hegel urmărește tocmai această idee pe baza istoriei evreiești Conștiința jalnică a nesemnificației cuiva și dorința de a ieși din această stare, spune el, trebuie, totuși, căutate în primul rând în afara limitelor însăși ale lumii romane; ele determină semnificația și importanța istorică la nivel mondial a poporului evreu; în spiritul acestui popor * Biblioteca "Runivers" V GERB a ajuns la momentul cel mai înalt, a ajuns la conștiința de sine absolută, întorcându-se la sine din "cealaltă ființă" sa (Anderssein), care este înstrăinarea și durerea sa de sine Această numire a poporului evreu este cea mai pură și cel mai bine exprimată în psalmii Davidici și la profeţi, al căror conţinut este spiritual o sete de divin, cea mai profundă mâhnire pentru neajunsurile cuiva, o sete de dreptate şi evlavie După Hegel, reprezentarea mitologică a acestui spirit o găsim chiar la începutul evreiesc cărți, în istoria căderii satisfacția ei datorită faptului că a mâncat rodul pomului cunoașterii binelui și răului Păcatul stă aici doar în cunoaștere - acesta este un adevăr profund, spune Hegel, că răul a fost înrădăcinat în conștiință , căci animalele nu cunosc nici binele, nici răul, la fel cum nu-și cunosc omul naturii (der natürliche Mensch) Numai conștiința atrage după sine o bifurcare a l-ului interior, în fața căreia se deschide, pe de o parte, libertatea infinită a lui arbitrariul, pe de altă parte, bunătatea, ca obiect al voinței Cunoașterea, care implică negarea unității originare, este așadar căderea, pierderea paradisului, care nu este o istorie întâmplătoare, ci veșnică a spiritului Starea de nevinovăție, starea cerească, este starea animală Paradisul originar (das Paradles - etimologic - un parc

pentru animale) este un parc care poate fi reședință numai pentru animale, și nu pentru oameni: căci un animal nu este în despărțire de principiul lumii; numai omul este spirit, adică trăiește pe cont propriu Dar această ființă în sine este conștiința particularității sale, adică conștiința de sine este împreună cu întunericul și înstrăinarea (Trennung) de spiritul comun, divin Căderea este așadar mitul etern adevărat al omului, în virtutea căruia el devine om În toamnă, o persoană dobândește o libertate abstractă în raport cu binele, dar rămânând în această poziție Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL și există răul Conștiința acestui lucru și durerea față de ea sunt deja exprimate în povestea despre cădere, există și un indiciu al reconcilierii, dar tot sub formă de profeție Satisfacția pe care o dă omului împăcarea cu divinul nu există atunci pentru el Omul caută până acum doar satisfacție în exterior, în final, în stăpânirea țării Canaan El nu are satisfacție în Dumnezeu, ci îi aduce jertfe în templu Această satisfacție exterioară de care sunt lipsiți evreii sub conducerea Romei Templul Sionului este distrus, oamenii care slujesc lui Iehova sunt împrăștiați pe suprafața pământului De aici și sentimentul de durere profundă și de disperare Dar aceasta nu este disperarea unui păgân - nu ascultare plictisitoare în fața unui Fatum orb, ci o căutare nesfârșită și pofta de Dumnezeu Stoicismul a învățat doar să nege existența răului și a durerii în sine; Evreia, pe de altă parte, caută reconcilierea subiectivului cu o singură esență Aceasta este recunoașterea limitărilor cuiva din partea individului Păcatul consta în cunoaştere, adică în deosebirea dintre bine și rău, dar cunoașterea vindecă și boala originară și devine sursa reconcilierii nesfârșite Căci cunoașterea constă în distrugerea a tot ceea ce este exterior, străin în conștiință, adică în întoarcerea subiectivităţii în sine Și în procesul real al conștiinței de sine a lumii, acesta este momentul reconcilierii lui Dumnezeu cu lumea (die Versõhnung der Welt - Versõhnung din Sühne - mântuirea) Identitatea subiectului și a lui Dumnezeu (obiect) se manifestă în lume, conștiința acestei identități este cunoașterea lui Dumnezeu în adevărul său Pe baza acesteia, Hegel formulează semnificația universală, ca să spunem așa, eternă a creștinismului în felul următor În religia creștină, ideea absolută a lui Dumnezeu a fost recunoscută (ist zum Be-wusstsein gekommen) în adevărul ei; această idee îl include pe om în adevărata lui natură Omul în sine este o ființă finită, dar împreună cu aceasta este chipul și asemănarea lui Dumnezeu; din această cauză, devine un scop în sine (Selbstzweck), Biblioteca "Runivers" V G E R E primește un preț infinit și este destinat eternității Patria lui se află în lumea transcendentală (übersinnlich) (în eiiier unendlichen Innerlichkeit), dar o dobândește doar printr-o ruptură cu ființa și dorința lui naturală și printr-un efort intens de a o rupe în sine Omul este dat de această conștiință a adevăratei sale naturi sub forma unui fiu al lui Dumnezeu (in der Anschauung des Sohnes) După cum se poate observa din aceasta, în acest moment metafizica lui Hegel intră în contact strâns cu religia, iar dialectica ei este identificată cu dogma teologică În mintea cititorului apare întrebarea despre relația dintre aceste două domenii și despre motivele pentru care filosoful se consideră îndreptățit să pătrundă în domeniul adiacent Însuși, parcă îndreptându-se spre aceasta, Hegel, tocmai în capitolul despre creștinism, își formulează foarte precis punctul de vedere asupra relației reciproce dintre filozofie și religie Din timpuri imemoriale, spune el, se poate observa la oameni o tendință de a stabili o antiteză între rațiune și religie; dar dacă te uiți mai atent, nu găsești decât o diferență între

ele (ein Unterschied) Rațiunea în general este esența spiritului, atât divin cât și uman și, prin urmare, diferența dintre religie și rațiune constă numai în faptul că religia este rațiune în inimă și suflet (Gemiith), iar scopul istoriei este (das Geschãft der) Geschichte ist nur) pentru a descoperi identitatea religiei cu raţiunea umană, pentru a face ca principiul religios care trăieşte în inima omului (ais menschliche A^ernunft erscheine) să se manifeste ca şi principiul libertăţii lumii În acest fel, diviziunea dintre lumea inimii și ființa exterioară (zwischen dem Innern des Herzens und dem Daseyn) va fi eliminată Din acest punct de vedere, încercarea lui Hegel de a explica metafizic dogmele creștine de bază devine de înțeles În acest sens, hristologia lui Hegel merită o atenție deosebită și, printre altele, pentru că ea Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL arată cât de departe era Hegel însuși de perspectiva introdusă în literatură de Strauss, care a apărut din școala hegeliană de extremă stângă În creștinism, după Hegel, s-a manifestat conștiința unității umanului și divinului Această unitate trebuie înțeleasă în așa fel încât o persoană să devină părtașă la divin numai în măsura în care renunță la finitudinea și materialitatea (Natürlich-keit) spiritului său și se ridică la divinitate Căci pentru o persoană care participă la adevăr și este conștientă că el însuși este momentul ideii divine, în același timp, renunțarea la materialitatea sa este inevitabilă, căci materialul este negarea libertății și a spiritului (ist das Uníreie) und Un-geistige) În această idee a lui Dumnezeu se află împăcarea și stingerea durerilor și calamităților omului Căci întristarea este acum ceva necesar pentru a stabili unitatea între om și Dumnezeu Această unitate, pe de o parte, există numai pentru conștiința gânditoare, filozofică; dar trebuie să existe și ca reprezentare concretă; trebuie să devină obiectivă pentru lume, trebuie să apară în lume și tocmai în imaginea concretă a spiritului, adică imaginea Și în acest sens s-au arătat Hristos omul, care este Dumnezeu, și Dumnezeu, care este om, și lumea a găsit în el pacea și împăcarea În consecință, Hegel declară că a vedea în Hristos doar o persoană istorică (eine gewesene historische Person) nu corespunde cu adevărata stare a lucrurilor Din acest punct de vedere, se ridică întrebări despre circumstanțele nașterii sale, despre cine au fost părinții săi, ce fel de educație a primit, ce minuni a făcut, i e de aici urmează înțelegerea spiritului desprins de el (was ist er geistlos betrachtet) A-l considera pe Hristos numai din punctul de vedere al abilităților, caracterului și moravurilor sale, sau a vedea în el doar un profesor etc , ar însemna să-l punem la același nivel cu Socrate și alții, chiar dacă Biblioteca "Runivers" V GERB pune morala mai sus Dar a fi convins de avantajul caracterului său personal nu constituie încă cea mai înaltă nevoie a omului, ci că el ar trebui să stăpânească sensul filozofic al conceptului de spirit A-l închipui pe Hristos doar ca pe o persoană perfectă, chiar imaculată și a nu mai vedea nimic în el înseamnă a nega ideea filozofică, adevărul absolut conținut în el Dar totul stă în ea și trebuie să pornim de la ea "Fă", exclamă Hegel, "de la Hristos, pe cale de exegeză, critică, istorie, orice vrei; dovediți cât vă place că dogmele bisericii s-au format la concilii din cauza cutare sau cutare interes, sau din patimile episcopilor, sau au izvorât din cutare sau cutare sursă - toate aceste împrejurări să fie așa cum doriți - singura întrebare este ce fel de idee sau adevăr absolut" ("was die Idee oder die Wahrheit an undfür sich ist") În mod similar, Hegel încearcă să explice metafizic, dar numai în treacăt, dogma Sf Treime Exact în același mod, el consideră posibil să se explice formarea bisericii din conceptul de creștinism,

dar nu se oprește aici și se mărginește să evidențieze câteva "momente generale", adică relația comunității fondate de Hristos la statul roman sau lumea exterioară, apoi la adevărul interior al dezvoltării dogmei și unirea ambelor părți în organizarea bisericii Aici Hegel explică modul în care "împărăția spirituală" ia naștere în împărăția lui Dumnezeu El recunoaște o astfel de dezvoltare ca fiind necesară deoarece subiectivitatea umană nu și-a atins încă deplina dezvoltare "Inima a renunțat la voința rea", dar această eliberare s-a întâmplat doar în idee, și nu în concret, iar toată istoria ulterioară este realizarea "aceaste libertăți concrete" Libertatea subiectivă a spiritului nu a fost încă recunoscută; înțelegerea este înrădăcinată nu în sine, ci în autoritatea externă Astfel, tărâmul spiritual devine tărâmul clerului Deci hat sich denn dies oelstive Reich zu einem creistlicljen fortbestimmt oo f FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL * * Dar, deși creștinismul a apărut în Imperiul Roman, "nu a putut găsi un pământ adevărat în granițele Romei antice" - a fost plasat aici, în mijlocul unei culturi deja finalizate, gata făcute, care nu a provenit de la ea; de aceea avea nevoie de un alt sol, necultivat, unde procesul de creștere să poată începe din nou și unde toată dezvoltarea culturală și politică să vină din creștinism Acest nou sol a fost furnizat de migrația popoarelor și a apărut în fața unor noi popoare, fie de origine pur germanică, fie provenite din amestecarea străinilor germani cu populația romană din provinciile pe care le-au cucerit Această lume a popoarelor noi, care, în comparație cu popoarele din antichitate, a reprezentat un nou moment în dezvoltarea ideii și, parcă, un nou popor, Hegel o aduce sub denumirea colectivă de popor german Acest popor a adus cu el un spirit nou, care l-a făcut capabil să îndeplinească sarcina istorică care i-a fost încredințată Această sarcină a fost dată de creștinism și a constat în realizarea adevărului absolut inerent creștinismului Hegel formulează mai precis vocația istorică a poporului german, spunând că era aceea de a manifesta religia sub forma rațiunii umane, de a realiza principiul religios inerent inimii umane să devină realitate și pe baza libertății politice sau lumești În felul acesta urma să fie eliminată diviziunea dintre lumea inimii și ființa concretă Dar ce a făcut posibil ca popoarele germanice să "slujească ca purtători ai principiului creștin"? Încercarea de a deduce rolul istoric al poporului german din caracterul său tribal este unul dintre cele mai interesante puncte din filosofia istoriei a lui Hegel, iar în această privință a avut în special mulți adepți în afara Germaniei Cu toate acestea, nu se poate spune V G E R E pentru a găsi la Hegel un răspuns satisfăcător la întrebarea de mai sus; rezoluția sa este în orice caz pur formală Făcând acest lucru, Hegel pornește de la ideea greu perceptibilă, pur germană, a lui Gemiith, cu care caracterizează spiritul tribului germanic Gemiith, opus caracterului, ca voință determinată în sine, este, în cuvintele sale, "întregirea secretă nedefinită a spiritului (Totalitãt des Geistes) în raport cu voința"; voința apare aici doar ca voință formală și "pur pur" libertate subiectivă - simplă încăpățânare" Această "subiectivitate" a tribului german al lui Hegel și opus conținutului obiectiv al lui Hristos și el de aici derivă corespunzătoare principiului german al lui Hristos (dass diese principien einander entsprechen) "În sufletele inconștiente, insolubile (gemiith) ale germanilor din germanii - spune Hegel într-un alt loc - au investit prin creștinism principiul reconcilierii, care este principiul libertății spirituale, și astfel i s-a dat un impuls, ca să spunem așa, să se ridice în dezvoltarea sa istorică de la

libertatea subiectivă la libertatea spirituală , iar din conștiința sa subiectivă de sine să o realizeze într-o lume concretă devine fapta sau produsul poporului german Deși din acest punct de vedere noua istorie este o continuare a celei antice, adică doar istoria unuia noului popor german se adaugă istoriei popoarelor antice, totuși în cursul intern al acestei istorii se observă o diferență esențială, momente trecătoare ale procesului global Acum aceasta se schimbă, căci lumea creştină este lumea desăvârșirii (die Welt der Vol-lendung) sau a perfecțiunii; căci ideea în creştinism nu mai există nimic nesatisfăcut (Nichts Unbeiriedigtes) În acelaşi timp, se schimbă principiul împărțirii fiecărei perioade în epoci În lumea antică a fost dat de o schimbare a națiunilor Fiecare dintre ele a apărut pe istoric Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL scena, formată și maturată; a luat locul altui popor care l-a precedat și apoi el însuși a fost înlocuit de altul; principiul diviziunii istoriei antice este astfel împrumutat din cursul exterior al evenimentelor Dimpotrivă, germanii apar pe scena istorică ca un popor nepregătit, nedezvoltat Ei încep prin a "ieși din minți"; inundă lumea antică și cucerește regiunile ei; aici, din contactul cu o cultură și o religie străine de ei, cu un sistem politic și o legislație străină de ei, se aprinde o nouă viață ei și începe dezvoltarea lor percepții și încarnări în sine a unui străin pentru ei (des Fremden);de aceea, relațiile externe și evenimentele care decurg din aceasta doar însoțesc istoria lor și nu o creează; această istorie poartă pecetea evoluției interne (der inneren Evolution) Conform metodei sale, Hegel încearcă să derive această evoluție interioară din conceptele de bază ale ideii sale Noul spirit care a apărut la germani este un spirit liber care se sprijină pe sine, "încăpăţânarea absolută a subiectivităţii" Acestui Principiu formal i se opune conținutul său, care este în relație cu Principiul formal subiectiv, ca opus absolut (Anderssein) Din această diferență și această opoziție derivă Hegel dualismul statului și bisericii medievale Pe de o parte, biserica se dezvoltă ca ființă a adevărului absolut; căci este conștiința acestui adevăr și realizarea principiului că subiectul trebuie alcătuit în conformitate cu el Pe de altă parte, există o stare care pornește din subiectivitatea germană, din principiul devotamentului personal și al fidelității combatantului și nu merge mai departe decât lumea finită pentru scopurile ei De aici cele trei perioade Prima este o dezvoltare separată în sine a fiecăruia dintre aceste principii - biserică și stat El îmbrățișează epoca migrației popoarelor și formării statului Biblioteca "Runivers" V GERB un dar care se încheie cu formarea monarhiei lui Carol cel Mare A doua perioadă este epoca opoziției și antagonismului dintre biserică și stat Fiecare dintre ele se dezvoltă în independență succesivă și în antagonism reciproc - biserica devenind o teocrație, statul într-o monarhie feudală Aceasta este urmată de o perioadă de reconciliere a contrariilor - în Reforma Prin urmare, pentru Hegel, timpul lui Carol al V-lea servește drept sfârșit al celei de-a doua perioade și începutul celei de-a treia Această conștiință a dreptului cuiva este o consecință a restaurării principiului libertății creștine Noua perioadă continuă până în zilele noastre Principiul unui spirit liber devine steagul păcii Viața de stat trebuie organizată în mod conștient în conformitate cu rațiunea Obiceiul și tradiția își pierd sensul, drepturile istorice trebuie, pentru a fi recunoscute ca legitime, să dovedească că se bazează pe temeiuri rezonabile Hegel, în același timp, face o analogie între evoluția istoriei moderne și istoria antică: aceste trei perioade ale istoriei moderne sunt, parcă, o repetare a trei perioade antice Timpul lui Carol cel Mare corespunde

regatului persan - este perioada unității substanțiale; lumea greacă cu unitatea sa ideală corespunde Evului Mediu, unde nu există nici o unitate reală, iar toate trăsăturile se întăresc și îngheață în privilegii și drepturi locale Hegel compară a treia perioadă a istoriei moderne cu lumea romană Și el reprezintă unitatea, dar nu sub forma unei puteri abstracte asupra lumii, ca la romani, ci ca hegemonie a gândirii conștiente de sine; totul ar trebui să fie dominat de obiective rezonabile; privilegiile și particularismul intereselor dispar înaintea scopurilor generale ale statului În același mod, religia nu poate rămâne străină de gândire și, parte din Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL trece la gradul de concepție filozofică (zum Begriff), parțial, sub presiunea gândirii, devine credință intensă, parțial, din frica de gândire, părăsindu-l complet, se transformă în superstiție Cuprinzând întregul proces al istoriei noi în cadrul istoriei poporului german, Hegel consacră însă capitole separate Bizanțului și Orientului mahomedan Hegel opune Bizanțul Europei de Vest în sensul că, în primul rând, creștinismul a găsit o formă și o cultură de stat gata făcute și, prin urmare, s-a dovedit neputincios să o transforme Prin aceasta el explică Faptul remarcabil că istoria Imperiului de Răsărit extrem de civilizat, unde, după cum s-ar putea presupune, spiritul creștinismului a putut fi cuprins în adevărul și puritatea sa, este un spectacol de o mie de ani al crimei, slăbiciunii, josnicia și lipsa de caracter, cea mai groaznică și deci neinteresantă imagine Acest spectacol, după Hegel, demonstrează în ce măsură religia creștină poate fi abstractă și deci slabă ca influență, tocmai pentru că este atât de pură și spirituală* Ea poate fi chiar complet desprinsă de lume, ca, de exemplu, în monahism Când discută despre puterea religiei în ceea ce privește puterea ei asupra omului, ei de obicei își imaginează și spun că dacă dragostea creștină ar fi mai răspândită, atunci atât viața privată, cât și cea publică ar fi perfecte Hegel recunoaște o astfel de opinie ca fiind falsă având în vedere faptul că, pentru a învinge patimile, inima, voința și mintea trebuie educate (durchgebildet werden), activitatea practică trebuie să fie ghidată de rațiune, statul trebuie să primească o organizare rezonabilă, și numai acesta este capabil să confere voinței personale un caracter etic Mahomedanismul explică şi Hegel din contrastul cu dezvoltarea vest-europeană În timp ce contingența, confuzia relațiilor și particularismul au început să prindă rădăcini în Occident, direcția opusă în lume avea să ducă la o revoluție care avea loc pe Biblioteca "Runivers" V G E R E În Orient, spre integrare, vreau ca această revoluție, după ce a distrus toată ființa privată, a făcut din unitatea abstractă un obiect absolut al conștiinței, iar înțelegerea unuia este singurul scop al realității Închinarea lui Allah este scopul exclusiv al mahomedanismului; această închinare, precum și dorința de a cuceri lumea lui Allah, constituie întregul conținut al vieții unei persoane în Islam Dar islamul nu este o scufundare indiană sau monahală în absolut; subiectul rămâne aici inviolabil în particularitatea sa și primește numai numirea exclusiv pentru a servi absolutului; acest obiect al mahomedanismului este pur intelectual; nicio imagine a lui Allah nu este permisă; Principiul mahomedanismului este că închinarea lui Allah ar trebui să fie singura legătură care leagă subiectivul Înainte de amploarea acestui concept, toate limitele, toate diferențele naționale și patrimoniale dispar; nimic nu are valoare în sine, nici naștere nobilă, nici drept politic, nici posesie de proprietate, ci doar o persoană, ca subiect credincios Închinați-vă Unului, credeți în el, postați, faceți milostenie, adică renunțați la privat - acestea

sunt poruncile simple ale islamului; meritul cel mai înalt este să moară pentru credință, iar oricui cade în luptă pentru ea, "i se asigură paradisul" Din abstractismul care predomină în mahomedanism (beherrscht den Miihamedaner), Hegel explică și natura inspirației religioase musulmane Acesta este fanatism, adică animație printr-o idee abstractă (für ein Abstractes), care se raportează negativ la existent și la concret Din această abstracție, care nu permite nimic concret, solid în realitate, Hegel deduce și fragilitatea tuturor creațiilor politice și culturale ale mahomedanismului În ceea ce privește Orientul slav, Hegel îl elimină din sondajul său, justificându-se prin faptul că, deși popoarele slave au jucat un rol proeminent în lupta creștinilor Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a Europei cu Asia necreștină, iar unele dintre ele sunt supuse rațiunii occidentale, dar nu au apărut încă ca un moment independent într-o serie de manifestări (Gestallungen) ale rațiunii în procesul mondial "Dacă acest lucru se întâmplă în timp nu ne privește aici, pentru că în istorie avem de-a face doar cu trecutul " Să ne întoarcem acum la istoria Europei de Vest Prima parte a acestei istorii, până la Carol cel Mare inclusiv, îl prezintă lui Hegel cu mari dificultăți Nu a fost ușor să deducem din idee diversitatea haotică a fenomenelor concrete la începutul Evului Mediu - migrația popoarelor, așezarea de către diferite triburi noi ale Imperiului Roman, viața germanilor, adevărul barbar, beneficiarul sistem etc Hegel este forțat să admită că se pot spune puține despre această primă perioadă, întrucât nu oferă material suficient pentru reflecția filozofică (bietet geringen Stoff zum Nachdenken dar) Totuși, aici ne întâlnim cu observații interesante și gândire potrivită Astfel, referitor la modul de viață al germanilor, înfățișat de Tacit "cu o anumită dragoste și poftă (Sehnsucht) ", Hegel avertizează împotriva idealizării vieții sălbaticilor, din eroarea în care a căzut Rousseau, și face un excelent remarcă despre adevăratul sens al lui ceoóoòw Rousseau a văzut în viața sălbaticilor o astfel de stare în care o persoană are libertate reală "Desigur", remarcă Hegel, "sălbaticul este complet inconștient de întreaga masă de nenorociri și dureri, dar toate acestea sunt un avantaj negativ, în timp ce libertatea în esența ei ar trebui să fie de o calitate pozitivă Binecuvântările libertății pozitive apar numai cu binecuvântările unei conștiințe de sine superioare În explicarea Formelor primelor state create de germani, Hegel recurge din nou la caracterul lor tribal, pe care, după cum am văzut, îl rezumă Biblioteca "Runivers" V GERB conceptul de Gemiith și Gemüthliclikeit Din această trăsătură predominantă a germanilor la începutul istoriei lor, Hegel derivă două principii principale ale vieții lor politice: pe de o parte, principiul libertății individuale, în virtutea căruia comunitatea nu este stăpână asupra "mintei-individuului" ", pe de altă parte, principiul devotamentului sau fidelității personale (Treue), în numele căruia indivizii liber și voluntar (mit freier Willkür) se alătură cu o altă persoană și această relație devine voluntar inviolabilă În virtutea acestui principiu, se formează centre în rândul comunităților libere prin echipe de voluntari Sub influența acestor două principii se formează statul feudal În stat, drepturile și obligațiile nu sunt lăsate în seama arbitrarului, ci sunt stabilite ca norme legale, statul fiind stăpânul lor, iar definițiile sale generale devin baza drepturilor și scopurilor personale Statele germane din epoca feudală reprezintă particularitatea că relațiile sociale nu au încă caracterul de decrete și legi generale, ci sunt fragmentate în drepturi și obligații private (Es ist wohl eine gemeinschaftliche Art und Weise

darin, aber nichts Allgemeines) Astfel, statul este alcătuit din drepturi private și numai cu greu și târziu se ivește o viață statală rațională "în rândul luptei și mișcărilor convulsive (ans' Kămpfen und Krãmpfen) Alături de astfel de definiţii apte, se dezvăluie latura slabă a filosofiei metafizice sau deductive a istoriei acolo unde filosoful încearcă să deducă din idee asemenea Fapte concrete care sunt semne ale unei anumite stări sociale, şi deci sunt mai bine clarificate de sociologia comparată; așa, de exemplu, când Hegel deduce din caracterul național al germanilor o răscumpărare pentru crimă sau o răscumpărare, care se găsește și printre alte triburi la un anumit stadiu de dezvoltare "Crimă", spune el, "nu a fost considerată o crimă și nici o pedeapsă Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a căzut ca atare, dar a fost răscumpărat prin amenzi Aceasta indică o lipsă de profunzime a sentimentului, o lipsă de conștiință (in dem Nichtentzweitsein des Gemüthes), care vede în crimă doar daune aduse comunității și nimic mai mult Sau când Hegel explică pasiunile și moravurile nestăpânite din familiile domnești de atunci, de exemplu, printre merovingieni Germanii sunt chemați să fie purtători ai principiului creștin, dar la început nu vedem în ei decât o vagă voință, în adâncul căreia se ascunde un adevăr infinit Adevărul apare doar ca o sarcină, deoarece spiritul (das Gemíith) nu a fost încă purificat Doar un proces îndelungat poate aduce această purificare și poate da concretețe spiritului "Religia se ridică cu pretențiile ei împotriva violenței patimilor și le împinge la furie: puterea patimilor este întărită de o conștiință rea și ajunge la o frenezie, care poate nu ar fi fost, ar fi fost fără contrariul* Referitor la acest raționament, întâlnim remarca caracteristică a lui Hegel despre Providență, care în sensul propriu al cuvântului "stăpânește lumea, realizând scopul și gloria ei absolută prin calamități, suferință, scopuri private și voința inconștientă a popoarelor" Deduce complet abstract Hegel și caracterul statului Carol cel Mare Acolo vedem, alături de o organizare excelentă, cea mai groaznică viață și astfel contradicții din toate părțile Astfel de formațiuni, tocmai din cauza aspectului lor neașteptat, necesită reacții, adică întărirea prin negaţie (der Stãrkung der Negativitát in sich selber) Tocmai din reacția împotriva acestei prime sinteze (Zusammen-nehmen) a lumii creștine din Imperiul lui Carol cel Mare explică Hegel întregul conținut al următoarei secțiuni a istoriei europene a Evului Mediu în sensul său propriu Această reacție a fost triplă În primul rând, reacția naționalităților individuale, exprimată în împărțirea Imperiului Carol Hegel remarcă pe bună dreptate că, Questions of Philosophy, vol Biblioteca "Runivers" V GERB deși această împărțire pare a fi o afacere arbitrară a conducătorilor, o împărțire a familiei (ein Familienact) - a fost odată cu restabilirea izolării triburilor separate, care au fost unite într-una singură prin puterea și geniul unui mare om Deși recunoaște demnitatea organizației pe care Charles a dat-o monarhiei sale, Hegel subliniază că aceasta nu s-a bazat pe spiritul poporului, nu a intrat în viața lui, ci i-a fost impusă doar extern printr-o "constituție a priori" precum cea pe care Napoleon a dat-o Spaniei și care a pierit imediat, de îndată ce nu a mai fost susținută de violență A doua reacție la Hegel este reacția individului împotriva puterii statului, împotriva principiului subordonării acestuia, împotriva sistemului său judiciar și de miliție (Heer-Lapp) Barbarii nu sunt conștienți de necesitatea unei apărări organizate care să le asigure drepturile împreună cu cele ale altora În fiecare organizație stabilă, ei văd doar o constrângere a libertății Astfel,

reacția împotriva organizării lui Carol cel Mare a avut rezultatul izolării (izolării) indivizilor și astfel a provocat lipsa de apărare a acestora Oamenii trebuiau mai întâi să experimenteze consecințele acestei lipse de apărare pentru a realiza nevoia statului În fața lipsei generale de apărare, cei slabi au căutat protecție față de cei puternici, care și-au însușit puterea statului și au transformat-o în proprietate privată și ereditară S-a instituit astfel o stare de dependenţă universală, care s-a organizat în sistemul feudalismului Neadevărul general, lipsa generală de drepturi au fost aduse într-un sistem de dependență privată și obligații private, astfel încât latura formală a obligației era singurul moment legal al vieții (So dass das Formelle des Verpflichtetseins allein die rechtliche Seite davon ausmacht) A treia reacție vine din partea bisericii Într-un loc, Hegel vede în ea reacția spiritualului (des Geistigen) împotriva realității care exista atunci (vorhandene Wirkliclikeit); Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL din în cealaltă, reacția generalului (der Allgeemheit) împotriva realității fragmentate în particular (în particularitate) Revenind la Fapte, Hegel conduce dezvoltarea sistemului catolic de la opoziția la confiscarea posturilor bisericești și a proprietăților de către autoritățile feudale Episcopiile erau în același timp teritorii feudale legate de serviciul feudal și, prin urmare, autoritățile feudale erau interesate să le înlocuiască Nu era mai bună poziția episcopiei romane, care timp de mulți ani a fost la dispoziția completă a conților de Tusculum Această stare de lucruri a devenit în cele din urmă atât de insuportabilă (zu arg), încât nu numai clerul, ci și secularul au început să lupte împotriva ei De aici Hegel conduce dorința episcopilor romani de independență față de puterea seculară și măsurile care trebuiau să o asigure - acordarea sub Nicolae al II-lea a colegiului cardinal a alegerii papei și instituirea celibatul și interzicerea simoniei sub Grigore al VII-lea Aceste măsuri și-au atins scopul Biserica a primit o semnificație independentă și împreună cu aceasta a dobândit o influență enormă asupra afacerilor seculare Ea a devenit centrul de contracarare împotriva violenței și a arbitrarului, în special în afacerile de căsătorie ale prinților și în reducerea conflictelor feudale (lumea lui Dumnezeu) Dar, "după ce a suprimat și liniștit (gebăndigt) sălbăticia lumească" și a format o forță seculară teribilă pentru autoritățile seculare, biserica însăși a căpătat un caracter lumesc și și-a părăsit pământul potrivit (Standpunct), iar din acel moment a început să se întărească în el (das Insichgehen) principiu lumesc" Aici, ca și în alte cazuri, Hegel a fost purtat de schematismul extern și, prin urmare, a pierdut din vedere aspectul esențial al problemei Desigur, într-un anumit sens, Hegel avea dreptul să deducă dezvoltarea ierarhiei din reacția împotriva acaparării bisericii de către feudalism și, prin urmare, argumentul său, în ce fel a devenit biserica, care dorea să cucerească lumea ea însăși o instituție seculară - din împărăția spirituală transformată în împărăția clerului - în consecință su- Biblioteca "Runivers" V GERB comunitatea cazului Dar în formularea sa a întrebării, Hegel a restrâns-o prea mult Dorința bisericii de a cuceri lumea și de a o subjuga nu provine din acapararea feudală a pământurilor și a pozițiilor bisericești, ci din însăși ideea de biserică, așa cum s-a dezvoltat în Imperiul Roman sub influența ideii a singurei împărăţii a lui Dumnezeu pe pământ și a principiului ascezei, i e renuntari din lume Din cauza formulării înguste a întrebării, imaginea bisericii medievale din Hegel nu are integritate și completitudine, are un caracter mozaic; el trebuie mecanic, i e fără

legătură internă, să atingă diferite aspecte ale vieții bisericești, fără a le motiva trecerea de la unul la altul În special, caracterul unilateral al receptării a fost relevat în faptul că Hegel a lăsat în umbră în descrierea sa despre catolicismul medieval două dintre cele mai esențiale momente ale sale - principiul autocrației, care a fost exprimat atât în papalitate, cât și în cea imperială idee care a domnit peste Evul Mediu și, în al doilea rând, principiul ascetismului În prezentarea istoriei medievale de către Hegel, papalitatea nu își ocupă locul cuvenit și, prin urmare, cititorul nu vede spectacolul transformării treptate a teocrației în împărăția vicarului lui Dumnezeu, adică în fața ochilor cititorului Papii În mod similar, Hegel a neglijat corelatul papalitatea medievală, împăratul; el nu apreciază suficient semnificația istorică a ideii de Imperiu Puterea imperială, spune Hegel, era în general prezentată ca ceva măreț și înalt: împăratul era considerat șeful secular al întregului creștinism; dar cu cât această idee era mai înaltă, cu atât mai puțin importantă era puterea împăratului în realitate Franța a beneficiat foarte mult de faptul că a evitat această pretenție goală, în timp ce Germania a fost întârziată în dezvoltarea ei de această putere imaginară (Scheingewalt) În aceste cuvinte, se aude, parcă, principiul acelei tendințe istorice care s-a dezvoltat încă din anii ' sub numele de Micul German sau Prusac Acest principiu a fost înrădăcinat în nevoile politice ale timpului său: Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL dar, opunându-se ideii fantastice a unei "Germanii Mari" cu includerea Austriei, oponenții ei au apreciat prea puțin semnificația ideii imperiale în Germania medievală; și apoi, pe lângă interesele naționale ale Germaniei, ideea Sfântului Imperiu Roman este un element esențial al perspectivei generale medievale, așa cum, de exemplu, se vede la Dante În ceea ce privește asceza și manifestarea ei în monahism, Hegel o aduce sub conceptul de perversiune (Umkehrung) a moralității în principalele sale trei puncte (Das Si tiliche ist ais ein Nichtiges aulgestellt worden) Despre celibatul, Hegel notează că punctul de vedere care stă la baza acestuia ar trebui considerat contrar nu numai naturii, ci și moralității, deoarece conține negația iubirii în relațiile conjugale Momentul etic constă și în munca unei persoane din cauza existenței sale: o persoană ar trebui să-și vadă onoarea pentru sine în faptul că satisfacerea nevoilor sale vitale depinde de hărnicia, comportamentul și înțelegerea sa În ciuda acestui fapt, sărăcia și inactivitatea au fost puse mai presus de muncă, iar imoralul (das Unsittliclie) a fost astfel recunoscut ca sfânt Al treilea punct etic este că ascultarea ar trebui îndreptată spre împlinirea moralului și a rezonabilului, în timp ce în monahism tocmai ascultarea oarbă și inconștientă era considerată caritabilă Această critică este perfect corectă din punctul de vedere al dezvoltării ulterioare Dar înainte de a evidenția laturile slabe ale monahismului, a fost necesar să-i expunem sensul ideologic și istoric În filosofia istoriei, "pe baza noțiunii că procesul istoric este o manifestare în lumea concretă a unei idei în auto-dezvoltarea ei, a fost necesar să se recunoască latura rezonabilă (în sens filosofic) a ascezei cu monahismul Acest lucru ar putea fi de așteptat cu atât mai mult că Hegel însuși, după ce a definit corect creștinismul ca o cerință ca o persoană să caute divinul, renunțând la pământesc (von seiner Na- Biblioteca "Runivers" B ARME lürliciikeit), - aceasta indica sursa înaltă a ascezei și trebuia să recunoască manifestările sale medievale ca o dezvoltare consecventă a ideii originare înrădăcinate în Evanghelii, corespunzătoare spiritului vremii Dar pentru asta, Hegel a avut mare succes în a

descrie latura dogmatică a catolicismului Hegel o derivă din principiul medierii (der Vermittelung) Omul devine o ființă spirituală numai prin cucerirea naturii sale (seine Natürlichkeit) Această victorie este posibilă numai prin asumarea identității naturii umane și divine Imaginea concretă a acestei identități a fost dată omenirii în Hristos Pentru ca această idee să fie inerentă în conștiința umană, a trebuit să fie constant reînnoită în ea, ceea ce era numirea domnișoarei, în Hostie (Hostie) Hristos a fost prezentat ca inerent Aceasta a fost ideea corectă că jertfa pe care a oferit-o Hristos a fost un fapt real și etern (ein wirklîches und ewiges Geschehen) x dar greșit (das Verkehrte) a fost separarea momentului concret de spiritual; în virtutea acestui fapt, oaspetele era în sine sacru și necesita închinare pe lângă semnificația sa ideală Pe o astfel de idee unilaterală concretă a acesteia, s-a stabilit împărțirea oamenilor în spirituali și laici, străini de divin Cunoașterea divinului, întreaga dezvoltare a dogmei, a devenit lotul exclusiv al clerului Clerul și-a luat asupra lor mijlocirea între oameni și Dumnezeu; identitatea divinului și umanului a fost negata; laicul, sau omul ca atare, a fost declarat incapabil să cunoască divinul și să se apropie de el Un mărturisitor a stat între Dumnezeu și om, arătându-i acestuia din urmă mijloacele pentru a fi iertat (die Gna-denmittel) Aceste mijloace au coborât la nivelul cerințelor formale, biserica a luat locul conștiinței În acest fel, o perversiune completă a ceea ce a fost considerat inițial Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a devenit moral (sittlich und gui) în creștinism Divinul și sacru au fost prezentate doar ca ceva senzual și exterior (das Heilige wurde ais Aeusserliches aufgefasst) Hegel consideră cruciadele ca fiind punctul cel mai înalt al acestei materializări a divinului Prin urmare, cu ei a început mișcarea inversă Odată cu transformarea a tot ceea ce este divin în concret, stăpânirea Sf sicriul urma să devină cel mai înalt vis al oamenilor medievali Dar cruciații au găsit în Palestina doar un mormânt gol Au auzit din nou cuvintele: "Ce cauți viu printre morți? El nu este aici, ci a înviat " Cruciații au fost dezamăgiți și în rezultatul negativ al cruciadelor cruciadelor; Mir și-a bărbierit din nou conștiința, ca omul să caute divinul în cel mai mult La mormântul sfânt, Occidentul a luat rămas bun de la Răsărit pentru totdeauna* Oricât de departe ar fi această reprezentare figurativă a consecințelor cruciadelor de ceea ce au simțit cu adevărat cruciații, este absolut adevărată și exprimă profund esența problemei Istoria cruciadelor marchează, fără îndoială, un punct de cotitură în istoria dezvoltării viziunii medievale asupra lumii Perioada de pro-apariție completă a acestei viziuni asupra lumii este urmată de epoca "dizolvării" acesteia (Auílõsung) Hegel abordează foarte pe scurt istoria diferitelor elemente care au determinat această dizolvare, dar înfățișează semnificația și influența acestora, în special statul care s-a dezvoltat din viața feudală pe pământ național în Franța, Spania, Anglia și alte țări "Progresul", spune Hegel pe această temă, "reprezintă acea latură negativă, care duce la eliminarea (Brechen) a arbitrariului subiectiv și fragmentarea puterii; partea sa pozitivă constă în apariția puterii supreme (ObergeAx^alt), Biblioteca "Runivers" V GERB reprezentând ceva în comun, ale cărui state membre primesc aceleaşi drepturi, ri în care voinţa subiectivă este subordonată unui scop esenţial Acesta este progresul de la modul de viață feudal la monarhie Principiul vieții feudale este o putere independentă (Gewalí) bazată pe o forță externă de indivizi, prinți și suverani fără niciun principiu juridic; sunt vasali ai prințului sau

suzeranului care stau deasupra lor, în raport cu care au obligații; dar îndeplinirea acestor obligații de către aceștia depinde dacă el este capabil să-i inducă la aceasta prin violență, fermitate de caracter sau favoruri, precum și, de cealaltă parte a dreptului suprematului, nimic mai mult decât un rezultat care este forțat prin forta si a carui implementare poate fi asigurata si numai cu forta constanta Principiul monarhic este și puterea supremă, dar asupra unor astfel de persoane care nu au putere independentă de a-și exercita arbitrariul; în ea, arbitrariul nu stă față în față cu arbitrariul; căci puterea supremă a monarhului este în esență puterea de stat și conține un scop esențial, legal Ordinea feudală este o poliarhie; în ea sunt toți stăpâni și sclavi (Knechte); într-o monarhie, există un singur stăpân și nu un singur sclav (keiner Kneclit), căci sclavia a fost zdrobită în ea, doar dreptul și legea domnesc în ea; adevărata libertate vine din asta Astfel, într-o monarhie, arbitrariul indivizilor este suprimat pentru a stabili în locul ei dominația unui principiu comun (en Gesammtwesen der Herrschàft) Dar odată cu suprimarea începutului de izolare (Vereinzelung) și rezistență din partea celor care se separă, devine îndoielnic (zweideutig) dacă intenția legală sau arbitrariul stă la baza acestui proces? "Rezistența împotriva puterii supreme a monarhului se numește libertate și este recunoscută ca fiind legitimă și nobilă, când în același timp (insofern) pornește numai de la ideea arbitrarului său "Dar în virtutea lui Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL U prin puterea arbitrară a monarhului, în acest caz, se creează o "societate" (ein Gesammtwesen), în comparație cu statul în care fiecare punct dat era un loc de arbitrar violent, acum doar câteva puncte suferă de violență arbitrară volum mare al țării necesită ordine generală și stѣ de guvernământ cu tѣm și ei înșiși sunt obligați la supunere, vasalii devin demnitari de stat, cărora li se datorează executarea legilor ordinii de stat Totuși, pe măsură ce monarhia iese din feudala comandă, încă își poartă ștampila la început Având în vedere rezultatul atins prin dezvoltarea ordinii de stat, însăși judecata lui Hegel despre Evul Mediu este atenuată Această judecată este la început foarte strictă: este formulată în reproș că peste Evul Mediu domină "contradicția minciunilor nesfârșite" (der Wider-spruch der unendlichen Lüge) Această contradicție are rădăcini atât în biserică, cât și în societate însăși În Biserică, contradicția constă în faptul că ea dobândește bogăție și proprietate vastă, în timp ce ea disprețuiește sau ar trebui să disprețuiască bogăția, care este izvorul minciunii De aceea, Biserica, până la urmă, a reușit doar să cucerească lumea împotriva căreia a fost o reacție, dar nu a corectat-o În societatea medievală, Hegel evidențiază o triplă contradicție: contradicția dintre măreția ideii de putere imperială și lipsa ei de conținut, nesemnificația reală a demnității imperiale (leere Eh re): legătura fidelă (diese Treue das Alleruntreueste) A treia contradicție apare în individ însuși: pe de o parte, evlavia, sentimentul religios pur sincer (Andacht;) pe de altă parte, sălbăticia minții și a voinței; posesia adevărului general și a celei mai nedezvoltate și grosiere concepții despre lumesc și spiritual; Biblioteca "Runivers" V GERB patimi furioase furioase și sfințenie creștină, renunțând la tot ce este pământesc și consacrandu-se cerului Atât de contradictorii, atât de înșelătoare sunt aceste Evul Mediu, exclamă Hegel cu această ocazie, întorcându-se împotriva romantismului zilei sale, "că a-i admira superioritatea și a-i face steagul este absurditatea timpului nostru"; (Eine Abgeschmacktlieit-seine Vortrefflichkeit zum Schlagwort zu machen) "Barbarismul naiv, sălbăticia moravurilor și imaginația

copilărească - toate acestea nu se revoltă, ci doar trezesc compasiune; dar când cea mai înaltă puritate spirituală este pătată cu sălbăticie dezgustătoare, când adevărul perceput este transformat într-un mijloc prin minciună și egoism, când cel mai nerezonabil, grosolan și murdar este confirmat și întărit de religie, atunci cel mai respingător și revoltător spectacol, vreodată văzut, pe care numai filosofia o poate înțelege și justifica * Cu toate acestea, la sfârșitul recenziei sale asupra Evului Mediu, privind înapoi la ele, Hegel privește această epocă în mod diferit și o evaluează în funcție de semnificația ei istorică Acest sens se reduce la influența educațională a Evului Mediu În prim-plan în acest proces educațional (Zucht) sta pentru Hegel influența statului emergent; prin el lumea (der Weltlichkeit) descoperă ideea unui "scop comun" și conștiința că voința, pasiunea și arbitrariul individului trebuie să se supună acestui scop public "Rigiditatea dispoziției egoiste și egoiste (Gemüth), acea solidă ca o inimă îndesată de stejar a temperamentului german a fost sfărâmată și măcinată de teribila educație a Evului Mediu " Cele două flageluri de fier (Ruthen) ale acestei educații au fost biserica și iobăgia: biserica a supus spiritul celei mai severe sclavii, astfel încât sufletul a încetat să se stăpânească pe sine (nicht mehr ihr eigen lhag), dar nu l-a redus la nivelul de stupefacție indiană (Stumpfheit), căci creștinismul este un principiu spiritual și, prin urmare, are o rezistență infinită Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL oaspete În mod similar, iobăgia (Leibeigenschaft), în virtutea căreia trupul nu aparține persoanei însuși (eigen), ci altuia, strângând omenirea prin toată sălbăticia înrobării și a pasiunii nestăpânite, s-a spart în sine Se poate spune, exclamă Hegel, că oamenii nu au fost eliberați atât de sclavie, cât prin intermediul?) sclaviei (durch die Knechtschaft) Pentru sălbăticie, pasiune (Begierde), neadevăr, toate acestea sunt rele; un om, fiind în captivitate, este incapabil de morală și religie, iar disciplina severă a asupririi (Zucht) l-a eliberat de tot acest arbitrar violent Biserica a luptat împotriva sălbăticiei senzualității grosolane în același mod dur, terorist: ea a zdrobit-o cu frica de iad și a ținut-o într-o supunere constantă pentru a înfrâna temperamentul sălbatic Hegel admite că lupta cu natura senzuală a omului continuă și astăzi, dar nu se mai desfășoară într-un mod atât de dureros (der Weg der Qual ist hin-weggefallen) Omenirea a dobândit conștiința adevăratei reconcilieri a spiritului în sine și o conștiință curată cu privire la principiul lumesc Spiritul uman s-a ridicat Aceasta nu este "o revoltă împotriva divinului, ci o subiectivitate mai dezvoltată, simțind divinul în sine și îndreptându-și activitatea spre scopurile raționalității și frumuseții" Aceste cuvinte constituie pentru Hegel o trecere la trei noi momente care au contribuit la "dizolvarea" Evului Mediu Prima dintre ele este art Arta spiritualizează senzualul (das bloss Sinnliche), aduce sufletul în el prin Formă, care exprimă principiul spiritual Arta, orientată pe obiecte de cult religios, de exemplu, pe icoane, le-a inspirat; o persoană, privind la Madona Rafael, nu se mai închina icoanei în sine, ci acel început mai înalt (dem Hòher-ren), care a fost adus în ea de spirit - în acest sens Biblioteca "Runivers" V GERB Se poate spune că arta a transformat biserica (verklãrt), religia spiritualizată În același timp, însă, arta a ieșit deja din schema bisericii, dar întrucât se învârte în limitele betonului, biserica a cedat la început, dar a început să evite spiritul liber din care a apărut arta când aceasta spiritul însuși s-a ridicat la nivelul gândirii pure - știință Căci, remarcă Hegel, "arta însăși a fost susținută și ridicată la

apogeu prin studiul antichității Acesta este al doilea moment care s-a alăturat primului: în creațiile antichității, dezvoltarea umană și umană a fost venerată și, prin urmare, în studiul lor, Europa Occidentală a făcut cunoștință cu adevăratul și eternul în activitatea creatoare a omului: de aici numele potrivit al acestui studiu este umanism (studia humaniora) Ghidat de viziunea sa contemporană asupra subiectului, Hegel vede cauza "renaşterii ştiinţelor" în căderea Bizanţului şi fuga de acolo în Italia a grecilor învăţaţi '; Necesitatea unui Fapt concret, căutarea unui imbold extern care să explice un fenomen atât de frapant precum creșterea umanismului pe terenul viziunii medievale asupra lumii a fost motivul pentru care istoricii umanismului au apucat atât de unanim pe teoria "bizantinului" său origine și că această amăgire a persistat atât de mult A fost ca o legendă străveche repetă despre apariția cetățeniei și a culturii în Italia datorită noilor veniți din Orientul grecesc - Evander, Eneas, Antenor Și de această dată legenda a contribuit la întunecarea începuturile adevărate, semnificația pe care au început să o acorde fugarilor greci din secolul al XV-lea, au ascuns pentru multă vreme adevărata cauză a umanismului de la cercetători - o atitudine schimbată față de antichitate, un spirit nou sub influența căruia umaniștii au început să citească și să înțeleagă altfel monumentele literaturii antice Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL din Constantinopol - la urma urmei, chiar și din manuscrisele latine, cunoscute de mult în Occident, a fost posibil să pătrundă în viziunea lumii antice - și încearcă să elimine nedumerirea care se naște în ea remarcând: "Poziția literaturii romane era diferită Aici dominau tradițiile străvechi, Virgilin era considerat un mare vrăjitor (Zauberer), etc Al treilea moment a fost "dorința spiritului de a ieși din propriul sine", dorința unei persoane de a-și cunoaște pământul, ceea ce a dus la descoperirea Americii și la conștiința sfericității, i e autoizolarea pământului Aceste trei Fapte, așa-zisa renaștere a științei, înflorirea artei și descoperirile navigatorilor, Hegel le compară cu zorii dimineții, care, după furtuni lungi, prefigurează pentru prima dată o zi frumoasă "Aceasta este ziua care vine în sfârșit după lunga, cumplită și plină de consecințe a nopții medievale, ziua marcată de știință, artă și descoperiri, adică lucrul cel mai nobil și înalt pe care spiritul uman, eliberat în creștinism și eliberat de Biserică, îl creează din sine ca conținutul său adevărat și veșnic După zorii acestei dimineți, soarele luminând totul (die Alies verklãrende Sonne), a fost Reforma Deschide o nouă secțiune a istoriei "perioada spiritului, conștient de sine ca liber în virtutea faptului că dorește adevăratul, eternul, universalul (des an und für sich Allgemei-nen yi) Recunoscând astfel reforma ca un moment necesar în dezvoltarea spiritului lumii către conștiința de sine, Hegel demonstrează destul de consecvent că nu s-a întâmplat întâmplător, adică nu cauzate doar de abuzurile din Biserica Catolică, ci de corupția ei fundamentală (Verderben) Când vine vorba de abuzuri, explică Hegel, ei presupun că problema este în sine Biblioteca "Runivers" c STAZĂ baza este bună, dar că pasiunile, interesele subiective și, în general, voința aleatorie a omului, l-au redus la nivelul unui mijloc și că este necesar doar eliminarea acestor elemente aleatorii Prin astfel de raționament, materia în sine este protejată, iar defectele inerente acesteia sunt recunoscute ca ceva exterior Nu așa a fost corupția catolicismului; s-a dezvoltat din el însuși, era, prin urmare, de natură organică; Principiul Bisericii Catolice a constat în concretetatea ei, în înțelegerea ei senzuală, materială și reprezentarea a tot ceea ce este

spiritual Din această cauză, ea a rămas în urmă cu dezvoltarea spiritului mondial; a ieșit din ea, pentru că și-a dat seama că acest concret este doar forma finală a ființei sale Această soartă istorică a Bisericii s-a manifestat ca o corupție inevitabilă numai atunci când nu a mai găsit nicio rezistență în fața ei; când a fost înființat, adică "întărit" (wenn sie fest geworden ist) Explicând mai precis această specificitate (Sinnlichkeit) a sentimentului religios în catolicism, Hegel îşi vede manifestarea în principiul autorităţii, adică înrobirea spiritului, care pare a fi neliber în sine, în acea superstiție care își prezintă divinul ca un mijloc pentru scopurile cele mai ultime și mai particulare; în sfârşit, în însăşi etica catolicismului, abstract negativ în raport cu lumea sensibilă; neputând fi morală, rămânând în lume, această etică fuge de ea, renunță la ea și, prin urmare, nu dă viață în realitate Această corupție, care vine din concret, se manifestă cel mai puternic în punctul cel mai important sau central al vieții bisericești Biserica, care trebuie să salveze sufletele de la stricăciune sau de la distrugere, face din această mântuire un mijloc extern și, prin urmare, coboară pentru a o realiza prin mijloacele cele mai exterioare Iertarea păcatelor este cea mai înaltă satisfacție pe care o caută sufletul pentru a fi sigur de unirea lui cu Dumnezeu, cel mai profund și mai intim sentiment, pe care biserica o oferă Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL oameni în cel mai extern, frivol mod - prin simpla achiziție, cu prețul banilor - și în același timp acest lucru se face și în scopurile cele mai externe ale luxului (Schwelgerei) Adevărat, unul dintre scopuri este construirea bisericii Sf Petru, cea mai magnifică clădire a lumii creștine din centrul capitalei religiei "Dar la fel ca arta artei, zeița Atena, cântându-și templul pe acropola ateniei, a fost construită cu banii aliaților Atenei și a lipsit acest oraș de aliații și puterea sa, tot așa și finalizarea bisericii Sf Tabloul lui Petru și Michelangelo despre Judecata de Apoi din Capela Sixtină a devenit Judecata de Apoi și cauza căderii mândrii edificii a papalității" Înfăptuirea acestei răsturnări a devenit soarta poporului german și pură "simplăciune a inimii" și "sinceritatea" lor originală (Innigkeit) *) "În timp ce alte popoare erau în drum spre India și America în căutarea bogățiilor și au obținut o putere atât de vastă încât soarele nu a putut găsi un loc unde să apune în ea, un simplu călugăr descoperă ceea ce lumea medievală a căutat în zadar într-un mod pământesc, mormânt de piatră, îl descoperă în profunzimea idealității absolute a tot ceea ce este concret și exterior - în ôijxib, îl deschide în inimă, care, jignită inexprimabil de o astfel de satisfacere exterioară a nevoii sale celei mai secrete, recunoaște o asemenea perversiune a adevărului și o împinge departe de sine Învățătura simplă a lui Luther constă, după Hegel, în faptul că subiectivitatea infinită, adică adevărata spiritualitate, Hristos, nu poate fi asimilată în nici un fel exterior, ci doar în reconciliere cu Dumnezeu, χ) II - acest loc poate servi drept exemplu al dificultății de a transfera într-o altă limbă mentalitatea lui Hegel, care folosește foarte des în d/j-ul său c;· ·-niiiKib concepte cu sensul dublu al unor cuvinte, de exemplu, Verderben-moarte și corupție, sau Innigkeit-sinceritate și ceea ce vine din interior, din spirit, spre deosebire de exterior, exterior Biblioteca "Runivers" υ in emblemă în credinţă π în comuniune (im Glauben und im Genusse) Totul este în aceste două cuvinte Această eliminare a exteriorului (des Aeusserlichen) recreează toate dogmele Această re-creare se referă în principal la doctrina faptelor: faptele înseamnă ceea ce a fost făcut nu din credință și din propriul spirit, ci prin împlinirea autorității altcuiva Și credința nu este o

certitudine în niciun lucru anume, de exemplu, că zidurile Ierihonului au căzut din puterea sunetului unei trâmbițe, nu este o simplă certitudine în general despre ceva care este absent, împlinit și trecut, ci un subiect subiectiv convingere în etern (des Ewigen) , în adevăr absolut, adevărul despre Dumnezeu Hegel constată că în acest sens învățătura luterană este catolică, dar cu eliminarea a ceea ce a urmat din principiul concretității exterioare Prin urmare, Luther nu a putut ceda Bisericii Reformate în doctrina comuniunii, pe care totul era centrat Luther nu putea fi de acord cu Zwingli că împărtășirea este amintire, în acest punct a fost de acord cu catolicii că Hristos este prezent în Euharistie, ci în credință și în spirit, cu alte cuvinte, că în Hristos nu trebuie să vedem doar o figură istorică, dar acel om este în relaţie directă cu el - în spirit În virtutea conștiinței la care omul a ajuns astfel să fie umplut cu spiritul divin, toate relațiile bazate pe un principiu exterior (der Aeusserlichkeit) dispar ca fiind inutile: astfel dispare distincția dintre cler și laici; nu există o clasă specială care să posede exclusiv adevărul și toate comorile bisericii; dimpotrivă, se recunoaște că inima (die empfindende Geistigkeit) poate și trebuie să ajungă ea însăși în posesia adevărului și că această subiectivitate a acestuia este soarta tuturor oamenilor (ist die aller Menscbeii) Fiecare trebuie să facă în sine lucrarea reconcilierii Spiritul subiectiv trebuie să ia în sine spiritul adevărului și să devină locuința lui (in sich wohnen lassen) subiectiv Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL ijceoueaemz însuși conținut obiectiv, adică învățătura bisericii În Biserica Luterană, subiectivitatea și certitudinea (Gewissheit) individului în adevăr sunt la fel de necesare ca și obiectivitatea adevărului Pentru luterani, însă, acest adevăr nu este un obiect dat exterior (ein gemachter Gegensland), ci subiectul însuși trebuie să devină adevărat, renunțând la separarea sa și asimilând adevărul în sine În acest fel are loc eliberarea spiritului și se realizează libertatea creștină "Conținutul esențial al Reformei constă în realizarea că omul este destinat să fie liber prin el însuși" Astfel a fost arborat, exclamă Hegel, stindardul nou, ultimul în jurul căruia se adună neamurile, stindardul òijxa liber\ Acesta este stindardul pe care îl purtăm şi îl slujim Din acel moment, până în zilele noastre, istoria nu a avut și nu va avea altă sarcină, cum să aducem în lume acest principiu al unui spirit liber (in die Welt hineinzubilden), pentru că, conchide el, drept, proprietate, moralitate iar ordinea publică nu sunt altceva, ca manifestare (das Erscheinende) a unui principiu religios în raport cu realitatea concretă (in den Verhaltnissen der Wirklichkeit) Pornind de aici, Hegel deduce perfect influența benefică, culturală a protestantismului din principiul său religios de bază Progresul și dezvoltarea spiritului de la Reformă constă în faptul că spiritul, care a ajuns acum la conștiința libertății sale în materie de reconciliere (Verniittelung), care a avut loc între om și Dumnezeu, a ajuns să creadă în identitatea procesului obiectiv (adică a lumii) cu esența divină și, prin urmare, el ia în stăpânire această lume și în această lucrare creatoare a sa, îndreptată spre lume, reprezintă o dezvoltare ulterioară a procesului mondial Prin reconcilierea realizată, a devenit posibil ca omul să realizeze că lumea este capabilă să conţină adevăr, în timp ce anterior era considerat rău, nu Întrebări de filosofie KN , Biblioteca "Runivers" V GERB capabil de bunătate, dar bunătatea a rămas în afara lumii (ein lenseits blieb) Acum s-a știut că morala și legea în state sunt și ele de caracter divin și că în ceea ce privește conținutul nu există nimic mai înalt și mai sfânt De aici rezultă că starea de

celibat nu era superioară căsătoriei O persoană, prin intermediul familiei, intră în comunicare cu ceilalți și în relații reciproce cu societatea Inactivitatea nu este considerată ceva sacru, ci, dimpotrivă, este recunoscută ca fiind mai demnă pentru o persoană, astfel încât aceasta dobândește o poziție independentă în lume prin activitatea, mintea și diligența sa Este mai bine să-și cheltuiască banii pentru cumpărarea măcar de prisos decât pe paraziți și cerșetori: căci în primul caz acești bani merg și la oameni, dar la cei care au muncit În virtutea acestei concepții asupra materiei, industria și meșteșugurile au dobândit o semnificație morală A treia condiție a sfințeniei în catolicism, ascultarea oarbă, este de asemenea eliminată Supunerea față de legile statului este acum ridicată la principiul rațiunii și al activității practice În această ascultare, omul rămâne liber, căci el se supune ca o parte-întreg rațională În acest fel, se oferă posibilitatea dezvoltării și introducerii rațiunii și libertății în viață Raționalul este recunoscut ca fiind identic cu legea divină și, prin urmare, nu mai întâmpină rezistență din partea conștiinței religioase În catolicism, însă, conștiința religioasă se poate opune cu ușurință statului și ordinelor sale Uciderea regilor și conspirațiile împotriva statului erau adesea susținute și efectuate de preoți din țările catolice Diviziunea dintre catolici între conștiința religioasă și conștiința civilă, sau datorie, în raport cu statul este un fapt incontestabil chiar și în prezent, la două generații după Hegel, și chiar mai mult decât sub el, este un factor important în viața politică nu numai în statele pur catolice, dar și în Prusia protestantă și Imperiul German condus de aceasta Întrucât toate popoarele romanice au rămas fidele catolicismului, Hegel aduce diviziunea conștiinței cauzată de catolicism în legătură cu spiritul tribului romanic și chiar se poate spune că însăși concepția eço despre spiritul romantic se bazează pe ideea de diviziunea lumii interioare reprezentată de catolicism Hegel folosește această explicație a principiului catolic al înstrăinării religiei de stat de spiritul popoarelor romane pentru a elimina o obiecție semnificativă care s-ar putea face împotriva construcției sale istorice După ce a identificat ultimul moment al dezvoltării spiritului mondial cu unul dintre fenomenele concrete ale istoriei moderne - deși cu unul dintre cele mai mari - odată cu Reforma - Hegel trebuie să fi întâmpinat o dificultate pe drum, care ar putea fi exprimată sub forma de întrebarea de ce, dacă Reforma a fost un moment de manifestare a spiritului mondial în istorie, ea nu a fost asimilată de toate națiunile creștine? Hegel însuși a ridicat această întrebare, recunoscând-o ca fiind chiar fundamentală (eine Hauptfrage) În Germania însăși, de la care a venit Reforma, ea nu a câștigat predominanța completă Pentru a explica acest lucru, Hegel indică pe bună dreptate existența în Germania a multor autonome, episcopii și mănăstiri, pentru care rezistența la Reformă era o problemă de viață; apoi asupra importanţei autorităţii puterii de stat, "mai important decât se crede adesea" Această autoritate a decis adesea problema în favoarea sau împotriva Reformei, ca, de exemplu în Austria, în Bavaria, în Boemia, unde a făcut mari progrese Pentru a explica atitudinea pasivă a popoarelor slave față de Reformă, Hegel subliniază că acestea erau agricole Agricultura aduce cu ea împărțirea oamenilor în stăpâni și sclavi: activitatea subiectivă în acest mod de viață își găsește puțin spațiu pentru ea însăși și, prin urmare, slab* Vyanii nu puteau lua parte la libertatea care se contura În ceea ce privește popoarele romanice, atitudinea lor față de Reformă,

după Hegel, a fost, desigur, influențată de autoritatea puterii de stat, dar numai aceasta nu poate explica problema, "căci dacă spiritul națiunii cere ceva, nicio forță nu va înfrânează-l " Atunci Faptul că popoarele romane nu au acceptat Reforma nu poate fi explicat şi printr-o lipsă de educaţie, deoarece în această privinţă stăteau vizavi de germani Hegel caută adevărata raţiune în spiritul poporului minciuni o scindare (die Entzweiung): au provenit dintr-un amestec de sânge roman și german și au păstrat această eterogenitate (dieses Heterogene); francezii îi numesc pe germani entiers - întregi, adică încăpățânați; libertatea în particular, în această privință el nu o are îi pasă de rațiune, dimpotrivă, se simte mai liber, cu atât mai mult ceea ce face, sau poate face, este contrar rațiunii, adică definiții generale Popoarele romane se caracterizează printr-o bifurcare a lumii celei mai interioare a sufletului (das Innerste), a cărei latură o lasă bisericii, cealaltă minții; prin urmare, principala lor caracteristică este separarea intereselor religioase de cele lumești ,, Eh bien, zise Napoleon, vom merge iar la liturghie; mustața mea va spune - c'est la parole! (aceasta este parola) De aceea francezii educați au o aversiune față de protestantism; le apare ca ceva pedant, vesel, meschin-moral, deoarece în ea gândirea și rațiunea au o relație directă cu religia; cu riturile catolice, nu trebuie să te gândești, dar ai în fața ta un fenomen concret maiestuos, care poate fi tratat fără atenție la îndeplinirea unui rit Remarca lui Hegel citată acum mărturisește imparțialitatea și amploarea viziunii sale Aceste proprietăți Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL trebuie remarcat aici având în vedere contrastul cu Comte, care, tocmai în raport cu protestantismul, a arătat o îngustime semnificativă de vedere Imparțialitatea lui Hegel în acest caz este dublă: atât în raport cu protestantismul însuși, cât și în raport cu astfel de oponenți precum Comte, deoarece Hegel oferă o explicație sau o justificare rezonabilă pentru aversiunea lor față de principiul religios protestant După cum am menționat mai sus, Hegel vede în protestantism ultimul (încă manifestat) moment al manifestării spiritului mondial, în principiul protestant al unui spirit liber, ultimul stindard arborat în istoria conștiinței de sine umană Dar această Formula Hegel trebuie înțeleasă cu o rezervă Principiul urechii libere în protestantism este proclamat doar formal Realizarea sa concretă este problema istoriei ulterioare Cu alte cuvinte, libertatea spiritului în protestantism se realizează numai pe baza religiei Prin urmare, spiritul lumii în dezvoltarea lui la Hegel nu coincide complet cu protestantismul; la fel cum s-a întâmplat mai devreme cu catolicismul că a rămas în urmă în procesul de dezvoltare a spiritului către conștiința de sine, așa și acum protestantismul rămâne în urmă, rămâne, ca să spunem așa, în urmă Cert este că protestantismul a fost o doctrină religioasă, care a dus la anumite dogme religioase și a creat o biserică specială Dorind să explice și să justifice protestantismul din punctul de vedere al evoluției rațiunii mondiale, manifestată în istorie, Hegel s-a apropiat în dialectica sa extrem de dogma protestantă, identificând-o parcă cu momentele rațiunii Dar el nu are o identificare completă, iar această diferență între înțelegerea teologică a protestantismului și cea filozofică ar fi trebuit să apară în analiza sa ulterioară a procesului istoric Vorbind el însuși astfel din limitele dogmei protestante, Hegel caracterizează această dogmă- Biblioteca "Runivers" V GERB Aici protestantismul preia ca "izolare de spirit" din partea izolării sale dogmatice, adică "limitare" Chiar momentul în care evoluția gândirii filosofice diverge de dogma teologică din protestantism Hegel caută în

acea dogmă protestantă, care, împreună cu ea, este comună și creștinismului - despre păcătoșenia omului acestea chiar în punctul central care separă religia de filozofie, revelația de rațiune Protestantismul, după cum explică Hegel, a recunoscut că reconcilierea dintre uman și divin trebuie să aibă loc în subiect, în sentimentul său conștient că un spirit trăiește în el Dogmatica protestantă, însă, cere de la o persoană conștiința păcătoșeniei sale (dass der Mensch wisse, dass er bose sei), adăugând la aceasta o altă cerință - conștiința că în el spiritul binelui a biruit păcătoșenia sau, pentru a spune limbaj teologic, acel har a coborât asupra lui (die gottliche Gnade in ih ni zum Durchbruch gekommen sei) Cu această dublă cerință, dogmatica a impus omului în protestantism un "chin al îndoielii" (die Qual der - Ungewissheit) mișcări ale sufletului Aceasta a dat naștere unei analize captive (Grübeln) a stării subiective de spirit, acordând o mare importanță și a păstrat multă vreme acest caracter de chin și doliu interior (einer innerlichen Qu¿ilerei und lãmmer-lichkeit), care i-a determinat pe mulți protestanți să se convertească la catolicism pentru a primi întregul maiestuos al bisericii încredere în loc de incertitudinea lui interioară Cu această doctrină a păcătoșeniei omului, Hegel aduce în legătură un fenomen foarte mare - comun atât lumii catolică, cât și lumii protestante - înainte de Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL declarație despre vrăjitorie și persecuția ei "Conștiința emergentă a subiectivității omului și a valurilor sale (cler Inncr-lichkeit des Wollens) a dat naștere credinței în existența răului ca o forță enormă, concretă în lume* Hegel pune extrem de potrivit credința în vrăjitorie în laralel cu credința în îngăduințe, "precum se credea că se poate cumpăra fericirea veșnică cu prețul banilor, s-a stabilit părerea că este posibil, cu prețul acestei fericiri , prin unirea cu diavolul, să dobândească această bogăție pace și putere pentru a satisface pe toți cu patimile* Așa a apărut povestea notorie a lui Faust, care, din sațietate de știința teoretică, s-a repezit în lume și a cumpărat toate deliciile lumii cu prețul sufletului său Dar Faust, cel puțin, în mintea poetului, se bucura de deliciile lumii, iar sărmanele bătrâne, care erau numite vrăjitoare, evocau, după oameni, numai pentru a satisface un sentiment meschin de răzbunare pe un vecin, pentru a răsfățați copilul sau laptele de vacă Reforma lui Hegel este urmată de un capitol despre influența sa asupra formării statului (Staatsbildung) Acest lucru nu este în întregime consecvent, întrucât Hegel ia în considerare în acest capitol nu numai consecințele cauzate de reforma în politica internă și externă a statelor europene, ci și procesul de dezvoltare a statului în statele catolice, indiferent de problema religioasă De remarcate aici sunt remarcile lui Hegel despre dezvoltarea principiului monarhic și despre slăbirea aristocrației de către puterea de stat Peste tot dezvoltarea statului a procedat prin întărirea puterii ereditare asupra statului de un fel, care a devenit o dinastie În el, statul și-a găsit centrul de neclintit (unverrückbarer Mittel-punct) Acolo unde nu exista un astfel de centru de nezdruncinat, unde era ales șeful statului, nu putea exista nici un stat În virtutea faptului că Germania era o putere electorală, ea nu a devenit stat, și pentru același lucru Biblioteca "Runivers" V GERB Din anumite motive, Polonia a dispărut din rândurile statelor independente Căci în fiecare stat trebuie să existe o autoritate finală, o voință decisivă și, dacă aceasta este acordată individului, atunci trebuie să vină la el în mod natural, adică prin naștere, nu prin alegere, din cauza inteligenței sale sau ceva de genul acesta Chiar și printre grecii liberi a existat

și o voință independentă care îi controla în cazurile principale și cele mai importante din viața lor O astfel de putere era oracolul, independent de consimțământul personal al celor care s-au îndreptat către ea - și această independență a deciziilor oracolului a determinat necesitatea ei și autoritatea sa Dar odată cu dezvoltarea principiului de stat, se schimbă și natura puterii aparținând dinastiei La început această putere, ca oricare alta, are un caracter privat; terenul este proprietatea ei, supus împărțirii familiei Dar, deoarece conceptul de stat rezistă diviziunii, a fost necesar să se definească și să limiteze mai precis drepturile dinastiei conducătoare asupra pământului Reprezentanții moșiilor (die Stănde) erau paznicii unității pământului Astfel, proprietatea domnească din proprietatea privată a terenurilor, terenurilor și instanțelor a trecut în conceptul de proprietate a statului și acțiunea statului În legătură cu acest curs de afaceri, nu mai puțin importantă era conversia în proprietate de stat a acelor puteri, îndatoriri și drepturi, care în viața feudală erau proprietate privată Statul a desființat puterea independentă a domnilor și a baronilor și ia obligat să se mulțumească cu posturile publice Aceasta a fost o umilire a aristocrației, care a mers în moduri diferite în diferite state Esența problemei este aceeași peste tot și constă în atingerea unui rezultat general, și anume, că drepturile de proprietate, drepturile aristocrației, s-au transformat în îndatoriri în raport cu statul În aceasta convergeau interesele suveranului și ale poporului Nobili puternici au reprezentat în același timp și cum   ar fi mijlocul care a păzit libertatea, dar în esență ei și-au apărat doar privilegiile, atât împotriva puterii suveranului, cât și împotriva cetățenilor Când vorbim despre libertate, trebuie să ții cont întotdeauna dacă interesele private sunt de fapt înțelese prin aceasta! Deci aristocrația adesea, sub numele de libertate, și-a apărat interesele private pe ambele fronturi - împotriva puterii de stat și împotriva poporului, pe care l-a menținut dependent de sine prin iobăgie sau instanță patrimonială Subordonarea puterii ei de stat a avut loc mult mai devreme decât eliberarea poporului de iobăgie Acesta din urmă a avut loc numai atunci când a apărut ideea dreptului abstract (a fost Recht an und fur sich sey) Suveranii atunci, mizând pe popoare, au învins casta neadevărului, dar acolo unde s-au bazat pe baroni, sau acolo unde baronii și-au apărat libertatea împotriva suveranilor, au rămas în vigoare drepturile pozitive sau neadevărurile (Redite oder Unrecliie) Dar o astfel de politică nu este vocația istorică a aristocrației Acesta este tocmai avantajul "mijlocului de legătură" pe care ea este capabilă să-și asume datoria de "a cunoaște și a implementa (binele) rezonabil și comun*, iar această activitate ar trebui să țină loc de preocupările ei personale cu privire la protecția drepturi pozitive, adică - e privilegii În acest fel, aristocrația își va îndeplini scopul de a fi sprijinul tronului, lucrând și acționând (bescbaftigt und sicii bethatigend) în folosul statului și al "cauzei comune", și, în același timp, să fie sprijinul libertatea cetăţenilor Având în vedere influența directă a Reformei, care s-a dovedit a fi mai ales tangibilă în Germania, Hegel arată în mod corect căptușeala politică a războaielor religioase: fără războaie, existența protestanților nu putea fi asigurată, deoarece nu era o chestiune de conștiință, dar a posesiunilor și drepturilor Bisericii Catolice, însuşite de protestanţi, şi a căror întoarcere a cerut şi catolicii Având în vedere aceasta, o stare de reciprocitate absolută V GERB ú Incregnare, pentru că la întemeierea "consiliului

său vocațional religios netransmitor", astfel a fost aprins războiul de treizeci de etni Lupta s-a încheiat fără idee, fără un principiu care să devină un gând conducător (OLINE EIIIIP GRUNDSATZ AIS Gedankei Gewonen Su Haben) mănâncă totul și cu devastare larg răspândită, asupra căreia toate forțele au fost spulberate - într-un cuvânt, rezultatul a fost de natură pur politică Pacea din Westfalia a asigurat independența Bisericii protestante, dar a dus în același timp la triumful complet al particularismului în sistemul de stat al Germaniei; a fost "anarhie (constituirte Anarchie) ridicată într-o ordine de stat, așa cum lumea nu a mai văzut-o până acum " Germania a fost recunoscută de Pacea Westfaliei ca "un întreg", un stat, dar în același timp această lume inviolabilă a asigurat interesul părților de a acționa împotriva interesului întregului sau de a nu face ceea ce a cerut acest interes și chiar ceea ce a fost stabilit prin lege "Hegel caracterizează cu această ocazie pe bună dreptate rolul istoric al cardinalului Richelieu, căruia îi atribuie principalul influență în această chestiune Richelieu a reușit, în interesul statului, în fruntea căruia s-a aflat, să ducă la îndeplinire dușmanii săi au principii contrare celor pe care le ținea acasă În Franța a suprimat protestanții și a stabilit triumful statului putere și centralizare, în Germania a asigurat libertatea religioasă și predominanța particularismului Nu ne vom atinge de remarcile lui Hegel asupra istoriei altor state europene din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea Un decalaj ciudat în acest eseu, deși foarte scurt, este că nu se menționează deloc rolul istoric al lui William de Orange, care a unit Olanda cu Anglia pentru un timp și a asigurat, în revoluția din , triumful parlamentarismului și libertatea religioasă în Anglia Politica lui Wilhelm al III-lea și lupta sa împotriva lui Ludovic al XIV-lea reprezintă un punct de cotitură în istoria europeană, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a asigurat Europa mai mult de câțiva ani de aspirațiile pentru o monarhie universală și a dat o lovitură fatală principiilor reacției catolice și absolutismului dinastic Acest decalaj se explică prin faptul că atenția lui Hegel a fost distrată de dezvoltarea statului în capitala căruia și-a dezvoltat filosofia istoriei Dar în remarcile lui Hegel despre Prusia nu există nicio pregustare a rolului politic pe care Prusia a început să-l joace în Germania două decenii mai târziu Ascensiunea Prusiei are pentru Hegel doar acel sens istoric, că și-a asigurat în cele din urmă "garanția politică a Bisericii protestante", deoarece în linia Prusiei "unul dintre statele care îi aparțin a devenit o putere europeană independentă!" "Această forță trebuie să se fi născut ea însăși împreună cu protestantismul " Ultima remarcă despre originea Prusiei este de fapt adevărată, dar totuși încercarea lui Hegel de a-l prezenta pe Frederic al II-lea ca un erou al protestantismului nu corespunde caracterului acestui suveran și este corectă numai în sensul că victoria lui este gloria lui pusă la baza triumfului Germaniei protestante asupra Germaniei catolice în secolul Cu toate acestea, Hegel însuși își modifică judecata asupra lui Frederic al II-lea remarcând că el a fost și un "suveran-FILOZOF" cel mai original fenomen al timpurilor moderne "Regii englezi au fost teologi cazuistici care au susținut principiul absolutismului " Frederick, pe de altă parte, a înțeles principiul protestant din partea sa lumească și, evitând (să refuze războiul) disputele religioase, a avut conștiința acelui general (von) der Allgemeinheil), care este cel mai înalt nivel al spiritului și sinele conștient de sine puterea gândirii"*) Takim) Frederic al II-lea, spune Hegel într-un alt loc, de aceea ar trebui adus în mod deosebit înainte, că a înțeles (denkend

gefasst hat) în abstracția sa sensul statului ca scop comun și că a fost primul dintre conducătorii care au avut în minte binele (das Allge-nieine) în stat și cât de mult era contrar scopului statului nu a recunoscut darurile (nicht welter gelten liess) Biblioteca "Runivers" V GERB imaginea lui Frederic cel Mare îi servește lui Hegel ca o legătură de legătură între perioada de manifestare a spiritului atotdimensional în protestantism și perioada gândirii abstracte, adică era iluminismului și revoluției " * * Iluminismul și revoluția Hegel derivă această epocă "iluministă" sau perioadă a gândirii abstracte din perioada anterioară printr-un dublu contrast - în raport cu principiul protestant și în raport cu viața spirituală a popoarelor romane "a câștigat libertate spirituală și ideea de reconciliere concretă; el a stabilit triumfător că ceea ce constituie destinul etern al omului trebuie să se împlinească în el însuși Conținutul a ceea ce trebuia să se realizeze în om, adevărul care trebuia să se nască în el la viață", a recunoscut în prealabil Luther ca date (ein Gegebenes zu sein) obținut prin revelație în religie Acum se propune principiul că acest conținut este de așa natură încât o persoană poate fi convinsă personal de adevărul său și că totul trebuie redus la această convingere interioară Acesta este principiul gândirii Gândirea consideră totul sub forma abstractității generale (der Allgemeinheit), căci atunci când o persoană gândește, trebuie să ridice obiectul la nivelul ființei abstracte Prin aceasta, gândirea devine un act creator al "generalului" (des Allgemeinen) Astfel, diferența sau opoziția dintre subiect și obiect este distrusă și se realizează reconcilierea sau unificarea acestora, deoarece rațiunea este baza esențială atât a conștiinței gânditoare, cât și a conștiinței gânditoare conștiința conștientă însăși, adică gândirea exterioară devine o nouă etapă la care spiritul a ajuns acum în dezvoltarea sa Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL lumea cere să conţină în sine însăşi mintea de care subiectul este conştient Spiritul învață că natura sau lumea trebuie să conțină și raționalitate De aici a apărut un interes general pentru examinarea și studierea unei anumite lumi Ceea ce este comun în lume sunt genurile, speciile, puterea, greutatea etc , derivate din aspectul lor Astfel, studiul fenomenelor, experiența (Erfabrung) iese în prim-plan, deoarece această experiență este, pe de o parte, observația, pe de altă parte, și descoperirea unei legi sau a unei forțe, la care, ca fiind cea mai simplă, totul care există este redusă Acest scurt discurs al lui Hegel este foarte semnificativ: el determină și motivează progresul sau evoluția conștiinței de sine a omului de la principiul religios medieval și de reorganizare, bazat pe opoziția rațiunii umane la revelație, la principiul științific modern, care este observarea şi împreună ƅ cu căutarea legilor în fenomene specifice, cele acel principiu, în înțelegerea unilaterală și opoziția căruia față de dezvoltarea anterioară se află pozitivismul În același moment al științelor experimentale (der Erfah-rungswissenschaften) aduce Hegel și popoarele romane; cu toate acestea, argumentația lui este mai degrabă inconsecventă și tensionată El începe cu cazuistica iezuită, care a transformat binele în rău și răul în bine și a zguduit totul concret în așa măsură încât nu a mai rămas nimic din ea decât principiul purului, adică gândire abstractă Acest principiu a fost stabilit de Descartes în mijlocul acelei sofisme de gândire care făcea totul îndoielnic Datorită scindării sus-menționate în spiritul națiunilor romanice, acestea au fost înclinate mai ales către principiul abstracției (der Abstraction) De aceea (?) științele experimentale au preluat rapid stăpânirea mai ales printre ele, ca "(!) Și printre englezii practici Dar această nouă

stare de spirit este frumos caracterizată de Hegel: "Oamenilor li s-a părut că Domnul a creat tocmai acum soarele, luna, stelele, Biblioteca "Runivers" B GERBE animale, de parcă abia acum le-au fost stabilite legile vieții, căci oamenii abia acum au simțit un interes pentru ele, când și-au recunoscut rațiunea în raționalitatea lor Ochiul uman a devenit limpede, mintea a devenit mai sofisticată, gândul a început să lucreze și să explice Înarmați cu legile naturii, gânditorii s-au răzvrătit împotriva imensei superstiții ale timpului lor și împotriva tuturor ideilor de forțe extraterestre care nu puteau fi învinse decât prin magie Împotriva credinței în autoritate, a fost proclamat dreptul subiectului la independență în virtutea ființei sale personale, iar legile naturii au fost recunoscute ca singura legătură între concret și concret În acest fel, toate miracolele au fost negate (wurde allen Wundern widersprochen), căci natura este un sistem de legi cunoscute și studiate (bekannter und erkannter): o persoană din această lume este acasă și devine liberă prin cunoașterea naturii* Gândirea s-a îndreptat și spre ființa spirituală: legea și morala au început să fie privite ca bazate pe pământul voinței umane, pe când înainte erau impuse din afară, ca porunci ale lui Dumnezeu, scrise în Vechiul și Noul Testament, sau în Forma drepturilor și privilegiilor private asupra pergamentelor antice și în tratatele vechi Din aceste date concrete, ei au început să deducă prin empirism și experiență (ca și Grotius) normele generale pe care popoarele le recunosc în relațiile lor reciproce drept drepte ^ apoi au început să caute izvorul dreptului privat și al statului existent în înclinațiile pe care natura pus în inima omului, de exemplu, în lupta pentru public (Socialitâtstrieb) Aceste definiții generale, în numele cărora au fost refuzate anumite drepturi și interese, aceste legi ale naturii și, în general, esența a ceea ce era recunoscut drept și moral, au început să fie numite rațiune, iar implementarea sau stabilirea acestui motiv în practică (das Gelten dieser Gesetse) - iluminare (Aufklarung) Din Franta aceasta directie Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a trecut în Germania și, împreună cu el, a urcat o nouă lume a ideilor Această lume nouă apare prin gândirea abstractă Totuși, în același timp, Hegel recurge să o explice la un alt principiu, principiul voinței S-a spus deja mai sus că "legea și morala"* în această lume nouă sunt create pe baza voinței umane Hegel explică acest lucru mai detaliat cu următorul argument: lumea concretă (die Weltlichkeit) este tărâmul spiritului în ființă (im Daseyn), tărâmul voinței realizându-se în ființă (sich zur Existenz bririgt) Sentimentele și înclinațiile sunt și modalități de realizare a spiritului, dar trecătoare: ele constituie conținutul schimbător al voinței Dar ceea ce este drept și moral decurge dintr-o voință abstractă; pentru a cunoaște ce este adevărat, drept, trebuie să abstrahiren (abstrahiren) de înclinații și dorințe, adică din tot ceea ce este privat; în spatele acesteia rămâne o voinţă abstractă Această voință abstractă sau absolută pare a fi sursa oricărui drept și a oricărei obligații și, prin urmare, rădăcina tuturor legilor și normelor legale ale datoriilor morale Acest principiu al voinței absolute sau abstracte se manifestă la sfârșitul secolului al XVIII-lea de două ori sau sub două forme: teoretic în filosofia lui Kant, care a proclamat principiul imperativului categoric - dreptul de dragul dreptului, datoria de dragul dreptului datorie, și practic în Revoluția Franceză Ajuns la acest punct în argumentația sa, Hegel ridică întrebarea de ce numai francezii, și nu germanii, au trecut imediat de la teorie la practică și s-au apucat să pună în aplicare principiul dreptului absolut în viață? Hegel dă un dublu răspuns la această

întrebare: pe de o parte, în Germania, după cum spune el, principiul formal al filozofiei a găsit înaintea sa o lume concretă cu nevoi interne satisfăcute ale spiritului și cu o conștiință calmă; căci în lumea protestantă gândirea a atins conștiința de sine și realizarea și mai departe Biblioteca "Runivers" V D EP b E structura societății (die Gesinnung) era în armonie cu religia, sursa întregului conținut juridic în dreptul privat și public; în Germania, prin urmare, iluminismul a stat de partea teologiei; în Franța, a luat imediat o direcție ostilă față de biserică În Germania, în raport cu realitatea, totul a fost deja îmbunătățit de Reforma; au fost distruse instituții pernicioase bazate pe celibatul, sărăcia și parazitismul, biserica nu deținea bogăția și acea putere de constrângere împotriva moralității, care devine sursa și motivul depravării; în Germania nu era loc pentru acel neadevăr inexprimabil care izvorăște din amestecul puterii ecleziastice în legea seculară; nu exista o regalitate bazată pe "ungere"; de fapt, arbitrar, căci în această condiție voința suveranului este considerată divină și sacră tocmai pentru că decurge în mod voluntar din cel uns, în timp ce, cu o viziune diferită a materiei, voința suveranului este recunoscută ca cea mai înaltă autoritate în virtutea numai acea (nefericită) că dorește în înțelepciunea sa dreptul, dreptatea și binele întregului Astfel, în lumea protestantă, principiul gândirii a atins un anumit grad de reconciliere cu concretul și a cuprins conștiința că în această reconciliere deja realizată stă principiul dezvoltării ulterioare a dreptului Există mult adevăr în această explicație, deși există lacune Principalul decalaj este că în Germania nu existau deloc elemente capabile să accepte teoria și să treacă de la teorie la practică, care erau în Franța, și anume, nu exista nici o aristocrație de opoziție, nici o clasă de mijloc care să invidieze nobilimea și să fi putut lupta împotriva ei și împotriva acesteia absolutismul guvernamental; în cele din urmă nu a existat un astfel de centru al vieții mentale și al pasiunilor politice precum Parisul pentru întreaga Franță Printre burghezia germană au existat teoreticieni luminați, gândire profundă- Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL politicieni ca Kant, dar erau puțini politicieni ca Moser, iar acești câțiva erau mai înclinați spre ideea dezvoltării dreptului istoric și idealul unei monarhii liberale, constituționale decât spre ideile democrației revoluționare Dar, în general, Hegel a avut dreptate când a căutat în protestantism motivul pentru care în Germania se mulțumeau cu dezvoltarea filozofică a principiilor rațiunii; drept pentru că cele mai aspre atacuri ale gândirii abstracte din secolul al XVIII-lea au fost îndreptate în principal împotriva catolicismului cu idealul său ascetic, cu principiul său de autoritate necondiționată a puterii bisericii în treburile spirituale și laice și cu puterea sa enormă asupra conștiinței, care a legitimat și a sfințit tot ce a ieșit din ordinea veche a evului mediu În acest sens, este adevărat că Germaniei protestante din secolul al XVIII-lea îi lipsea principalul stimul al pasiunilor revoluţionare Din acest antagonism dintre "gândirea abstractă" și Biserica Catolică, Hegel pornește în explicația sa despre originea revoluției din Franța, susținând că, deși temperamentul înflăcărat al francezilor (ils ont la tète près du bonnet) a jucat aici un anumit rol , cauza trebuie căutată mai profund Desigur, notează el cu această ocazie, o conștiință rațională reglată abstract poate lăsa religia complet deoparte, dar religia este o formă generală în care conștiința non-abstractă (adică non-filosofică) își prezintă adevărul, prin urmare "rațiunea abstractă" în lumea catolică nu s-a mulțumit cu

indiferența față de religie, ci s-a întors împotriva ei, împotriva superstiției conținute în ea și a adevărului ei Punctul de plecare pentru această opoziție a fost Voința Personală Formală - nu voința statului, ca sinteză a voințelor individuale, ci o singură voință atomistă, fiecare voință individuală apărând ca absolută Astfel, principiul absolutității sau libertatea necondiționată a voinței personale s-a declarat opus acțiunii - Questions of Philosophy, QN ¿ Biblioteca "Runivers" D EP b E vavshago, lege specifică În același timp, caracterizând "vechea ordine" ca "tărâmul neadevărului, care, odată cu conștiința neadevărului său care se ivi, a devenit nerușinat neadevăr" - Hegel conchide: că mijloacele chinuite din popor, trudind în sudoarea lui sudoarea lor, nu au fost folosite în scopuri de stat, ci au fost risipite fără sens, iar în curând întregul sistem statal a început să apară ca o nedreptate completă, deoarece atât curtea, clerul, nobilimea, cât și parlamentele înseși nu au vrut să renunțe privilegiile lor, fie din cauza nevoii generale, fie de dragul ideii de drept absolut (des an und für sich seyenden Rechtes); apoi și pentru că guvernul, ca centru concret al puterii de stat, nu a putut asimila principiul "voințelor" individuale abstracte și, ghidat de acestea, reconstruiește statul; în sfârşit, pentru că acest guvern era catolic şi pentru el conceptele de libertate şi raţionalitate a legilor nu păreau a fi îndatoririle cele mai înalte, absolute, întrucât domeniul conştiinţei sacre şi religioase exista separat de ele Ideea de drept a câștigat imediat putere (machte sich mit einenmaie geltend) și construcția vechiului neadevăr (Geniste) nu i-a putut rezista Sub vraja ideii de drept (im Gedanken des Rechts) a fost înființată o nouă politică (Verfassung) și totul urma să se bazeze pe această fundație În timp ce soarele stă pe cer și planetele se învârt în jurul lui, nu s-a văzut că o persoană devine "fără cap", adică prin gândul său propriu și cu ajutorul acestuia recreează realitatea Anaxagoras a fost primul care a spus că mintea (νους) guvernează lumea, dar acum doar omul și-a dat seama că gândul trebuie să domnească Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL Í O în realitatea spirituală Și de aceea a fost un moment, parcă, al unui răsărit miraculos și a începutului unui festival general; toate ființele gânditoare au luat parte la ea; domnea tandrețe solemnă și un tremur de entuziasm spiritual a străbătut lumea (ein Enthusiasinus des Geistes hat die Welt durchschauert), de parcă abia acum ar fi avut loc adevărata împăcare a divinului cu lumea Cu greu este posibil să găsim în literatura franceză o evaluare atât de profundă și simpatică a revoluției din : arată cât de viu a simțit generația lui Hegel sensul abstract al Revoluției Franceze și este destul de demn de Filosoful care a încercat să interpreteze evenimentul istoriei lumii ca manifestare a evolutiei lumii spirit la constiinta de sine După ce a făcut această evaluare a Revoluției Franceze, Hegel trece să ia în considerare:) cursul acesteia și) cum a devenit un eveniment mondial (welthistorisch geworden ist) Hegel rezolvă prima dintre aceste probleme mai întâi teoretic, apoi istoric: el prefață raționamentul teoretic cu o definiție concisă a libertății Conceptul de libertate conţine o dublă definiţie (Bestimmung): una se referă la conţinutul libertăţii, latura ei obiectivă sau realizarea ei; celălalt sunt formele sale; Latura formală a libertăţii cere ca aceasta să fie realizată prin autoactivitatea conştientă a subiectului (dass "das Subiect sich darin thãtig wisse"), astfel încât persoana să considere implementarea ei interesul său şi să se regăsească în ea din vedere, Hegel consideră trei elemente ale statului: legile * Biblioteca "Runivers" B GERBE activitatea legislativă extinsă a Adunării

Constituante, care avea ca obiect emanciparea proprietății, a persoanei și a muncii, sau a productivității (Ge-werbe) În virtutea acestei lucrări legislative, toate restricțiile de drepturi feudale care cădeau asupra pământului, persoanei și muncii trebuiau să înceteze: fiecăruia i se dădea deplină libertate în folosirea forțelor și avea acces la toate funcțiile publice Având în vedere atunci transformarea statului însuși în numele ideii de drept (aus dem Begriff des Rechts heraus), Hegel arată în principal de ce nu a avut în sine elementele stabilității Procedând astfel, el observă, în primul rând, că această stabilitate a fost împiedicată de religia catolică; această remarcă este adevărată, căci conștiința nu permitea nici regelui, nici clerului să se atașeze sincer de ordinea statului, ceea ce era contrar intereselor și reglementărilor Bisericii Catolice Hegel găsește o altă absență a unei garanții de stabilitate în principiul voinței individuale, deoarece, în același timp, nu există nicio garanție că această voință este impregnată de o astfel de dispoziție în care existența unui stat dat este posibilă De aceea Platon în republica sa a acordat atenția principală educației cetățeanului Aceste condiţii teoretice, care au împiedicat puterea noii ordini, li s-au alăturat cele practice Hegel a subliniat pe bună dreptate aici contradicția care stă la baza constituției din Această constituție a păstrat monarhia; monarhul urma să fie în fruntea statului, el și miniștrii săi urmau să primească administrație, dar puterea de guvernare era de fapt încredințată întregii dimensiuni a camerei Mai mult decât atât, ordinea statului era pătrunsă de neîncredere reciprocă necondiționată; dinastia a fost un obiect de suspiciune, întrucât a fost lipsită de puterea ei de odinioară; clerul de asemenea, pentru că au refuzat să jure credință față de noua ordine de lucruri Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL Hegel caracterizează a doua fază a revoluţiei - iacobinul - ca fiind timpul dominaţiei a două principii abstracte - libertatea şi virtutea, înţelese ca libertate, ca manifestare a voinţei personale (wie sie im subjectiven Wil-len ist) Această virtute trebuie să stăpânească acum asupra celor mulți care îi resping prin depravarea lor acestea vechile lor interese sau excesele libertăţii şi pasiunilor Această virtute recunoaște doar două categorii de oameni: buni la minte și nesiguri (die nicht in der Gesinnung sind) Dar pentru a le distinge pe primul de cel din urmă, trebuie să aparținem noi înșine celor buni la minte Din această cauză, domnește suspiciunea Suspiciunea a fost învestită cu o putere teribilă și a dus la eșafodul monarhului, a cărui voință subiectivă era identică cu conștiința sa religioasă catolică Acest principiu al virtuții a fost ridicat la apogeu de către Robespierre, despre care se poate spune că a acționat în această privință cu deplină convingere (es sei diesem Menschen mit der Tugend Ernst gewesen) Așa vine stăpânirea virtuții și a terorii), căci virtutea subiectivă, călăuzită numai de convingerea interioară, aduce cu ea cea mai groaznică a tiraniei Ea judecă fără Forme judiciare și nu cunoaște decât cea mai simplă pedeapsă - moartea Această tiranie a fost sortită pieirii; pentru toate înclinațiile, toate interesele, raționalitatea însăși s-a opus acestei "libertate consecvente" care, în concentrarea ei, se manifesta cu un asemenea fanatism Având în vedere consecințele ulterioare, integral europene, ale revoluției, Hegel face o privire de ansamblu asupra stării contemporane a țărilor europene Există o mulțime de lucruri adevărate, interesante și instructive în această recenzie: dar timpul care a trecut de la căderea lui Napoleon a fost prea scurt, i) Schrecken, ca și francezul terreur, îmbină două sensuri, subiectiv și obiectiv; este un guvern care, de frică,

acționează prin intimidare Biblioteca "Runivers" V GERB pentru a putea da un răspuns cuprinzător şi complet la întrebarea impactului istoric al revoluţiei din S Multe evenimente sub influența cărora Hegel a scris au fost de natură accidentală sau temporară sau au fost pregătite doar la vremea lui Astfel, de exemplu, Hegel a trebuit să declare "falimentul liberalismului" în Spania și Italia "Spania", conchide el, "Napoleon nu a putut să forțeze libertatea politică la fel de puțin ca Filip al II-lea Olanda la sclavie, Hegel declară cu această ocazie succesul revoluției imposibil fără reformă (ca mai târziu de Quinet), adică distrugerea cătușelor libertății și restrângerea drepturilor fără eliberarea conștiinței Hegel a trebuit să încheie discuția sa despre Anglia cu întrebarea dacă reforma parlamentară propusă (cea care a fost adoptată ulterior în), dacă va fi realizată în mod consecvent, ar permite guvernării țării? În Revoluția Franceză, în triumful principiilor din , Hegel a văzut doar realizarea libertății formale sau subiective a spiritului Realizarea libertății obiective și reconcilierea subiectivului cu obiectivul - subordonându-i subiectivul rațional - rămâne o chestiune de viitor - Însuși sarcina lui Hegel ca istoric a fost astfel îndeplinită "Așa este momentul", își încheie el filozofia istoriei, "până la care a ajuns conștiința; acestea sunt principalele Forme în care principiul libertăţii a fost realizat, căci istoria lumii nu este altceva decât evoluţia conceptului de libertate Ne-am limitat la o luare în considerare a dezvoltării acestui concept și am abandonat plăcerea care vine din înfățișarea fericirii și prosperității popoarelor, a măreției și frumuseții indivizilor, a participării la soarta lor în succes și întristare Filosofia nu are de-a face decât cu strălucirea ideii reflectate în istoria lumii Obosită de vanitatea pasiunilor imediate în realitatea înconjurătoare, filosofia se ridică la culmea contemplației: interesul ei este să cunoască cursul dezvoltării ideii care se realizează și tocmai ideea de libertate, care Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL "se realizează doar (nurist) prin conștiința libertății" Dar această formulă filosofică este urmată de ultimul acord religios Că așa este cursul istoriei lumii, că sub spectacolul schimbător al evenimentelor sale, este realizarea spiritului în viață (das wirldiche Werden des Geistes), aceasta este adevărata Teodicee, îndreptățirea lui Dumnezeu în istorie Singurul lucru care poate împaca spiritul cu istoria lumii și cu realitatea este înțelegerea (die Einsicht) că tot ceea ce a fost și se întâmplă zilnic "nu numai că nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu, dar în esență este propria sa lucrare " V Guerrier (Urmeaza finalul) Biblioteca "Runivers" religia civilă a lui Rousseau (Dedicat lui P I Novgorodtsev) Rousseau este celebru, dar puțin cunoscut Părinții noștri l-au cunoscut mai bine", își începe DreyFuss-Brizac introducerea în ediția critică a Contratului Social cu aceste cuvinte dar aceasta nu este încă cunoaștere în sensul cel mai înalt, în sensul înțelegerii personalității spirituale a lui Rousseau, momentele principale a operei sale, locul pe care îl ocupă în istoria gândirii franceze și europene În primul rând, se aruncă o lumină considerabilă asupra istoriei textului și a biografiei lui Rousseau, iar în el avem în vedere un gânditor care poate fi studiat cel mai puțin fără referire la o biografie Avem acum în mână textul original al "Contractului social", pasaje valoroase publicate de Streikusen Multu; ne putem imagina diferitele etape ale operei lui Rousseau (chiar planul său, conturat în Confesiuni, de a scrie lucrarea "de bază" a "Institutions'politiques") Cu atât mai importantă este clarificarea legăturii istorice a lui Rousseau cu tradiţia ideologică care a păstrat

şi dezvoltat doctrina contractului social şi a suveranităţii populare, cu sistemul statal de la Geneva, precum şi un nou, înţelegere mai completă a gândurilor sale Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO contradicțiile, dacă nu sunt rezolvate în ordinea formal-logică, atunci ele încetează deja să mai fie o expresie a inconstanței capricioase, întrucât apar inevitabil la prima cunoaștere Vreau să mă opresc asupra unei părți din învățătura lui Rousseau, care a servit drept cea mai mare sursă a acuzațiilor autorului, doctrina religiei civile În ochii multora, ultimul capitol al "Contratului social" dedicat acestei întrebări este pur și simplu un catehism al intoleranței și, în același timp, un indicator al drumului pe care un adept sau un student al lui Rousseau este sortit să conducă societatea, și cu siguranță nu ne surprinde faptul că Taine acordă atât de insistent acest ideal de "mănăstire seculară" A dezvălui aici intoleranța este o sarcină foarte ușoară; nu epuizează oare sensul doctrinei religiei civile? Ce l-a făcut pe Rousseau să urmeze aici în urmele lui Hobbes? într-un "Professin de foi du vicaire savoyard P I Novgorodtsev, în "Criza conștiinței juridice moderne", a subliniat foarte expresiv semnificația acestui concept al religiei civile a lui Rousseau El a subliniat deja că "voința generală i se părea lui Rousseau sub forma unei unități perfecte de dorințe, prevăzut cu o unitate completă a vieții și nimic neperturbat de simplitatea stărilor de spirit și a sentimentelor *) și că această unitate trebuia construită pe baza unității morale, care este asigurată tocmai de anumite recunoașteri religioase comune Această interpretare trebuie să fie construită pe baza unității morale fi recunoscut ca fiind extrem de semnificativ; dominație nelimitată *) L'ancien regime, p) S ,) S Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII "Furtuna ridicată de enciclopedie, nu numai că nu s-a liniștit, dar era în plină desfășurare Cele două părți s-au atacat cu o furie extremă și semănau mai mult cu lupii turbați, gata de exterminare reciprocă, decât cu creștinii și filozofii care vor să se lumineze, să se convingă și să se îndrume reciproc pe calea adevărului Poate că ambelor părți le lipseau doar lideri influenți pentru ca disputa să degenereze într-un război civil și Dumnezeu știe la ce va duce acest război civil religios, unde cea mai crudă intoleranță domnea de ambele părți Fiind un dușman înnăscut al tuturor membrilor de partid, le-am exprimat sincer acestor și altora adevăruri pe care ei nu le ascultă Acum am ales o altă cale de ieșire, care mi s-a părut excelentă în simplitatea sufletului meu; M-am hotărât să le înmoaie ura reciprocă distrugându-le prejudecățile și să arăt fiecărei părți meritele și virtuțile celeilalte părți, demne de recunoaștere publică și respect pentru toți muritorii Acest plan absurd, care a asumat conștiinciozitate în oameni și în crearea căruia, am căzut în eroarea lui S Pierre, a fost încununat cu succes, la care se putea aștepta; el nu a apropiat deloc partidele, iar acestea s-au unit cu un singur scop - să mă atace "') Cu asemenea trăsături, Rousseau își descrie poziția în lupta dintre credințele tradiționale și FILOZOFIA iluminatoare Să lăsăm deoparte acel subiectivism morbid care, în general, colorează atât de des mărturia lui Rousseau cu privire la stările și conceptele care predomină în jurul lui Cert este că autorul cărții Emile și noua Heloise și-a simțit dezacordul profund cu atmosfera filozofică a secolului al XVIII-lea Cercetătorul de mai târziu, care este mai interesat de conținutul de bază al doctrinei decât de refracția acesteia în temperamentul individual, *) Les Confessions (ed), p II, IX p ( ) Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO IBZ tonuri suplimentare, îi va atribui cu ușurință lui

Rousseau un loc într-un grup mare de reprezentanți ai deismului Dar, până la urmă, acest cuvânt caracterizează mai clar partea negativă decât pozitivă a acestei înțelegeri a lumii, ceea ce este respins de ea, decât ceea ce este recunoscut de ea II Voltaire și Rousseau erau deiști, dar ce distanță psihologică îi separă și cu ce acută claritate au fost conștienți de această distanță Rousseau a văzut în evaluarea lui Voltaire asupra cutremurului de la Lisabona un pesimism fără Dumnezeu și o negare a ordinului superior care domnește în lume; în ochii lui Voltaire, paginile Contractului social dedicat religiei civile nu sunt decât un atac lipsit de gust asupra creștinismului, un simplu plagiat la Bayle Se poate spune că înstrăinarea spirituală a lui Rousseau de vârsta sa se explică numai prin acele calități de caracter care, în general, i-au dat atâtea necazuri și greutăți în viață Avem material suficient pentru a determina viziunea religioasă pozitivă a lui Rousseau: ea constă, desigur, în "Mărturisirea vicarului savoyard" voința, iar libertatea în om, îi dă un presentiment al nemuririi sufletului, fără de care " armonia universală ar fi perturbată într-un mod teribil" Orice altceva este inaccesibil și, cel mai important, inutil "Vedeți în cuvintele mele doar o expunere a religiei naturale; ar fi ciudat dacă ar fi altfel De unde știu această nevoie? Cu ce pot fi vinovat înaintea lui Dumnezeu dacă Îi slujesc după sentimentele pe care El le pune în inima mea? Ce nouă puritate morală, ce dogmă utilă omului și înălțându-i unitatea, pot obține din doctrina pozitivă, pe care nu aș fi putut-o obține fără ea pur și simplu din folosirea corectă a puterilor mele Arată-mi ce Biblioteca Runiverse S KOTLYAREVSKY poate fi adăugat pentru slava Dumnezeirii, pentru binele societății și pentru propria mea prosperitate, la îndatoririle care decurg din legea naturală" *)? Creștinismul în aspectul său dogmatic nu are persuasivitate obiectivă "Tu îmi proclami pe Dumnezeu, care s-a născut și a murit în urmă cu două mii de ani " în cealaltă parte a lumii, într-un orășel, și îmi spui că oricine nu crede în acest secret va fi condamnat Acestea sunt lucruri destul de ciudate pentru a fi crezut atât de repede, urmând autoritatea unei persoane care nu știe " Aici controversa dintre evrei și creștini poate continua la infinit; cei din urmă sunt lipsiţi de mijloacele de a-i convinge, şi nu numai de a-i constrânge pe cei dintâi Dar vicarul savoyard simte mai profund și mai intim decât oricine altcineva sfințenia Evangheliei, superioritatea ei incomparabilă față de iudaism și Filosofia antică Și în Evanghelie, ceea ce este veșnic, de încredere este tocmai această sfințenie, și nu acele "imposibilitate și contradicții ale rațiunii de care este umplută și pe care nicio persoană cu simț nu le poate accepta sau admite " "Iată scepticismul involuntar în care eu a rămas, dar acest scepticism nu este deloc împovărător pentru mine, pentru că nu se extinde la prevederi care sunt practic importante" *) Și în această obscuritate care ne înconjoară, mărturisirea în care am crescut rămâne, ține; "a părăsi această religie înseamnă a arăta o pretenție nejustificată" (une inexcusable présomption) Astfel religia naturală, despre care atât rațiunea, cât și sentimentul mărturisesc în perfectă armonie, satisface un instinct profund și oferă o bază suficientă pentru viața morală Creștinismul o prezintă ca o întrupare istorică incomparabilă, o reprezintă în persoana lui Hristos însuși, adică într-un sens mai concret decât autorul creştinismului la fel de vechi, ca *) Emile, ed Garnier et freres, p) p Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO S creare Totuși, acolo unde se termină acordul Evangheliei cu rațiunea naturală și sentimentul natural, unde încep istoria, dogmele și ritualul, începe tărâmul atât al nesigurului, cât și al

nesemnificativului Aici vă putem recomanda doar toleranța și, dacă doriți, neutralitatea, păstrarea credințelor tradiționale în limitele în care acestea servesc drept bază pentru ordinea socială Se știe în ce măsură "Mărturisirea vicarului savoiar" a servit drept pretext pentru persecuția religioasă împotriva lui Rousseau Aici s-au întâlnit catolicii și calviniștii, arhiepiscopul Parisului și Consistoriul din Geneva, iar Rousseau a avut ocazia să răspundă la ambele Îi arată arhiepiscopului că mărturisirea vicarului savoiar rămâne cea mai bună și mai folositoare dintre scrierile moderne, Rousseau rămâne creștin în sensul Evangheliei; dar mai știe că "toate religiile dominante provoacă cele mai grave răni omenirii" Cu toate acestea, în mărturisirea în sine, este mult mai importantă prima parte, care are ca scop "combaterea materialismului și afirmarea existenței lui Dumnezeu și a religiei naturale" Al doilea indică dificultățile și îndoielile cauzate de revelație, dar, pe de o parte, dezvăluie și sfințenia și sublimitatea divină a Evangheliei, iar pe de altă parte, cheamă la toleranță; dacă religiile individuale nu pot dovedi obligația lor exclusivă, atunci rămâne doar să nu împiedicăm pe fiecare să creadă în felul său În prima carte de Scrisori din munte, în care Rousseau a trebuit să-l apere nu numai pe Émile, ci și Contractul social - în special ultimul său capitol despre religia civilă - el continuă să dezvolte ideea bazei creștine a confesiunii a vicarului de Savoia și caracterul său tolerant și compatibilitatea cu cele mai diverse medii politice și religioase politice "Multe lucruri din Evanghelie depășesc înțelegerea noastră, chiar uimitoare x) Lettre à M de Beaumont Petits chefs d'oeuvres, ed Didot, p Biblioteca "Runivers" ISC) S KOTLYAREVSKII yut el; cu toate acestea, nu le respingem Convinși de slăbiciunea înțelegerii noastre, suntem capabili să respectăm ceea ce nu putem înțelege Tot ce trebuie să știm pentru mântuirea noastră, totul ni se pare clar în Evanghelie; de ce avem nevoie de altceva * *)? Dacă comparăm aceste date și completăm materialul furnizat de corespondență, atunci obținem o imagine destul de completă Când Rousseau i-a spus corespondentului său că nu numai că are o religie, dar nimeni nu are nevoie de ea mai mult decât el, nu avem niciun motiv să contestăm adevărul acestor cuvinte Înclinațiile sale moralizatoare sunt neputincioase în lupta împotriva impulsurilor conflictuale Absența integrității morale, care afectează atât de mult viața lui Rousseau, prezența meschinului, care este capabil să depășească chiar și geniul firii sale, toate acestea i-au dezvăluit profunzimea neputinței Să fie exprimat energic în Emil împotriva ideii de păcat original *), să fie o chestiune de corupție nu a naturii, ci a istoriei - rămâne să domnească asupra inimii umane Acesta din urmă este purificat prin predarea în fața unui impuls religios, care nu este ca extazul misticilor, dar și departe de raționalitatea seacă care pătrunde adesea în argumentarea deismului În sentimentul religios al lui Rousseau, cu înclinația sa către estetismul sentimental, se pregătește starea de spirit a lui Chateaubriand Și cel mai important, religia naturală asigură armonia între cea mai intimă latură a spiritului uman și mediul social în care trăiește și care îi cere o anumită solidaritate morală Confesiunile pozitive sunt valoroase deoarece sunt cochiliile religiei naturale; sunt dăunătoare și capabile să distrugă pacea socială, pentru că pretind ceva mai mult Nu este nevoie să schimbați religia părinților sau, mai degrabă, nu este necesar să o schimbați, în speranța de a găsi Despre Oeuvres ed VII, r (Partea I, litera I)) p Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO > altul, mai de încredere și mai adevărat; dar convertirea este posibilă și permisă atunci când atinge anumite scopuri

moral practice Rousseau a justificat acest argument prin exemplul propriei sale vieți: a devenit catolic în Franța în , pentru a se întoarce din nou la calvinism în la Geneva - și nu simte în Concesiunile sale nevoia de a se justifica Acesta este domeniul pe care el personal îl lasă ordinii de stat și deciziei seculare, unde salus populi, raison d'état este criteriul Intoleranţa persecutorilor este demnă de orice condamnare, dar fanatismul persecutaţilor este un sentiment pur pervertit natural religios x) "Religia civilă" completează Contractul social - un eseu în care scopul este stabilit să justifice posibilitatea puterii legale și a ascultării legale, "să se găsească o Formă de asociere care să protejeze și să păzească cu toată puterea comună personalitatea și proprietatea fiecăruia membru al asociatiei si unde fiecare, unindu-se cu toata lumea, se supune numai pe sine si ramane la fel de liber ca inainte *) O astfel de justificare este data intr-un acord care creeaza o vointa generala Ca general, nu poate comite infractiuni impotriva fiecaruia membru al asociației, nu își produce și suprimă libertatea Dar, după cum a subliniat P I Novgorodtsev, "Această voință generală nu poate fi considerată mecanic extern, ca și cum ar fi un produs inevitabil al Actului formal de acord Este posibil doar atunci când coincidenţa voinţei colectivului şi a individului este posibilă din punct de vedere psihologic A-l înţelege pe Rousseau într-un sens diferit înseamnă a-i atribui un sofism foarte grosier) miercuri recenzii din scrisorile lui Rousseau despre studiul protestanților; citat într-o notă în Dreyfus-Brisac, p Recenzia dură făcută de Morley asupra acestor scrisori în Rousseau Part II, p : "dacă Voltaire nu putea să scrie ca Fenelon, măcar nu ar putea vorbi niciodată ca Tartufe") L L cap Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII S> Totuși, chiar și în textul Contrar social-ului însuși găsim o infirmare suficientă a interpretării pur mecanice a voinței generale La urma urmei, Rousseau a văzut destul de clar întregul contrast dintre idealul puterii de drept și realitatea statală El dă, parcă, o teorie a dreptului extrem de clară și categorică, ca normă generală, pornind din voința generală), dar, în același timp, nu-i ascunde ce obstacole de netrecut se află în viață pe calea legii corecte Ei zac nu numai în orbire, lipsă de perspectivă, capacitatea de a se ridica deasupra intereselor și pasiunilor private - în faptul că oamenii sunt angajați într-o afacere pentru care ar fi nevoie de zei) Și mai important aici este lipsa simplității vieții, întreaga rețea de abilități și tradiții istorice, pretenția de independență exprimată în mod viu a indivizilor și grupurilor "Ceea ce face munca legislativă atât de dificilă este mai puțin nevoia de a construi decât nevoia de a distruge; ceea ce face succesul atât de rar este imposibilitatea de a găsi simplitatea naturii combinată cu nevoile societății Toate aceste condiții sunt într-adevăr greu de găsit reunite Prin urmare, sunt atât de puține state bine organizate") Deci, avem nevoie de simplitate și neatinsă a vieții, care în Europa pentru Rousseau există doar în Corsica Aici aflăm de ce lui Rousseau, în calitate de expert politic, îi este atât de frică să zdruncine modul de viață consacrat, în numele căruia suportă toate inconsecvențele sistemului de stat al Poloniei), de ce, într-o scrisoare către d'Alembert, el se așteaptă la asemenea consecințe dezastruoase de la introducerea spectacolelor de teatru la Geneva ΰ) Aici) L Il, cap) Cap -il faudrait des dieux pour donner des lois aux hommes) L , cap J Considérations sur le gouvernement de Pologne, în special, cap) Petits chefs d'oeuvre, p Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO S în sfârşit, motivul pentru care tocmai sistemul democratic, care cere cel

mai mare grad de virtute, este atât de supus conflictelor interne şi deci atât de fragil) Toate acestea ar fi de neînțeles dacă Rousseau ar împărtăși într-adevăr credința atât de des atribuită lui în atotputernicia formelor și a instituțiilor Nu ar fi nevoie de acea cenzură, de recunoașterea judecății publice, care stă alături de lege, expresia voinței generale Cenzura protejează morala, împiedicând părerile să se deterioreze, păstrându-le corectitudinea prin aplicare înțeleaptă, uneori chiar reparându-le în timp ce rămân nedeterminate Uneori poate păstra morala, dar nu le poate restaura Prin urmare, totul se rezumă la prezența sau absența unor presupoziții ale unei caracter moral Aici ajungem în Rousseau la stabilirea unei religii civile În statul antic, a fost înlocuit de teocrație: aici au fost încălcate decretele puterii seculare Creștinismul a distrus această unitate și, după ce a ridicat idealul unui regat spiritual, i-a subordonat guvernarea seculară; din această parte, pentru întărirea statului, mărturisirea creștină s-a dovedit a fi mai mult dăunătoare decât folositoare Cu toate acestea, această mărturisire trebuie să se deosebească de creștinism, ca religie a unei persoane individuale, religia Evangheliei, sfântă, înălțată, adevărată, în virtutea căreia oamenii, copii ai singurului Dumnezeu, se recunosc frați Cu toate acestea, această religie, cu toată înălțimea ei, nu are forța socială necesară; nu aplică legi, este în esență prea apolitic Rousseau este foarte înclinat să) S social, L Ili, cap) L IV, cap Întrebări de filozofie, carte Biblioteca Runiverse S KOTLYAREVSKY nu există nicio argumentare din partea autorilor care au indicat influența corupătoare a creștinismului în Imperiul Roman Creștinismul ar trebui să fie înlocuit cu o altă confesiune? Rousseau nu spune asta În orice caz, contractul social limitează puterea suveranului la binele comun, iar puterile sale religioase nu pot depăși acest bine "Este important pentru stat ca cetățeanul să aibă o religie care să-l facă să-și recunoască îndatoririle; dogmele acestei religii intereseaza statul si membrii sai numai in masura in care se refera la morala si indatoririle fata de ceilalti " Prin urmare, statul stabileste un anumit minim religios obligatoriu; cine il respinge incalca contractul si este exclus "nu pt necinste, ci pentru încălcarea principiilor vieții comunitare" (non comme impie, mais confine insociable) O mărturisire ipocrită, urmată de acțiuni care dovedesc lipsa de credință în aceste adevăruri obligatorii, este chiar pedepsită cu moartea Adevărurile în sine se limitează la afirmarea existenței lui Dumnezeu și a Providenței Sale, a vieții viitoare și a recompensei viitoare, a sfințeniei contractului social și a legilor și a respingerii intoleranței Nu poți separa intoleranța civilă de cea religioasă, nu poți trăi în pace cu oameni pe care îi consideri condamnați; de aceea, oricine spune că nu există mântuire în afara bisericii trebuie alungat ca tulburător al lumii *) Așa este această "mărturisire de intoleranță", care a fost condamnată de pastorii genoveni pentru baza ei anti-creștină Rousseau, în Scrisori de la munte, încearcă să îndepărteze acuzația El reamintește sensul ultimului capitol din Contrat social instituțiile pot face parte din constituția statului Ideea aici nu este de a considera religiile drept adevărate sau) IV, cap Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO false, bune sau rele, dar le considerați exclusiv în raportul lor cu ansamblul politic, ca parte a legislației' *) Creştinismul este o religie universală, dar nu se poate transforma fără rău într-o confesiune naţională; în perfecţionarea omului, oferă mari servicii progresului moral al omenirii, dar este incapabil să menţină unitatea morală a unei societăţi date; respinge pasiunile umane

și nu le îndreaptă către scopul dorit Pentru legiuitor, alternativa rămâne: fie stabilește o confesiune pur civilă, care conține tot ce este necesar pentru societate, fie părăsește creștinismul în toată puritatea sa morală, care este la fel de desăvârșită și de binefăcător ca și creștinismul dogmatic, introdus în cadrul ordinea statului, devine dăunătoare II Revenind încă o dată la acuzații, Rousseau este gata să admită că el, dacă vreți, nu vede lipsa Evangheliei decât în înălțimea ei: ea este prea universală, adresată întregului neam uman, inspiră mai mult un sentiment de fraternitate universală decât patriotism, și întărește persoana mai degrabă decât cetățean) Nu se poate spune că acest comentariu la Scrisorile de la Munte a fost lipsit de contradicții fundamentale: intenția apologetică este prea evidentă Aprecierea creștinismului este cu siguranță diferită de cea a contractului social Acolo Rousseau vede în însăși ființa sa sursa slăbiciunii sale sociale; aici el este înclinat mult mai puternic să se opună creștinismului, ca religie a unui credincios individual, și creștinismului în aspectul său eclesiastic-politic De aici diferența de concluzii Contratul social se termină cu o doctrină a religiei civile, care este evident opusă creștinismului; în Scrisori de la munte, în fața legiuitorului, se deschide o alternativă fie de a introduce religia civilă indicată, fie de a lăsa creștinismul în J) P) R Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII forma sa cea mai pură este de a o separa complet (nu biserica!) de stat) La prima vedere, toate acestea par greu de explicat logic Întregul scop al religiei civile constă în legătura ei cu statul; ea contine ceea ce este necesar pentru pastrarea lui si, in acest sens, reface vechea unitate a ordinii spirituale si laice, incalcata, dupa Rousseau, de aparitia crestinismului in lume A doua alternativă se bazează pe separarea completă a acestor două ordine și pe negarea directă a principiului religiei civile; Creștinismul nu dă nimic statului, nu primește nimic de la el) În mod involuntar, se naște o îndoială dacă nu ar trebui să vedem aici o tactică cunoscută, calculată să înmoaie opinia despre creștinism Trebuie spus că Scrisori de la munte se numără printre operele lui Rousseau, mai puțin impregnate de o dispoziție conciliantă; este suficient să subliniem următoarea (a -a) scrisoare a Cărții I, care arată cât de departe s-a dovedit a fi departe de spiritul originar al Reformei calvinismul rousseau-genevian modern, care l-a condamnat pe autorul lui Emile și contractul social Este greu de imaginat că în acest pamflet Rousseau a permis o asemenea contradicție de dragul considerentelor tactice Să reamintim că pentru Rousseau se cere o religie civilă ca garanție a unității morale necesare și a energiei morale necesare într-o societate dată, care nu poate exista printr-un singur mecanism al instituțiilor Statul nici măcar nu trebuie să fie convins că cetățenii chiar cred așa; este mulțumit dacă toți, d) Ibid* "La doctrine de l'Evangile n'a qu'un objet-c'est d'appeler et sauver tous les hommes; leur liberté, leur bienêtre ici bas n'y entre pour rien; Jesus Ha dit mille fois Mêler à cet objet des vues terrestres c'est altérer sa simplicité sublime" *) Sans autre obligation que celle de la conscience, sans autre gene dans les dogmes que les moeurs et les lois Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO după ce au făcut promisiunea cerută, ei se vor comporta ca și cum ar fi crezut Se pare că ne apropiem aici de utilitarismul nemilos al lui Hobbes Dar pentru Rousseau religia civilă este în același timp o religie naturală, nu trebuie să fie fabricată, nu trebuie să fie impusă ca ceva străin minții și inimii umane Adevărurile care în Contractul Social sunt oferite cetățenilor ca obligații politice specifice - aceleași adevăruri pe care înțeleptul

educator Emil le va dezvălui elevului său când va veni timpul pentru aceasta Religia naturală nu este lăsată doar simțirii, ci se dezvăluie și rațiunii, atunci când aceasta din urmă este eliberată de puterea dogmelor bisericești și a sofismelor filozofice, de puterea pretențiilor, care a unit iluminatorii și fanaticii Dar religia naturală, așa cum am văzut din Mărturisirea vicarului de Savoia, este în același timp creștinismul natural Dacă ar fi posibil să se întoarcă creștinismul istoric la acesta, atunci în societate ar exista fundamentele separate necesare ale unei ordini politice Adevărat, Rousseau subliniază că în însăși psihologia creștinismului există ceva greu de împăcat - nu cu litera, ci cu spiritul îndatoririlor civice Un creștin, oricât de mare este loialitatea lui, nu se poate dărui niciodată în întregime patriei sale, pentru că are o altă patrie care ocupă prea mult spațiu în sufletul său Dar legiuitorul modern nu poate fi un nou Confucius sau Mahomed și, în plus, Rousseau este cel mai puțin înclinat să idealizeze religiile naționale J) În cele din urmă, ceea ce creștinismul este incapabil să ofere poate fi compensat printr-o educație care insuflă virtuți civice unei persoane) "Dar este rău prin aceea că, întemeiată pe rătăcire și minciună, îi înșeală pe oameni, îi face creduli, superstițioși și îneacă adevărata închinare a Divinității în ceremonial gol Este încă rău când, devenind exclusivist și tiranic, face un popor însetat de sânge și intolerant; încât nu respiră decât crimă și masacru și crede că face o acțiune sfântă ucigând pe oricine nu își admite zeii* C social, , Библиотека"Runivers" C КОТЛЯРЕВСКИЙ Dificultatea constă în altă parte - cum să purificăm creștinismul de acrețiile sale istorice ecleziastice - care, potrivit lui Rousseau, este condiția necesară pentru neutralizarea sa politică, cum să-i inspire acea toleranță care va renunța direct la principiul: nu există mântuire în afara biserică? Dificultatea în ochii lui Rousseau pentru starea zilei sale este cu greu de depășit Iar dacă creștinismul istoric nu se poate încadra în limitele care i-au fost alocate, legiuitorul nu poate decât să introducă o nouă teocrație, completând ordinea socio-politică cu mărturisirea credinței vicarului savoiar, mărturisire din care totul individual intim, toate nuanțele și schimbări de sentiment, sunt scoase, toate anticipările romantismului și extras doar stimuli de energie morală, necesari pentru ca mecanismul contractului social să funcționeze fără piedici și fricțiuni Și dacă contradicția de bază dintre "om" și "cetățean" nu a fost eliminată, atunci a crezut Rousseau în posibilitatea unei astfel de eliminări? *) Principalul interes istoric al acestor gânduri ale lui Rousseau constă în legătura lor profundă cu diferitele faze și diverse aspecte ale istoriei religioase recente a Franței - istoria marelui conflict dintre credința tradițională și spiritul secular Și totuși, acest conflict a atins o acutitate atât de extraordinară și a reînviat astfel de fantome ale intoleranței medievale și, se părea, a distrus fără speranță unitatea morală a țării, pentru că ambele părți au luptat pentru bazele pe care, în ochii lor, ar trebui să se sprijine societatea modernă Vorbim aici nu numai de legătura directă a lui Rousseau cu diverse acte ale politicii religioase a revoluției Se simte atât în "constitution civile du clergé* creată de adunarea națională, cât și în acea reformă religioasă din (Legea a Ventos), care este definită destul de imprecis ca o separare a bisericii și Ref Emile, b Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO state În fine, evident, religia civilă a contractului social era și religia lui Robespierre, pe care convenția a ridicat-o la nivel de confesiune de stat în decretul său privind venerarea Ființei Supreme și legea lui Floreal Toate acestea au fost stabilite ferm de

cercetările istorice Dar gândurile lui Rousseau pot fi privite într-o perspectivă mult mai largă, care acoperă nu numai? revoluția, dar și întregul secol al XIX-lea, îmbrățișează până și prezentul nostru Dacă anticlericalismul militant francez a absorbit atât de mult din psihologia adversarului său, aceasta nu se datorează doar legilor eterne cărora le respectă pasiunile umane Vorbind sub steagul unui stat laic, el a contracarat afirmațiile catolicismului tradițional cu mai mult de o negație și mai mult de o neutralitate: a simțit nevoia să creeze o altă bază pentru unitatea morală a țării El a căutat această bază în moduri foarte diferite de gândire religioasă, politică și socială și a încercat să o repare în sistemul de educație seculară - de aici și lupta acerbă care a fost purtată în jurul școlii franceze În cei mai completi și mai puțin talentați reprezentanți ai "esprit laïque", precum Combe, găsim o renaștere directă a idealului teocrației seculare - legătura moral-religioasă care protejează democrația modernă Și nu degeaba acest anticlericalism stârnește o asemenea reacție în oamenii care, cu toată înstrăinarea lor de tradiția catolică, se tem atât de mult de această unitate forțată și nu vor accepta niciodată să-i sacrifice diversitatea estetică a vieții Cel mai bun exponent al acestei dispoziții a rămas pentru noi Renan Pe de altă parte, temerile lui Rousseau cu privire la dificultatea de a converti creștinismul istoric în cel al vicarului savoiar nu erau justificate? Ce imens *) "Le peuple français reconnaît l'existence de l'Etre suprême et l'immortalité de l'âme" Biblioteca "Runivers" S KOTLYAREVSKII Noi obstacole psihologice au fost întâmpinate în Franța prin separarea dintre biserică și stat! Chiar dacă și-au demonstrat deplin respect față de presupozițiile liberalismului, ambele părți nu au renunțat nici la pretențiile teocratice, nici la neîncrederea irezistibilă una față de cealaltă care rezultă din acestea Cererea de libertate a acoperit invariabil pretenția de dominație În această atmosferă, compromisul ambiguu dintre statul secularizat și Biserica Catolică - compromisul dat în concordatul lui Napoleon - ar putea dura mai bine de un secol, iar secesiunea avea să aibă loc abia în - secesiune în care forma juridică era departe din corespondenta cu continutul moral caz, iar noua lege nu solutioneaza vechea disputa Înseamnă aceasta că în teoria lui Rousseau implicită nu existau decât soluții fie incompatibile cu spiritul libertății, fie utopice? Știm cât de ușor este aici să dai o interpretare extinsă justificată doar dialectic Și totuși, citind aceste cuvinte, citindu-le în lumina experienței deținute de aceeași democrație franceză, se vede în ele o altă latură Unitatea morală poate fi realizată prin mai mult de o nivelare iacobină; poate fi combinat cu o varietate de credințe și credințe, unite de o dorință comună pentru bunuri ideale, unite de o toleranță comună Acesta din urmă nu poate fi limitat la limitele exterioare, coercitive, pe care statul le trasează în interesul lumii publice, urmând sfatul lui Rousseau și nepermițând nimănui să nege posibilitatea mântuirii în afara limitelor bisericii sale Toleranța trebuie să pătrundă adânc în credințe în sine; trebuie să stăpânească sufletul unei persoane, să creeze în el atât un respect de neclintit pentru personalitatea altuia, cât și o simpatie sensibilă pentru cei din jur Atunci devine posibilă a doua alternativă la Rousseau - separarea completă a experiențelor personale și a datoriei civice, iar porunca unității morale dă loc idealului de libertate, dreptate Biblioteca "Runivers" RELIGIA CIVILĂ ÎN RUSSO bunătate și solidaritate Oricât de departe ar fi societatea modernă de realizarea acestor idealuri, ele sunt indirect afirmate de întreaga serie de eșecuri trăite în căutarea acestei unități morale, înțeleasă ca

mărturisire obligatorie, și de toate crizele și dezamăgirile spirituale pe care le-a experimentat democrația europeană încă din epoca lui Rousseau Și din moment ce toate fundamentele viziunii iacobine ale lumii, care se produce din contractul social, sunt distruse, apreciem din ce în ce mai mult celelalte pagini ale lui Rousseau, care cheamă în primul rând la toleranță și nu sacrifică "omul" ca sacrificiu față de cetățeanul " S Kotlyarevskyi K Biblioteca Runiverse Credință și cunoaștere eu Nu cu mult timp în urmă, conștiința avansată părea să fi rezolvat și abolit vechea dispută dintre cunoaștere și credință Însăși punerea în scenă a acestei dispute seculare a dat impresia unui anacronism Cine nu a repetat doctrina lui Comte despre cele trei oaze de dezvoltare și nu a cântat un imn victorios celei de-a treia perioade, pozitiv-științifice? Inteligentsia progresivă a tuturor țărilor a experimentat în tinerețe patosul victoriei finale a cunoașterii și a înfrângerii irevocabile a credinței, în timp ce inteligența rusă, cu înclinația caracteristică spre extreme, cu credință pasională, a experimentat această înfrângere a oricărei credințe și a crezut în cunoştinţe Dar în ultimii ani imaginea s-a schimbat Acum negarea credinței și afirmarea exclusivă a cunoașterii devine un anacronism Disputa dintre cunoaștere și credință este din nou agravată și necesită revizuire Epoca noastră stă sub semnul căutării lui Dumnezeu Căutarea lui Dumnezeu a fost reflectată în literatura modernă, ziarele și revistele scriu despre căutarea lui Dumnezeu, despre căutarea lui Dumnezeu se vorbește cu voce tare în societăți și întruniri Faptul unei schimbări radicale de dispoziție nu necesită aproape nicio dovadă Dar există o posibilitate de ieșire, există o putere interioară care se maturizează pentru o viziune trimisă de sus a adevărului despre cunoaștere și credință? Această întrebare necesită o aprofundare filozofică și psihologică, deoarece nu poate fi rezolvată prin predarea exclusivă a unor stări subiective Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA Există trei soluții tipice la problema relației dintre cunoaștere și credință și, așa cum vom vedea mai jos, aceste soluții, în ciuda diferențelor lor, converg în aceea că recunosc în egală măsură opoziția radicală dintre cunoaștere și credință și nu caută un subsol comun în adâncime Și, prin urmare, aceste soluții tipice oferă de a alege între cunoaștere și credință și, inevitabil, alege fie cunoaștere, fie credință, fie o anumită proporție de cunoaștere și o anumită proporție de credință, limitându-se reciproc Trei soluții aș formula astfel: I) supremația cunoașterii și negarea credinței,) supremația credinței și negarea cunoașterii,) dualismul cunoașterii și credinței Prima soluție a dominat multă vreme și a fost considerată cea mai avansată Inteligența întregii lumi, despărțită de întregul popor, credea că a intrat în sfârșit în a treia fază de dezvoltare, că s-a eliberat în sfârșit de rămășițele trecutului, că percepția lumii și o atitudine conștientă față de lumea a fost epuizată de cunoaștere, că toată omenirea s-ar ridica atunci doar la înălțimea conștiinței de sine atunci când vomi din sufletul lui sămânța credinței și se va preda cunoașterii mândre, autocratice, atotputernice Raționalismul militant este atât de caracteristic celei de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, deși spiritul pozitiv al acestui secol diferă semnificativ de spiritul iluminator al secolului al XVIII-lea Reacția romantică de la începutul secolului al XIX-lea și-a fertilizat epoca cu istoricismul și ideea de dezvoltare Să analizăm această experiență a înlocuirii finale a credinței cu cunoaștere Cunoașterea nu poate distruge credința și nu poate înlocui credința Acest lucru trebuie în primul rând recunoscut psihologic Psihologia credinței o

întâlnim printre cei mai extremi raționaliști, printre cei mai fanatici susținători ai unei viziuni științific pozitive asupra lumii Acest lucru a fost deja subliniat de multe ori Oamenii de conștiință "științifică" sunt plini de tot felul de credințe și chiar de superstiții: credință în progres, în regularitatea naturii, în dreptate, în socialism, credință în știință - și anume credință Luați pe cei mai mari vestitori Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV începuturile unei ere pozitive, cei care, în numele viitorului omenirii, au negat cu pasiune credința religioasă a lui Comte, Feuerbach, Spencer, Marx Părintele Comte nu a fost doar un credincios prin natura sa psihologică, ci și un adevărat mistic: a crezut în umanitate, care a abordat pentru el eterna feminitate a misticismului creștin, și a ajuns să construiască o religie pozitivă a umanității cu un cult care amintește de catolicism L Feuerbach prin natura sa a fost un ateu religios si un pasionat vestitor al religiei omenirii Spencer credea în Incognoscibilul său și în dezvoltarea lumii Marx credea în socialism, în societatea viitoare, în dialectica rațională a procesului economic material; psihologia credinței stă la baza marxismului "științific" raționalist Toți acești oameni au negat credința cu conștiința lor, dar au crezut în lucruri diferite, adesea la fel de invizibile ca obiectele unei credințe cu adevărat religioase Dacă lucrul vizibil este socialismul, sau progres, sau o știință cuprinzătoare și pot fi aceste lucruri obiecte de cunoaștere?Toate acestea sunt obiecte psihologice ale credinței Poate că aici sunt alese obiecte nedemne de credință, poate că aici se săvârșește idolatrie, Dumnezeul viu este înlocuit cu lucruri limitate și relative , dar starea psihologică de credință în sine nu este abolită, ea rămâne în vigoare Se poate crede doar în unicitatea și supremația cunoașterii științifice; nu se poate afirma științific, pozitiv, demonstrabil această (tm) autocratică și finalitate a științei Credințele pozitiviste sunt, de asemenea, credințe, deși pot fi rele înțelegerea greșită a naturii însăși a credinței Această cerință nu este îndeplinită de oponenții credinței religioase și susținătorii credinței pozitiviste, sociale; credința lor nu este nici științifică, nici demonstrativă, nici convingătoare pentru cei a căror voință este îndreptată în cealaltă direcție Ofensivă de la Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA starea perfectă într-o societate socialistă este la fel de nedemonstrabilă ca și apariția unei stări perfecte în împărăția lui Dumnezeu Prin urmare, este permis să preferați credința în Împărăția lui Dumnezeu Proletariatul este un lucru la fel de invizibil ca o națiune Prin urmare, este permis să alegeți o națiune ca obiect al credinței cuiva Și dogmele materialismului sunt la fel de extraștiințifice și la fel de nedemonstrabile ca și dogmele teologiei creștine Cele trei oaze ale lui Comte nu se înlocuiesc cronologic una pe alta în istorie, ci coexistă în spiritul uman Fiecare suflet viu nu are doar o atitudine științifică, ci și o atitudine metafizică și mitologică față de lume Credința în zeul științei este acum zdruncinată Criza are loc nu numai la vârful gândirii filozofice, ci și la baza muncii științifice pozitive Nu numai filosofia și epistemologia, ci și știința însăși de jos învinge mulți idoli și zei și zguduie acele baze general acceptate ale cunoașterii de care s-a hrănit naiv filozofia materialistă și pozitivistă Criza științifică a mers atât de departe încât știința naturii de astăzi neagă însăși existența materiei, umilește materia în acea zonă pe care o considera indivizibil a ei Merită să subliniem doar teoria electromagnetică a fizicii moderne, a energiei și a altor fenomene Știința modernă zdruncina, de asemenea,

bazele darwinismului și teoriei recent dominante a dezvoltării Vitalismul este din ce în ce mai victorios asupra mecanismului Complezența oamenilor de știință este depășită, atitudinea lor dogmatică față de fundamentele de nezdruncinat ale științei este înlocuită cu o atitudine critică Fenomene noi invadează domeniul cunoașterii științifice, pe care dogmatismul birocratic al oamenilor de știință l-a respins recent ca supranatural, permis doar de superstiție Din credința într-o singură știință atotcuprinzătoare, dogmatică, care cuprinde secretul mecanismului lumii, din credința în materialism, în mecanism, în evoluționism etc , nu există nicio piatră rămasă neîntorsă Și, pe de altă parte, Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV filozofia și epistemologia au descoperit că știința nu se poate fundamenta, nu se poate întări în limitele cunoașterii exacte Principiile fundamentale ale științei în sine necesită o fundamentare diferită, filozofică Știința își are rădăcinile într-o adâncime care nu poate fi explorată pur și simplu științific, iar știința se ridică la cer cu vârfurile sale Pe această bază are loc o criză epistemologică, care a început cu o chemare către Kant, iar în dezvoltarea sa ulterioară trebuie să depășească kantianismul, această școală elementară în care cunoașterea științifică este ferită de scepticism și lipsită de pretenția sa absolută Știința neagă rațiunea și se bazează pe rațiune, se bazează pe experiență și limitează experiența Aici se ascund antinomiile științei, asupra cărora trebuie aruncată o lumină filozofică Mai jos vom vedea de ce bazele obișnuite ale cunoștințelor științifice nu sunt satisfăcătoare Chiar și pentru oamenii cu conștiință științifică, devine din ce în ce mai clar că știința este pur și simplu incompetentă în rezolvarea problemei credinței, revelației, miracolului etc Și ce fel de știință își va lua asupra sa curajul de a rezolva aceste probleme? Sigur nu Fizica, nu chimie, nu fiziologie, nu economie politica sau jurisprudenta? Nu există știință, există doar științe Ideea de știință, una și atotsolutoare, trece printr-o criză gravă, încrederea în ea a căzut, a fost asociată cu filozofia pozitivă și își împărtășește soarta; dar știința însăși nu poate cădea, este eternă în sensul ei, dar și umilă Pluralismul metodologic triumfă din ce în ce mai mult în gândirea științifică și filozofică modernă Știința nu știe nimic despre acea minte unică care ar avea puterea de a nega miraculosul Schelling și Vl Solovyov a recunoscut rațiunea mai mult decât Spencer și Mill, decât Cohen și Avenarius și, de asemenea, au recunoscut mai mult posibilitatea miraculosului Cererea de credință "științifică", înlocuirea credinței cu cunoașterea, este o renunțare la libertate, la alegerea liberă și la realizarea liberă, această cerere umilește o persoană, și nu-l înalță Nici o filozofie nu poate da credință și Biblioteca "Runivers" В́ЕPA ȘI CUNOAȘTEREA înlocuiți credința, nu poate duce decât la credință, înlătură doar unele obstacole Voi da un exemplu istoric și instructiv al relației dintre credință și cunoaștere Origen a fost cea mai puternică minte dintre învățătorii Bisericii, el este comparat pe drept cu cei mai mari filozofi Prin eforturile filozofice ale rațiunii, Origen a încercat să pătrundă în misterul relației dintre Dumnezeu Tatăl și Fiul, iar înțelepciunea lui Origen nu a fost dată pentru a înțelege acest mister Origen a rezolvat problema hristologică prea raționalist și a dat naștere ereziei ariane Atanasie cel Mare nu poseda mintea filozofică a lui Origen; nu a fost un filosof, ci un om simplu, aproape un prunc în comparație cu Origen, și iată secretul naturii lui Hristos, secretul relației dintre prima și a doua poziție, i-a fost revelat tocmai lui Atanasie, iar întregul Lumea creștină a urmat lui Atanasie Gnosticii

din primele secole ale erei creștine erau minți puternice, cu Fantezie creatoare, printre ei se numărau genii precum Valentin Dar înlocuirea credinței cu cunoașterea, incapacitatea lor pentru isprava voițională a credinței a dus la neputința religioasă și sterilitatea, la rătăcirea prin deșerturile propriilor gânduri și ale propriei imaginații Gnosticii erau împărțiți cu realitățile religioase, deoarece nu le acceptau irațional Tentația gnosticismului are rădăcinile în negarea vinovăției, care nu permite deplinătatea cunoașterii În actul de credință există deja începutul mântuirii și în el este dată viziunea lucrurilor invizibile din lumea cealaltă În curentele teosofice ale vremurilor noastre, este imposibil să nu vedem renașterea gnosticismului; este totuși aceeași dorință de a cunoaște fără a crede, de a cunoaște fără a renunța la nimic și a nu se angaja la nimic, înlocuind cu prudență credința cu cunoașterea Pozitivismul raționalist este una dintre Formele de substituție a cunoașterii cu credința, Gnosticismul și Teozofia cealaltă Formă a acesteia; prima formă este pentru persoanele lipsite de fantezie și imaginație, care prețuiesc limitările cunoașterii, a doua formă este pentru persoanele cu fantezie și imaginație, care prețuiesc expansiunea Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV sfere de cunoaștere Dar rădăcinile volițiionale ale pozitivismului și ale gnosticismului sunt aceleași - negarea actului liber al credinței, cererea ca toate lucrurile să devină vizibile și apoi doar recunoscute Dar credința nu poate înlocui cunoașterea Este imposibil să rezolvi prin credință întrebările de fizică și chimie, economie politică și istorie, este imposibil să obiectezi la concluziile științei prin textele Sfintei Scripturi Autonomia științei este atât de ferm stabilită în conștiința modernă, încât nu există nimic care să o apere Al doilea tip de soluție la problemă, limitarea cunoștințelor, este în mod clar obscur și cu greu demn de luat în considerare Dacă credința este o realizare gratuită, atunci cunoașterea științifică este o sarcină grea de muncă impusă unei persoane Înlocuirea forțată a cunoașterii cu credință nu este susținută astăzi de nimeni Al treilea tip, dualist, de rezolvare a problemei relației dintre cunoaștere și credință trebuie recunoscut ca dominant, cel mai corespunzând stării moderne de tranziție a omenirii și conștiinței sale sfâșiate Acest dualism de compromis recunoaște atât cunoașterea, cât și credința, dar în anumite proporții, cu limitări, și încearcă să stabilească o lume falsă a cunoașterii și a credinței Este posibil să se împace cu dualismul cunoașterii și credinței, cu dualismul celor două minți și cu spiritul criteriilor adevărului? Acest dualism ispitește foarte mult persoana civilizată modernă, care nu se mai împacă cu negarea completă a credinței, în adâncul inimii, însetată de credință, dar neavând puterea să învingă raționalismul conștiinței Conștiința modernă liberală (în sensul cel mai larg al cuvântului) nu neagă credința, ci vede în credință un adaos arbitrar, subiectiv, opțional de viață spirituală, și acordă doar cunoașterii o valoare obiectivă și obligatorie Căile către realitățile adevărate sunt pierdute Conștiința raționalistă și imersiunea de sine în subiect încearcă să recreeze cele pierdute L-au pierdut pe Dumnezeu și au început să inventeze zei Conștiința lui Dumnezeu a fost înlocuită de invenție divină Acest proces fatal al morții Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA Dumnezeu în conștiința umană și-a găsit reflexia ingenioasă în filosofia lui Kant, care domină spiritual și încă peste conștiința europeană Kant a fost cel care a formulat filozofic această izolare de sursa vie a ființei, această neputință de a percepe ființa concretă vie și Dumnezeul concret viu Omul a rămas

singur cu el însuși, în fața abisului urățeniei, rupt de concretitatea vie, și nu-i mai rămânea decât să postuleze consolarea, doar să recreeze subiectiv divinitatea pierdută din lume Kant este fondatorul soluției dualiste a disputei dintre cunoaștere și credință El recunoaște credința și apără autonomia credinței, independența acesteia față de cunoaștere Dar această autonomie este cea mai mizerabilă, această independență este destul de evidentă Kant este un raționalist extrem, excepțional, respinge tot ceea ce este miraculos, raționalizează credința, introduce religia în limitele rațiunii și nu permite credința care nu este rațională, nu admite religia care este contrară cunoașterii Cunoașterea rațională continuă să domine, credința trebuie să se conformeze acesteia și să se limiteze la dictaturile rațiunii luminate Acest dualism, care admite credința, dar o limitează la conștiința rațională, este foarte caracteristic Kantianismul este un produs al aspectelor negative ale protestantismului, care a rupt tradiția conștiinței conciliare Nu doar protestanții, ci și neocatolicii, asupriți de modernitate, sunt rușinați de credința lor și mândri de cunoștințele lor Credința religioasă degenerează în moralism și postulate ale voinței, deoarece încetează să vadă realitatea ființei și realitatea Divinului, fiind tăiate de la sursă Cu neoprotestantul Harnack și cu neo-catolicul Loisy, nu a mai rămas nimic din adevărata credință; conștiința lor este exclusiv raționalistă După cum vom vedea mai jos, credința este o funcție a voinței, dar credința, ca stare psihologică subiectivă și arbitrară, în funcție de limitarea cunoașterii și de dispoziții, este fie distracție estetică, fie lașitate morală Raţional- Întrebări de filosofie, KN θ Biblioteca "Runivers" NIKOLAI BERDYAEV Degenerarea statică a protestantismului într-o religie aflată în "limitele rațiunii" este un compromis și o respingere a faptei de tăgăduire de sine, care este asumată de fiecare credință, dar cu păstrarea unor postulate reconfortante II Să ne întoarcem acum la o analiză filozofică a naturii cunoașterii și credinței În diverse forme, doctrina larg răspândită a opoziției dintre cunoaștere și credință, opoziția înțeleasă în exterior și neînțeleasă, necesită revizuire Conform definiției clasice și eterne a credinței, care este la fel de valoroasă atât în termeni religioși, cât și științifici, credința este denunțarea lucrurilor invizibile În schimb, cunoașterea poate fi definită ca expunerea lucrurilor vizibile Este de la sine înțeles că cuvintele "vizibil" și "invizibil" trebuie înțelese cuprinzător, nu în sensul percepției vizuale și nu în sensul percepției exterioare, ci în sensul dăruirii forțate sau al absenței dăruirii forțate Vizibil, adică lucruri date în mod obligatoriu - un câmp de cunoaștere, invizibil, adică lucruri care nu sunt date cu forța, lucruri pe care încă trebuie să le dobândești - tărâmul credinței Modernitatea recunoaște doar tărâmul lucrurilor vizibile, acceptă doar cele forțate, în timp ce lucrurile invizibile, în cel mai bun caz, sunt recunoscute doar ca simboluri ale stării interioare a unei persoane De aceea modernitatea cere atât de pretențios și despotic credință demonstrativă, adică forțat, adică îndreptată spre lucruri vizibile Închisă în tărâmul lucrurilor vizibile, modernitatea rațională neagă credința și se preface că nu are nevoie de ea Dar să vedem mai departe în ce se bazează această încredere în lucrurile vizibile și fermitatea cunoașterii despre ele Nu este această încredere atât de puternică pentru că au crezut în ei? Aprofundând în natura cunoașterii și a credinței, trebuie în primul rând să constatăm enorma diferență psihologică Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA între aceste două state Opoziția psihologică dintre cunoaștere și credință este

izbitoare chiar și pentru o persoană care nu este înclinată spre analiza filozofică Cunoașterea este intuitivă, corporală, credința este gratuită Orice act de cunoaștere, începând cu percepția elementară și terminând cu roadele sale cele mai complexe, conține constrângere, obligație, imposibilitatea sustragerii, exclude libertatea de alegere Călimaria pe care o percep mi-a fost dată cu forța, la fel ca și legătura dintre părțile unei judecăți; ea mă violează, ca întreaga lume a lucrurilor vizibile; Nu sunt liber să accept sau nu Prin cunoașterea lumii lucrurilor vizibile, intră cu forța în mine Dovada că cunoașterea este atât de mândră este întotdeauna violența, constrângerea Ceea ce mi s-a dovedit este deja inevitabil pentru mine În percepția cognitivă a lucrurilor vizibile, în dovezi, în gândirea discursivă, libertatea unei persoane se pierde cumva, nu este nevoie de ea Actul de cunoaștere nu este un act de alegere volitivă și, prin urmare, actul de cunoaștere este testat ca ceva ferm și obligatoriu, aici terenul nu se clătește Constrângerea la care suntem supuși în actul cunoașterii, o experimentăm în mod necesar, ca fermitate a cunoașterii, violența este numită de noi obligație În timp ce suntem pe baza descrierii psihologice, trebuie să traducem aceste proprietăți psihologice ale cunoașterii în limbaj epistemologic Cum se justifică fermitatea cunoașterii, cum este garantată caracterul general obligatoriu al cunoașterii? Oamenii de știință sunt prea adesea naivi Ei nu realizează pe ce se bazează toată munca lor Dar un filozof nu are dreptul să fie naiv; el caută fundamente epistemologice pentru soliditatea cunoaşterii şi inventează o serie de teorii Există multe învățături epistemologice, dar se pot stabili trei tipuri principale: empirismul, raționalismul, critica Să ne uităm la aceste justificări ale cunoașterii) Școala lui Windelbandt și Rickert vede în mod eronat alegerea liberă în cunoaștere și, astfel, eticizează epistemologia G* Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV Empatia este una dintre cele mai puternice tendințe din teoria cunoașterii, iar puterea sa este deosebit de puternică în știința pozitivă Empirismul vede sursa și justificarea cunoașterii în experiență, iar în experiență caută și garanții ale fermității cunoașterii Că în empirism există o parte enormă și de nerefuzat a adevărului, cu greu poate exista nicio dispută în legătură cu aceasta Dar iată căreia i se acordă prea puțină atenție Experiența empiriștilor este raționalizată în mod suspect, această experiență este construită în mod tendențios și limitată de limite care nu sunt stabilite de experiența însăși Empiriştii ştiu prea bine ceea ce din experienţă nu poate fi dat niciodată; ei sunt prea siguri că miraculosul nu a fost și nu va fi niciodată dat în experiență Dar de unde această încredere, din experiență? Experiența în sine, experiența neconstruită rațional, experiența nemărginită și fără măsură, nu poate stabili limite și nu poate garanta că un miracol nu va avea loc, adică ceea ce empiristilor li se pare a fi dincolo de "experienta" lor Experiența vie primară, neraționalizată, este viața nemărginită și fără sfârșit înainte de dezintegrarea rațională în subiect și obiect Este izbitor că se acordă atât de puţină atenţie raţionalismului empirismului, falsificării experienţei de către empirişti Este prea clar că empirismul recunoaște doar experiența în limitele raționale, în timp ce tratează negativ experiența nerațională ca misticism La urma urmei, experiența luată în sine ca sursă a oricărei hrăniri cognitive nu i-a împuternicit pe empirism să vorbească de la sine S-a dovedit că nu experiența i-a controlat pe empirişti, ci că empiriştii au controlat experienţa şi i-au impus raţionalitatea şi limitările lor Cel mai bun, cel mai conștiincios dintre empiristi, D S Mill, era aproape conștient de ce

era în joc aici, dar spiritul raționalist l-a zdrobit și l-a împiedicat să tragă concluzii îndrăznețe Cel mai recent empirism, în spiritul lui Avenarius, Mach și alții, adoptă din nou inconștient raționalismul Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA Formă Când un kantian știe atât de ferm că nu poate exista miracol în experiență, acest lucru este de înțeles, pentru că experiența unui kantian este construită pe categorii raționale, el în mod conștient într-un viciu, pune botul experienței vii și nu poate mușca Dar de ce nu mușcă experiența empiriştilor, de ce este neutralizată de pericolele mistice? Empirismul este un inconștient și deci cea mai joasă formă de raționalism, nu se ocupă de experiența primară și vie, ci de secundară și raționalizată; Fermitatea cunoașterii în empirism este fermitatea raționalismului scos ilegal Dar în ultima vreme, a început o mișcare împotriva dominației acestei experiențe raționalizate pentru restaurarea drepturilor experienței primare, vii, fără limite, în care nu numai " rațional", dar și "misticul" poate fi dat Astfel, de exemplu, filozoful rus Lossky apără inițial empirismul mistic, care preia experiența într-o manieră neraționalizată și își extinde posibilitățile la infinit Empirismul lui Lossky nu este pozitivism, adică în empirismul obișnuit Talentatul psiholog și filozof american James reprezintă, de asemenea, expansiunea experienței dincolo de limitele raționalului Este semnificativ faptul că James, un anglo-saxon sobru, recunoaște același caracter factual al experienței sfinților și misticilor, ca și a oricărei alte experiențe, iar Lossky, se angajează să extindă Sfera experienței, depășește raționalismul empiric în numele empirismului autentic, nefalsificat și neconstruit Și în Lipps întâlnim deja un alt tip de empirism, nu raționalist și nici pozitivist; el pare să recunoască experiența vieții însăși, și nu experiența cunoașterii Chiar și empiriocriticul Cornelius are o încercare de a scăpa din atmosfera sufocantă a empirismului raționalist Toate cele de mai sus ne permit să concluzionam că Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV direcția epistemologică, care se numește de obicei empirism, nu realizează fundamentarea și justificarea cetății cunoașterii; se descompune inevitabil în raționalism și misticism, în funcție de faptul dacă acceptă experiență limitată, secundară și construită rațional, sau experiență nelimitată, primară și vie Critica, care pretinde că depășește defectele empirismului și raționalismului, este aceeași formă de raționalism ca și empirismul tradițional, deoarece operează cu conștiință raționalizată și experiență raționalizată Kant merge atât de departe în raționalismul său încât pentru el toată realitatea, toată ființa vie este un produs al cunoașterii, gândirii: lumea este creată de categoriile subiectului și nimic nu se poate elibera de aceste vicii, nimic nu apare de la sine , indiferent de ceea ce este impus de subiect În critică se formulează pierderea căilor către ființă, către realități vii; în critică, subiectul cunoaștere rămâne cu sine și trebuie să creeze totul din sine În ultimele și cele mai rafinate roade ale sale, idealismul critic neagă misterul conjugal al cunoașterii Când cunoașterea s-a născut din adâncurile vieții însăși, ea a vrut să fie căsătoria celui care cunoaște cu ființa Teoriile cunoașterii nu puteau fi decât martori ale legitimității căsătoriei Dar martorii i-au alungat pe miri, au respins orice relație de cunoaștere cu ființa, iar rolul lor de martori s-a transformat într-o viață autosuficientă și închisă Epistemologia critică la apogeul ei se transformă într-un parazit pe arborele cunoașterii Filosofia talentată a lui Rickert, atât de la modă astăzi, este reductio ad absurdum a criticii, ea desființează complet ființa și neagă scopul etern al cunoașterii Doar o disecție raționalistă a unei

ființe umane integrale poate duce la afirmarea valorii teoretice autosuficiente a cunoașterii, dar pentru cunoscător, ca și pentru o ființă vie și integrală, aceasta nu este raționalizată Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA Dimpotrivă, este clar că cunoașterea are, în primul rând, o valoare practică (nu în sensul utilitar al cuvântului, desigur), că cunoașterea este o Funcție a vieții, că posibilitatea cunoașterii conjugale se bazează pe identitatea subiectului și obiectului, pe dezvăluirea aceleiași minți și aceeași viață infinită în ființă, ca și în cunoscător La baza cunoașterii celor mai înalte minciuni se află cunoștințele lumești, cunoștințele de zi cu zi, cunoașterea, precum viața Când spun în viața de zi cu zi că știu sigur despre existența unui suflet în aproapele meu, atunci prin aceasta afirm metafizica elementară, baza metafizicii științifice Teoria critică a cunoașterii a arătat în mod irefutat imposibilitatea de a se fundamenta pe psihologie sau pe metafizică, deoarece psihologia și metafizica sunt deja cunoaștere Dar în niciun caz nu rezultă din aceasta că teoria cunoaşterii nu presupune psihicul şi metafizicul, adică nu cunoașterea, nu disciplinele, ci însăși forțele ființei Numai în acest sens, se poate spune că orice teorie a cunoașterii are o bază ontologică, adică nu poate sustrage afirmarea adevărului că cunoașterea este o parte a vieții, viața dată înaintea diviziunii raționaliste în subiect și obiect Văd raționalismul lui Kant și al filosofiei critice în general în abstracția conștientă a cunoașterii din întregul proces al vieții Acest lucru a dus la formalism, care nu are nimic de-a face cu ființa și conținutul cunoașterii și nu protejează împotriva oricăror pericole sceptice Toate încercările epistemologice de a fundamenta și justifica cunoașterea sunt Forme ascunse sau deschise ale raționalismului Ce se poate spune despre raționalism în sine, a cărui putere și semnificație nu pot fi negate? Gândirea cu care raționaliștii sunt atât de mândri este gândire discursivă, inferențială În gândirea discursivă, nu există o dăruire imediată a ființei, ci există mediocritate și deductibilitate Toată cunoașterea curge în infinitul rău al gândirii discursive Pentru gândirea discursivă, toate începuturile și sfârșiturile se dovedesc a fi Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV ascunse într-o adâncime întunecată, începuturi și sfârșituri în afara mijlocului, care este plin de gândire discursivă Cunoașterea rațională discursivă doar deduce, doar completează legăturile intermediare; nu se întoarce la origini Astfel, bazele solide ale cunoașterii nu sunt date de gândirea discursivă, ele trebuie căutate în altă parte, în afara discursului rațional Ar fi absurd să negăm semnificația gândirii discursive; fără ea nu putem ști, pentru că ne-am îndepărtat prea mult de sursa originală de lumină; dar nu se pot căuta fundamentele cunoaşterii în gândirea discursivă Cunoașterea curge prin gândirea discursivă, dar urcă la intuiție, se sprijină împotriva credinței elementare, împotriva denunțării unui lucru deja invizibil Este destul de arbitrar să numim doar judecățile cunoaștere; în aceeași măsură intuițiile directe pot fi numite cunoaștere Teoria critică a cunoașterii nu a infirmat posibilitățile intuiției intelectuale Aproape toată știința se bazează pe legea conservării energiei; dar legea conservării energiei este dată doar credinței, ca și notoria teorie atomistă pe care s-a sprijinit mult timp știința naturii Și însăși existența lumii exterioare este afirmată doar prin credință Toată lumea admite, până la urmă, că axiomele sunt de nedemonstrat, că sunt obiectul credinței, dar, parcă, o credință involuntară, obligatorie, obligatorie Tot ceea ce este original în cunoaștere este de nedemonstrat, originalul este dat direct, se crede în el Și tot ceea ce

este de nedemonstrat și imediat se dovedește a fi mai greu decât ceea ce este dovedit și dedus Toată lumea admite în esență că la baza cunoașterii stă ceva mai solid decât cunoașterea în sine, toată lumea este forțată să admită că demonstrabilitatea gândirii discursive este ceva secundar și instabil Nu afirmăm încă nimic despre o "credință" fermă, testată inițial, care stă la baza cunoașterii, dar afirmăm că toată fermitatea cunoașterii își are rădăcinile în această "credință" și, prin urmare, nu există temeiuri pentru a afirma că cunoașterea are un avantaj față de credinta Cunoasterea se hraneste cu Ce Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA credința dă, iar diferența aici este doar în caracterul credinței însăși Raționalismul se ține doar de ceea ce nu pătrunde adânc în principiile fundamentale, nu urcă la origini În origini găsim întotdeauna credința Acest lucru devine din ce în ce mai recunoscut de oamenii de știință cu minte filozofică Care este diferența dintre "credință", pe care se bazează cunoașterea, și credința religioasă, de ce această credință este asociată cu o fermitate deosebită, obligativitate, constrângere? Epistemologia în sine nu poate rezolva această problemă; poate afirma doar că cunoașterea se bazează întotdeauna pe credință, iar aprofundarea în continuare este posibilă numai pentru metafizică De ce cunoaștem această lume vizibilă, empirică, în timp ce într-o altă lume, lumea invizibilă, doar credem? De ce existența acestei lumi ni se pare atât de neîndoielnică, atât de forțată, în timp ce existența celeilalte lumi pare îndoielnică și opțională? Printr-un act al voinței noastre inteligibile, în adâncurile misterioase ale ființei, înainte de vreme, am făcut prepașnic alegerea acestei lumi, am crezut în ea, ne-am hotărât să fim în această realitate, conectați cu această lume prin mii de fire Voința noastră a ales lumea care ne-a fost dată prin experiență, "această" lume, ca obiect al iubirii ei, și a devenit coercitivă pentru noi, a devenit obsesivă După ce am "crezut" în această lume, am început să o "cunoaștem"; din puterea credinței noastre în această lume, cunoașterea noastră despre această lume a devenit obligatorie și fermă Voința noastră s-a îndepărtat de cealaltă lume, credința noastră în cealaltă lume este fie slabă, fie complet absentă, prin urmare nu cunoaștem cealaltă lume, atitudinea noastră față de ea nu este necesară și nu este obligatorie Indiciile dualității acestei lumi și celeilalte lumi, lucruri vizibile și lucruri invizibile, trebuie căutate în misterul voinței noastre inteligibile Vedem și știm ceea ce am iubit și ales, dar de ce ne-am îndepărtat, ceea ce am respins, încetăm să vedem și să știm Numai printr-un nou act de alegere, doar printr-un nou act de iubire lucrurile invizibile pot fi făcute vizibile și cunoscute Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV ih Voința noastră s-a legat de așa-numita "actualitate", și totul în această realitate ni se pare sigur și solid Tot ce este legat de uitate, alte lumi ni se pare instabil, nedefinit, problematic, îndoielnic; cu alte lumi, firele noastre sunt rupte, voința noastră este îndepărtată de aceste sfere ale ființei Atât de fermă este credința noastră în această lume, încât atitudinea noastră față de această lume capătă o formă convingătoare, îngăduitoare, obligatorie, de exemplu Forma cunoașterii Nu mai spunem că credem în lucrurile vizibile, le cunoaștem; tot ceea ce se referă la ele are forță probantă Numai despre lumea lucrurilor invizibile spunem că credem în ele, dar nu le cunoaștem, adică le alegem liber sau nu le alegem Pentru o anumită lume a realității, lumea vizibilă, un obiect de cunoaștere, un act volitiv al liberei alegeri, i e un act de credință, deja făcut, făcut în adâncurile misterioase ale ființei; pentru cealaltă lume,

lumea lucrurilor invizibile, trebuie să realizăm din nou un act de alegere volitivă liberă, alegerea acelei lumi ca obiect al iubirii noastre, adică un act de credință Lumea lucrurilor invizibile, pierdute ne este dată doar printr-o ispravă gratuită de renunțare, doar prin riscul și pericolul credinței Pentru a denunța lumea lucrurilor invizibile, este nevoie de activitatea întregii naturi umane, de tensiunea ei generală, și nu numai de activitatea intelectului, așa cum o găsim în cunoașterea lumii vizibilului Cunoașterea acestei lumi se bazează pe o credință primordială și exclusivă în ea; cunoaşterea lumii celeilalte presupune, în primul rând, renunţarea la această credinţă exclusivă şi primordială, adică credință liberă într-o altă lume Să încercăm să caracterizăm din altă parte opoziția psihologică dintre cunoaștere și credință Cunoașterea este violentă și sigură, credința este liberă și periculoasă În credință, în denunțarea lucrurilor invizibile, în alegerea voită a altor lumi, există risc și pericol În îndrăzneala credinței, o persoană, parcă, Biblioteca "Runivers" CREDINȚA ȘI CUNOAȘTEREA se cufundă în abis, riscă fie să-și rupă capul, fie să câștige totul Într-un act de credință, într-o hotărâre puternică de a crede, o persoană stă mereu pe marginea prăpastiei Credința nu cunoaște garanții, iar cererea de garanții de la credință relevă incapacitatea de a pătrunde în misterul credinței În absența garanțiilor, în absența constrângerii bazate pe dovezi, riscul și pericolul credinței și în aceeași captivitate și faptă a credinței O persoană care crede este o persoană care a îndrăznit liber, care a depășit tentația de a garanta dovezi A cere de la credință garanțiile cunoașterii pare să fie ca și cum mergi la bancă într-un joc de noroc după ce te uiți la un card Această privire pe hartă, această teamă de risc, această incapacitate de îndrăzneală liberă, se află în toți cei care înlocuiesc cunoașterea cu credința, în toți cei care acceptă să creadă doar cu o garanție Asigurați fiabilitatea rezultatelor, garantați, dovediți, i e forțați-ne, atunci vom crede! Dar atunci va fi prea târziu să crezi, atunci nu va fi nevoie de credință, atunci va fi cunoaștere În actul de credință există o ispravă de renunțare, care nu este în actul de cunoaștere; un act de credință este un act de iubire liberă, ignorant de dovezi, garanții, constrângeri Cred în Dumnezeul meu, nu pentru că mi s-a dovedit existența Lui, că sunt forțat să-L accept, că sunt garantat prin angajamente din cer, ci pentru că Îl iubesc Pun totul în joc, risc, renunț la raționalitatea prudentă Acesta este singurul motiv pentru care am înțeles • Este necesar să se facă o realegere, să se aleagă un nou obiect de iubire, adică renunță la vechea dragoste pentru realitatea dată, deja garantată mie, impusă mie, aruncă-l pe bătrân și naște-te într-o viață nouă într-o realitate nouă, diferită Inlocuirea cunoasterii cu credinta in conditiile date ale lumii este o renuntare la libera alegere, exista lasitate in fata pericolului, in fata problematicii, preferinta pentru ceea ce este garantat si sigur, i e viata sub constrângere Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV realitatea naturală Dar, după cum vom vedea, chiar și înlocuirea cunoașterii cu credință ar fi un refuz de a suporta povara Factualității la nivel mondial, de care suntem conectați din vina noastră Celebra și neînțeleasă expresie a profesorului occidental al bisericii Tertulian - "credo quia absurdum est" - caracterizează natura psihologică a credinței înaintea acestui act de credință, înaintea renunțării libere și a consimțământului la toate în numele credinței, raționalitatea a credinței nu poate fi dezvăluită, deoarece aceasta ar fi o cunoaștere obligatorie mintea mică se renunță la sine în numele minții divine și este dată o percepție universală, plină de har În

ultima profunzime, credința și cunoașterea sunt una, adică posesia plenitudinii fiintei reale Din punctul nostru de vedere, chiar și cunoașterea presupune credință, se dovedește a fi Forma credinței, dar credință elementară și incompletă, credință într-o realitate inferioară Cunoașterea înseamnă încredere într-o perspectivă limitată, pământească; în actul cunoașterii științifice, o persoană stă nemișcată, din care nu totul este vizibil, doar o mică bucată este vizibilă Credința este și cunoaștere; cunoașterea se dă prin credință, dar cunoașterea este mai înaltă și completă, viziunea asupra tuturor, infinitul Cunoașterea științifică cunoaște realitatea, dar nu înțelege limitele și durerea acestei realități Antiteza dintre cunoaștere și credință, pe care se bazează cele trei tipuri de soluționare a litigiilor pe care le-am luat în considerare, se dovedește a fi superficială În adâncuri, cunoașterea și credința sunt una, cunoașterea este credință, credința este cunoașterea Lumea cunoașterii și a credinței sunt date condiționat ca ordine diferite, dar pot fi reduse la unitate Dar totuși, ceea ce numim "cunoaștere" și ceea ce numim "credință" sunt profund diferite și am încercat să aruncăm lumină asupra acestei diferențe Biblioteca "Runivers" ВЕPA ȘI CUNOAȘTEREA Punctul nostru de vedere presupune victoria finală a realismului inseologic asupra tuturor formelor de iluzionism epistemologic Direcțiile raționaliste, care reflectă fragmentarea și disecția spiritului uman și a culturii umane, separă subiectul de obiect Această legătură pierdută între subiect și obiect nu trebuie să fie naiv, ca în zilele copilăriei omenirii, ci conștient restaurată Natura subiectului și natura obiectului sunt identice, țesute din același material divin Această opoziție este doar o boală, doar păcatul oamenilor Sarcina cu care se confruntă epistemologia astăzi este restaurarea ființei în drepturile sale și descoperirea căilor către ființă Întreaga cale a rupturii cu ființa a fost deja trecută, iar în cele mai subtile produse ale criticii această cale a dus la desființarea definitivă a ființei Astfel, cel mai tipic și talentat curent al neo-kantianismului, școala lui Windelband și Rickert, rezolvă a fi în datorie, reduce totul la norme și valori și nu are niciun antidot împotriva iluzionismului, scepticismului și solipsismului Școala lui Cohen și Natorp rezolvă ființa într-un mod transcendental și reduce totul la idei raționale Dar Schuppe este foarte aproape de solipsism și încearcă să depășească spiritul inexistenței cu ajutorul "conștiinței în general" Toată filosofia germană este infectată cu spiritul inexistenței, frica de a fi, antirealismul Realismul pare a fi dogmatic ъ păcatul fragmentării și disecției raționaliste Gândirea filozofică, ruptă din rădăcinile vii ale ființei, din hrana ființei, a început să rătăcească prin deșerturile gândirii abstracte și a ajuns la abolirea ființei, la iluzionism a căuta hrană din foame, s-a dovedit a fi nu ființă, ci construcție rațională Nu poate exista decât o singură modalitate de tratament: respingerea pretențiilor de Biblioteca "Runivers" S NIKOLAY BERDYAEV, vrat la realismul mistic, i e la originile ființei, la hrana vie, considerând cunoașterea ca o funcție a întregului proces al vieții Filosoful trebuie să fie inițiat în misterele vieții religioase populare și să caute sprijin în ele De aceea Platon a fost cel mai mare dintre idealiști, pentru că a fost inițiat în misterele eleusine Dar revenirea la realism nu poate fi pur și simplu o nouă epistemologie; rădăcina necazului nu se află în epistemologiile raționaliste, în care există întotdeauna multe lucruri adevărate, ci în rădăcina că existența noastră a devenit rea Ruptura raționalistă va rămâne în vigoare până atunci, până când rădăcina păcatului va fi smulsă Două minți trec prin

întreaga viață umană, prin întreaga istorie umană, mintea mică și mintea mare Relația dintre aceste două minți este principala problemă a filosofiei Această relație se află la baza oricărei epistemologie, chiar dacă nu este recunoscută de ea Expresia veșnică religioasă a acestei lupte între două minți este dată de Apostolul Pavel când spune: "Fiți nebuni ca să fiți înțelepți" și de asemenea: "Înțelepciunea acestei lumi este nebunie înaintea lui Dumnezeu " există dobândirea unui minte mare pentru sine, dar în "înțelepciunea acestei lumi", în triumful unei minți mici, nu există minte mare, există "nebunie înaintea lui Dumnezeu" Există o minte limitată, rațiune, mintea raționaliștilor și există o minte divină, mintea misticilor și a sfinților În renunțarea nebună la mintea individuală, se dobândește mintea universală Cei mai mari filozofi, atât creștini cât și păgâni, cei pentru care filosofia era sacră, au recunoscut existența unei minți superioare, divine - Logosul, în care subiectul și obiectul sunt identice, și au descoperit acțiunea Logosului în om Carte S Trubetskoy în lucrările sale istorice și teoretice a urmărit cu brio soarta ideii Logosului în filosofie, dar, din păcate, nu și-a finalizat opera Proprietatea principală   Logosul, care îl deosebește de mintea lui Malago, este că este prezent în aceeași măsură în obiect ca și în subiect Aceasta este mintea universală, se dezvăluie atât în natură și istorie, cât și în om Logosul este identitatea subiectului și obiectului; în el este dat comunitatea omului și a cosmosului, a microcosmosului și a macrocosmosului Prin renunțarea la mintea mică, de la rațiune și familiarizarea cu mintea mare, la Logos, o persoană vede prin haos, prin Fatumul naturii, Mintea lumii, Sensul lumii Se poate trece de la Logosul lui Filon al Alexandriei la Logosul Sfântului Ioan Teologul doar printr-un act de credință, doar prin percepție religioasă Un act de credință, o percepție religioasă se află și între doctrina Logosului lui Hegel și doctrina Logosului lui Vl Solovyov Logosul viu al lumii, Sensul lumii este dat doar într-o revelație religioasă, dar și filosofilor, într-o revelație naturală, Rațiunea, Logosul este dat, doar în definițiile sale particulare Numai filozofii religioși se ridică în cele din urmă deasupra "înțelepciunii acestei lumi" și devin "proști", adică "înțelepți"; dar și în revelațiile naturale ale filozofiei și teosofiei, omul atinge lumea, Mintea universală Doar în filosofia modernă Logosul a dispărut complet Raționaliștii și pozitiviștii apără "nebunia în fața lui Dumnezeu", neagă mintea lumii și se închină raționalității umane, decupându-se de obiect, de cosmos, de univers Ce confuzie terminologică apare atunci când empiristii nu recunosc experiența completă și autentică, ci doar limitată și construit, atunci când raționaliștii nu recunosc o rațiune deplină și autentică, ci doar una limitată și tăiate de viața lumii Misticii și sfinții trebuie recunoscuți ca empiristi și raționaliști adevărați, adică apărători ai plinătății experienței și a universalității de rațiune Gândirea filozofică modernă se apropie de o dilemă: gnosticismul intelectualist sau pragmatismul voluntarist Din punctul nostru de vedere, gnosticismul și , pragmatismul, intelectualismul și voluntarismul trebuie depășite în egală măsură, întrucât primordialul dat în noi al divinului trebuie recunoscut Opoziția dintre raționalism și scepticism trebuie, de asemenea, măturată Scepticismul este întotdeauna mercenar, există întotdeauna o hipertrofie dureroasă a sentimentului de sine mic Aceeași incapacitate de a ieși din "eu" al cuiva există și în raționalism Credința este revelația în propriul "eu" a celuilalt, a divinului,

ieșirea din "eu" și predarea de sine către cel mai înalt Prin urmare, prin credință, atât îndoiala egoistă, cât și auto-mărirea egoistă sunt depășite III Știința este neputincioasă să rezolve problema miracolului Incapacitatea științei de a obiecta față de credința în miraculos este prea clară pentru cei fără prejudecăți Devine din ce în ce mai clar că obiecțiile victorioase ale științei împotriva posibilității unui miracol se bazează în esență pe o credință specială, aș spune chiar pe superstiție Pozitiviștii și raționaliștii nu știu și nu pot ști dacă un miracol este posibil sau imposibil; ei cred că este imposibil, voința lor este îndreptată spre asta Ceea ce voi spune va părea paradoxal în aparență, dar în esență este de necontestat: știința și religia spun același lucru despre un miracol, sunt de acord că în limitele ordinii naturii un miracol este imposibil și nu a existat niciodată un miracol miracol Pentru credința religioasă nu este groaznic când știința spune că după legile naturii un miracol este imposibil, presupunerea miraculosului este absurdă; Credința însăși știe acest lucru foarte bine și nu are nevoie de un miracol care are loc în ordinea naturii și în împlinirea legilor ei Dar despre forțele supranaturale, despre lucrurile invizibile care sunt revelate credinței, știința nu poate spune nimic pozitiv sau negativ Voi spune mai multe Abia atunci ideea unui miracol este întărită în mod conștient atunci când se stabilește și ideea opusă a regularității naturii Pentru primitiv Biblioteca "Runivers" ВЕРА ȘI CUNOAȘTEREA secolul, totul este la fel de minunat, totul natural, natural este la fel de misterios și poate fi explicat doar prin forțe supranaturale La acest nivel de conștiință, miraculosul nu capătă încă un sens anume, este estompat în misterul întregii naturi Numai cu conștientizarea regularității cursului naturii se leagă conștiința miraculosului, ca produs al forțelor supranaturale, ca acțiune a harului lui Dumnezeu După înțelegerea noastră a naturii credinței, nu credința ar trebui să se nască dintr-o minune, care a fost una dintre ispitele respinse de Hristos, ci o minune este dată pentru credință Credința dintr-un miracol ar fi violență, constrângere Aceasta este aceeași dorință de a cunoaște lucruri invizibile și incapacitatea de a crede în ele, refuzul faptei de credință Miracolul în care crede religia nu distruge sau neagă legile naturii descoperite de cunoștințele științifice Regularitatea rămâne în vigoare chiar dacă s-a întâmplat un miracol Un miracol este victoria forțelor supranaturale pline de har asupra acelor forțe naturale care acționează în mod necesar conform planului, și nu abolirea regularității în ordinea naturii Legea nu trebuie personificată, legea este doar o modalitate de acțiune uniformă a acestor forțe Legea însăși rămâne în vigoare chiar dacă aceste forțe sunt învinse de alte forțe Va avea loc din nou atunci când forțele date vor acționa în forma lor pură Funcționarea oricărei legi nu poate fi descoperită decât prin izolare și experiment În interacțiunea complexă a forțelor naturii, nu observăm funcționarea legii în forma sa pură, deoarece poate fi întotdeauna paralizată de alte legi Legea gravitației este un adevăr neschimbător, obligatoriu pentru toți, inevitabil pentru lumea naturală dată Dar forțele supranaturale ale harului pot depăși acea greutate a lumii, care este aria de acțiune a acestei legi Un miracol nu anulează legea, ci acea Sferă naturală, care este aria de operare a acestei legi Să ne imaginăm această cameră; astfel de forțe sunt date în ea și acționează în mod natural Întrebări de filosofie, KN a azur feluri de tipuri parțiale pot fi găsite și în lucrările menționate mai sus Am spus deja că psihologia modernă a abilităților nu trebuie să urmeze exemplul primei teorii metafizice, care și-a concentrat toată atenția pe

clasificarea abilităților de bază, neglijând studiul manifestărilor lor, externe și interne În schimb, ipoteza noastră nu face o distincție atât de clară, fundamentală, între abilități și manifestările lor Mai mult, abilitățile în sine sunt, din punctul nostru de vedere, un concept pur ipotetic, util doar în măsura în care facilitează descrierea și analiza experiențelor mentale conștiente De aici rezultă clar că pentru noi analiza manifestărilor pare, în orice caz, nu mai puțin importantă decât studiul facultăților înseși și a legăturilor lor centrale ' Analiza manifestărilor poate fi calitativă și cantitativă Să luăm, de exemplu, experimentul cu așa-numitul carton Binet Câteva dintre cele mai diverse obiecte sunt întărite pe un mic carton: un chibrit, o timbru poștal, o poză, o monedă, o bucată dintr-un bilet de teatru Subiectul trebuie să fie în de secunde examinează cartonul și apoi descrie cât mai precis și detaliat ceea ce a văzut Completitudinea și acuratețea semnificativă a descrierii ar trebui să indice o bună susceptibilitate a acestui subiect Cu toate acestea, un studiu paralel al mai multor indivizi arată că aceleași rezultate, sau cel puțin superficial foarte asemănătoare, se pot datora, departe de a fi aceleași calități subiective Astfel, completitudinea și acuratețea descrierii pot depinde nu numai de o bună susceptibilitate, ci și de un interes semnificativ, sau de atitudine conștiincioasă față de experiență, sau de raționalitate și acțiuni sistematice, permițând subiectului să folosească cel mai adecvat timpul care i-a fost oferit pentru a memora , sau, în cele din urmă, de la obișnuirea treptată dacă experimentul a fost repetat de mai multe ori Astfel, toate manifestările tipice, mai mult sau mai puțin frecvente (respectiv metodele experimentale), pe care le folosim pentru a studia abilitățile de bază și interrelațiile lor, trebuie să fie ele însele Biblioteca "Runivers" VALOARE IPOTEZE PENTRU EMPIRICĂ psiholog să fie studiat și analizat în prealabil, deoarece altfel riscăm să facem multe greșeli În ceea ce privește analiza cantitativă a manifestărilor, aceasta poate fi efectuată în două direcții: pe de o parte, este posibil să se studieze relația dintre intensitatea capacității și puterea stimulului care aduce această capacitate în acțiune și pe pe de altă parte, relația reciprocă (în sensul intensității) dintre diferitele abilități incluse în componența aceleiași manifestări complexe sau, cu alte cuvinte, gradul de participare * abilități rzlchpyb la construcția acestei manifestări Deci, de exemplu, o percepție auditivă la fel de distinctă poate fi obținută la o persoană cu auz slab, cu un sunet suficient de puternic și la o persoană cu auz bine dezvoltat, cu o ușoară intensitate a sunetului Aici, așadar, două experiențe subiective (sau, în terminologia noastră, două manifestări interne), care sunt exact aceleași din punctul de vedere al percepției directe, se dovedesc totuși a fi esențial diferite în termeni caracterologici, iar această diferență este datorită participării inegale la ambele manifestări ale abilității și excitatorului ei Un alt exemplu de analiză cantitativă a manifestărilor Experiența arată că manifestările așa-numitei răzbunare, i e stabilitatea semnificativă a sentimentelor ostile în raport cu infractorul, se poate datora a două feluri de motive Pe de o parte, răzbunarea poate fi rezultatul unei stabilități generale a sentimentelor la o anumită persoană; în aceste cazuri, sentimente ostile, deși nu ocupă locul principal în caracterul acestei persoane și, prin urmare, nu diferă ca durată ca și alte emoții mai caracteristice lui, dar totuși posedă, alături de acestea din urmă, o anumită stabilitate În alte cazuri, dimpotrivă, sentimentele ostile sunt predominante în întreaga personalitate a unei anumite persoane și,

prin urmare, în ciuda faptului că sentimentele sale nu sunt deosebit de stabile, își amintește multă vreme insultele Vedem și aici, așadar, cum două manifestări, complet identice din punctul de vedere al analizei psihologice obișnuite, se dovedesc totuși cu totul diferite Biblioteca "Runivers" S A LAZURSKY în alcătuirea lor, de îndată ce le aplicăm metoda statică sau caracterologică Alături de metoda statică, care studiază coexistența anumitor abilități de bază la aceiași indivizi, nu mai puțin importantă poate fi și metoda dinamică pentru scopurile noastre, deși în prezent pare a fi încă relativ puțin dezvoltată Esența sa constă în următoarele Conform ipotezei noastre, aceeași abilitate se poate manifesta în moduri diferite, în funcție de ce fel de stimul acționează asupra ei în acest moment Toate aceste manifestări, în ciuda diferențelor uneori destul de semnificative dintre ele, sunt totuși interconectate prin faptul că se bazează pe aceeași abilitate (sau mai bine zis, pe un grup de abilități) Prin stimularea acestei abilitati, i e provocând oricare dintre manifestările sale, facilităm astfel posibilitatea apariției lor pentru toate celelalte manifestări Cu alte cuvinte, de îndată ce o anumită tendință psihică, atinsă o tensiune considerabilă, a început să-și manifeste activitatea într-o anumită direcție, atunci stimuli relativ nesemnificativi sunt deja suficiente pentru a o face să se manifeste și în diferite alte direcții, ceea ce numai ea este particulară Observațiile din viața de zi cu zi ne convin că așa este într-adevăr Când eu, întorcându-mă de la un concert sau o expoziție de artă, mă așez la munca mea obișnuită, atunci la început gândul meu, chiar și cu deplină concentrare a atenției, funcționează mai rău decât de obicei și mi se dau cu mare dificultate tot felul de construcții abstracte decât înainte Dar treptat m-am implicat în lucrare, iar gândirea mea a atins gradul obișnuit de intensitate și distincție După aceasta, se dovedește că pot deja fără prea multe dificultăți să schimb însuși conținutul lucrării, de exemplu, în loc de un tratat filozofic, încep să citesc un articol despre psihologia experimentală sau o analiză critică a unui eseu dedicat întrebărilor de istorie și sociologie Activitatea acelui mecanism puțin studiat, ale cărui aspecte individuale le numim metodă Biblioteca "Runivers" VALOARE IPOTEZE PENTRU EMPIRICĂ psiholog abstracție și judecată, a reușit să atingă un grad considerabil de tensiune și diverse manifestări conștiente ale acesteia pot fi deja evocate fără nicio dificultate deosebită Alt exemplu Este dificil să faci o persoană insensibilă și lipsită de inimă să simtă compasiune pentru cineva Dar dacă, sub influența unor evenimente extraordinare, se trezește în el un acut sentiment de milă, atunci manifestările sale nu se limitează de obicei la obiectele care au provocat acest sentiment, ci manifestă tendința de a se răspândi la toți oamenii în general care sunt demni de el compasiune Exemple vii ale unei astfel de schimbări, cu toate consecințele ei, se găsesc puternic, printre altele, în romanele și nuvelele lui Dickens Desigur, toate aceste exemple, datorită complexității și varietății elementelor lor constitutive, nu pot servi încă drept dovezi definitive în favoarea ipotezei noastre Valoarea lor ar trebui să constea doar în a indica calea pentru alte investigaţii, mai elementare, dar din acest motiv mai precise; soluția finală a întrebării poate fi obținută, după părerea noastră, numai prin laborator, psihologic experimental Cu toate acestea, aplicarea metodei dinamice nu se limitează exclusiv la cazuri, precum cele descrise mai sus, când apariția uneia dintre unele manifestări ale capacității facilitează posibilitatea apariției tuturor manifestărilor sale în general Alături de aceasta, există și o serie întreagă de alte relații

și probleme, la elucidarea cărora se poate aplica același principiu de bază al metodei dinamice Aceasta ar trebui să includă, în primul rând, acele cazuri în care excitarea uneia dintre unele abilități favorizează apariția manifestării alteia, legată de aceasta sau, în general, într-un fel sau altul, conectată central cu aceasta Un exemplu de astfel de conexiune poate fi cel puțin relația care există între un efort volițional conștient care vizează întârzierea oricărei mișcări sau scoaterea din conștiință a oricăror sentimente și idei, pe de o parte, și între o concentrare arbitrară a atenției, pe de o parte celălalt Experiențele conștiente trăite în ambele cazuri sunt foarte apropiate una de cealaltă Pe baza acestui fapt, mulți psihologi, după cum se știe, Questions of Philosophy, KN Biblioteca "Runivers" A L A și PCKI I, tind să identifice pur și simplu cele două procese numite între ele sau, mai precis, să reducă concentrarea voluntară a atenției exclusiv la procesul de întârziere, intern sau extern O astfel de vedere, însă, nu este altceva decât o ipoteză, iar pentru verificarea acestei ipoteze ar fi util, ni se pare, să aplicăm, printre altele, și metoda pe care am desemnat-o aici cu denumirea de dinamică Sarcina aici ar fi să înțelegem cât de mai ușoară este concentrarea voluntară a atenției sub influența actului anterior de întârziere, îndreptat cel puțin către o mișcare instinctivă sau reflexă Elaborarea tehnicii experimentale în sine, ni se pare, nu ar prezenta aici dificultăți prea semnificative, de netrecut În plus, unele fapte ne fac să credem că conexiunile centrale menționate sau influența reciprocă a abilităților individuale unele asupra celeilalte nu se limitează doar la acele cazuri în care ambele abilități sunt aproximativ la același nivel de generalitate sau abstractizare: se dovedește că interacțiunea dintre pot fi găsite şi înclinaţii apropiate unele de altele şi atunci dacă una dintre ele este mai abstractă decât cealaltă Exemplul pe care l-am dat în articolul precedent (transferul activității unificatoare de la gânduri abstracte la un set de imagini concrete, și tocmai la un grup de arbori) mărturisește tocmai faptul că interacțiunea centrală a abilităților există, ca să spunem așa, nu numai în plan orizontal, dar și în plan vertical: excitația activității unificatoare, de sinteză a judecății contribuie la faptul că în judecata corespunzătoare, dar proces mai concret de percepție, iese în prim-plan și tendința unificatoare Până acum ne-am ocupat doar de aplicarea pe termen scurt sau tranzitorie a metodei dinamice O manifestare intensivă a unei abilități într-o direcție facilitează imediat apariția tuturor celorlalte manifestări ale sale și, de asemenea, îmbunătățește activitatea altor abilități, într-un fel sau altul legate de aceasta În același timp însă, însăși compoziția personalității nu este supusă niciunei Biblioteca "Runivers" VALOARE CALEA IPOTEZELOR PENTRU PSIHOLOG EMPIRIC schimbări semnificative Doar intensitatea înclinațiilor individuale se schimbă, adică ceva temporar, instabil și impermanent; dar gradul de dezvoltare al înclinaţiilor individuale, care în totalitatea lor constituie personalitatea unui individ dat, rămâne tot timpul acelaşi Cu alte cuvinte, totul se reduce la așa-numitele schimbări temporare sau aparente ale personalității, despre care am discutat deja mai sus Odată cu o astfel de aplicare pe termen scurt a metodei dinamice, este însă posibilă aplicarea acesteia și într-o altă formă, mai lungă Această a doua metodă se bazează pe faptul că, prin practică și obișnuință îndelungată, se încearcă să crească treptat gradul de dezvoltare a uneia sau aceleia tendințe mentale la un individ dat și astfel să se schimbe însăși compoziția personalității sale Apoi se uită la cât de mult a contribuit această schimbare într-o parte a personalității la

schimbarea și în celelalte părți, mai mult sau mai puțin legate de ea Cel puțin acesta este principiul însuși al metodei dinamice pe termen lung, așa cum ni se arată în forma sa cea mai generală Până acum însă, puținele studii efectuate în această direcție s-au limitat de obicei la probleme mai restrânse Faptul este că nu este atât de ușor să provoci o schimbare reală și nu doar aparentă a personalității la o persoană adultă Începând de la o anumită vârstă, principalele trăsături ale personalității, așa cum am menționat deja mai sus, se pot schimba doar sub influența unor factori extrem de intensi și, în plus, cu acțiune foarte persistentă Prin urmare, de regulă, ei nu s-au străduit să schimbe cutare sau cutare abilitate în întregime, ci s-au limitat la a schimba o manifestare foarte stabilă și obișnuită a acestei abilități prin exerciții prelungite și apoi s-au uitat la modul în care aceasta se reflectă în toate celelalte manifestări din ea Ca exemplu de acest gen de muncă, se pot indica unele cercetări în domeniul memoriei Întrebarea a fost pusă astfel: exercitarea oricărui fel de memorie poate influența într-un mod întăritor altele, mai ales cele care sunt într-un fel sau altul apropiate de prima? Pz- * Biblioteca "Runivers" A L A W PCKI J investigaţii de acest fel au fost deja efectuate, dar au dat până acum rezultate destul de nedeterminate x) Scopul principal atât al metodelor statice, cât și al celor dinamice, așa cum le-am descris acum, este de a investiga conexiunile și relațiile centrale care există între tendințele psihice de bază individuale Dar, alături de cele centrale, există și conexiuni periferice, care până la urmă se reduc la faptul că înclinațiile mentale individuale se influențează reciproc nu direct, ci prin manifestările lor conștiente Aceste conexiuni periferice pot fi destul de diverse Sau va fi o legătură asociativă între manifestările diverselor abilități, care au puține în comun între ele și sunt legate în principal datorită asocierii accidentale a contiguității; sau manifestările conștiente ale unei facultăți, de exemplu, percepția și reproducerea, vor fi astfel în conținutul lor încât pot servi ca stimul pentru alte înclinații mentale din domeniu, de exemplu, procese emoționale sau volitive Este de la sine înțeles că, din punctul nostru de vedere, astfel de cazuri sunt esențial diferite de cazurile de interacțiune centrală, deoarece, deși există o serie de tranziții graduale între abilități și manifestările lor conștiente, totuși, membrii extremi ai acestei serii (și , în consecință, relațiile lor reciproce) diferă brusc unele de altele Cu o astfel de distincție fundamentală între conexiunile centrale și periferice, atenția cercetătorului ar trebui să fie întotdeauna îndreptată, printre altele, spre a determina exact ce fel de conexiuni și relații avem de-a face în fiecare caz individual Acest lucru este deosebit de important în cazurile de aplicare a metodei dinamice, unde, datorită schimbării relativ rapide a două procese succesive, este ușor de trecut cu vederea conexiunile periferice puțin vizibile existente între ele Aici, toată atenția experimentatorului ar trebui să se concentreze asupra inventării E Lucrări înrudite aici, vezi Nechaev: Experiment modern psihologia în relaţia sa cu problemele educaţiei şcolare SPb a -a ed Biblioteca "Runivers" GROZAV METODE DE IPOTEZE PENTRU EMFIFE psiholog mama acestui gen de înființare a experimentelor în care conexiunile asociative dintre două manifestări eterogene ar fi complet excluse, iar aspectele similare ale acestora ar fi determinate numai de participarea la ele a aceleiași abilități (sau de schimbarea succesivă a două abilități interconectate central) , vezi mai sus) În acest caz, metoda statică poate juca rolul unei metode preliminare care permite conturarea manifestărilor care sunt similare între ele în orice

privință și efectuarea analizei lor caracterologice Metoda dinamică va face însă posibilă, folosind rezultatele acestei analize, să se compare între ele două astfel de manifestări pentru a vedea cât de mult contribuie ele la apariția reciprocă După ce am conturat astfel ipoteza înclinațiilor psihice ca funcții biologice de bază și am indicat metoda aplicării sale practice, se ridică în mod firesc următoarea întrebare: ce semnificație poate avea această ipoteză în scopul cercetării psihologice științifice? Sau, cu alte cuvinte, ce beneficii și avantaje prezintă, ce aspecte noi ale vieții psihice poate lumina în comparație cu alte, foste puncte de vedere, deja experimentate și, dacă numai din acest motiv, inspirând deja o anumită încredere în sine ? În primul rând, trebuie remarcat că scopul nostru nu este deloc să "explicam" manifestările conștiente prin tendințe psihice subiacente, așa cum a încercat să facă teoria metafizică anterioară a facultăților Abilitățile noastre nu sunt deloc un fel de forțe creative, care din ele însele, fără nicio influență externă, ar crea manifestări mentale complexe Dimpotrivă, una dintre principalele propoziții ale ipotezei prezentate aici este că fiecare manifestare conștientă este rezultatul unei interacțiuni între o facultate și un stimul extern sau intern care o influențează Nicio facultate nu se poate manifesta în conștiință fără a intra într-o anumită relație cu stimulul corespunzător sau cu imaginea lui substitutivă Întreaga particularitate a punctului nostru de vedere constă numai în faptul că, alături de exterior, obiectiv, A L A W PCKI I alți factori, de care nu suntem direct conștienți, a căror existență trebuie judecată pe baza diverselor considerații indirecte și care, totuși, se dovedesc a fi foarte persistente și joacă în viața noastră mentală un rol nu mai puțin important decât orice fel de stimuli externi O astfel de negare a rolului important jucat în fiecare proces mental de factori subiectivi persistenti nerecunoscuți duce în mod inevitabil la stabilirea unui punct de vedere special și particular în analiza fiecărei experiențe conștiente separate Și această introducere a unei concepții particulare în analiza proceselor mentale pe care suntem înclinați să o considerăm un merit foarte semnificativ al ipotezei pe care o apărăm Metoda statică de cercetare sau analiză caracterologică a manifestărilor, în forma în care o propunem, urmărește tocmai să se asigure că, alături de laturile mai superficiale, clare și distincte, dar din acest motiv în continuă schimbare, ale proceselor noastre mentale, pentru a evidenția alte părți care sunt inaccesibile percepției directe, dar nu mai puțin importante O astfel de izolare de fiecare proces mental a înclinațiilor sau dispozițiilor care stau la baza acestuia dă adesea întregului proces o iluminare deosebită, deosebită Astfel, s-au dat deja exemple mai sus despre cum, grație aplicării metodei caracterologice, se dezvăluie compoziția adesea diferită a manifestărilor, care par complet omogene conștiinței imediate Rancor se poate manifesta la fel atât în cazul în care se bazează pe o stabilitate semnificativă a sentimentelor cu o mică, comparativ, dezvoltare a sentimentelor ostile, cât și în cazul în care sentimentul ostil devine stabil tocmai datorită predominanței sale semnificative asupra toate celelalte Luminozitatea și distincția percepțiilor senzoriale pot fi determinate atât de intensitatea stimulului cu o capacitate de percepție slabă, cât și, dimpotrivă, de o claritate semnificativă a percepției cu un stimul nu deosebit de puternic Există, împreună cu aceasta, și astfel de cazuri când cererea VALOARE CALEA IPOTEZELOR PENTRU EMPIRICĂ psiholog dintre metodele descrise mai sus reunesc manifestări complexe, care la prima vedere par foarte diferite unele de altele În

"Caracteristicile școlii" am descris și supus analizei caracterologice, printre altele, diverse manifestări ale acelei calități complexe care se numește timiditate sau confuzie Se bazează aparent pe o iubire de sine dezvoltată semnificativ în legătură cu o încredere în sine insuficientă, iar această incertitudine se poate datora diverselor motive Dar, în ciuda faptului că baza timidității este, prin urmare, întotdeauna aceleași înclinații mentale, manifestările sale pot diferi, totuși, într-o varietate semnificativă, în funcție de amestecul de alte trăsături secundare caracteristice unui anumit individ Iată două exemple destul de izbitoare " Georgianin, într-o conversație cu bătrânii, mai ales cei puțin cunoscuți, este pierdut și timid, vorbește cu voce joasă, privește undeva în lateral Această jenă este cu atât mai neîntemeiată cu cât, cu progresul și comportamentul lui bun, nu are absolut de ce să se teamă; între timp, nehotărârea lui în acele cazuri când este necesar să se întoarcă cu o întrebare, cerere sau pentru o lămurire, este atât de mare încât uneori camarazii îi cereau de ce avea nevoie, doar pentru a-l elibera de a se întoarce la bătrâni Ba chiar se adresează cu timiditate camarazilor săi Astfel, la Gruzinin, tăcut, rezervat, puțin sociabil, calitatea pe care o analizăm ia forma timidității și indeciziei Dimpotrivă, la Roberts, a cărui sferă afectivă se caracterizează prin excitabilitate extremă, instabilitate și o abundență de manifestări fiziologice externe, apare deja într-o formă oarecum diferită Timiditatea lui Roberts este extrem de mare De îndată ce observă că cineva îi acordă o atenție deosebită, devine imediat stânjenit, se înroșește, uneori începe să fiarbă și să vorbească cu obrăznicie, iar alteori se ascunde în tăcere: se întâmplă în astfel de cazuri să întoarcă spatele, să plece și să nu răspundă la apel de mult timp Aprobarile și laudele sunt, de asemenea, adesea tratate cu iritare, se înroșesc și se enervează În general, timiditatea extremă îi face adresa neuniformă: uneori extrem de dură, alteori, dimpotrivă, foarte modestă și precaută; când profesorul a cerut să vadă desenul pe care l-a făcut cu vopsele, Roberts s-a înroșit peste tot și i-a răspuns modest că nu-i merge bine* În astfel de cazuri, metoda statică de investigare, în legătură cu caracteristicile mai mult sau mai puțin complete ale indivizilor observați, este deosebit de utilă, deoarece face posibilă separarea a numeroase Biblioteca "Runivers " A L A și PCKI J butoaie de impurități și straturi din acele puține înclinații mentale care stau la baza acestei manifestări În fine, este de asemenea necesar să subliniem că aplicarea acestei metode la analiza manifestărilor mentale complexe aduce adesea în prim plan elementele lor constitutive, care altfel ar fi putut trece complet neobservate Așadar, de exemplu, dacă ne întrebăm ce înclinații de bază stau la baza așa-zisei răutăți ale copiilor, atunci în primul rând, desigur, va trebui să ne oprim asupra a ceea ce se numește de obicei în aceste cazuri: o slabă dezvoltare a simțului datoriei în legătură cu îndatoririle școlare; mobilitate excesiv dezvoltată și excitabilitate afectivă din cauza capacității insuficiente de a-și reține pulsiunile și impulsurile; absența unor interese superioare care ar putea direcționa activitatea în altă direcție; în sfârșit, în unele cazuri, o dezvoltare semnificativă a creativului, îmbinând imaginația Cu toate acestea, o comparație atentă a caracteristicilor băieților, care se disting atât prin dezvoltarea lor considerabilă, cât și prin absența completă a jocului, indică faptul că o altă calitate, care de obicei nu este luată în considerare, joacă un rol foarte important aici Acesta este tocmai realismul, absența viselor cu ochii deschiși, concentrarea interesului asupra impresiilor externe, reale, ale realității

înconjurătoare Doar acei băieți pot fi obraznici care trăiesc în întregime în mediul lor și în interesele lui zilnice; visătorii și visătorii, solitari, gânditori, înclinați mai mult spre teorie decât spre practică, de obicei nu iau parte la farse și nu sunt deloc interesați de ele) Astfel, analiza caracterologică ne-a obligat să includem în componența manifestării luate în considerare și o astfel de tendință mentală, care, la prima vedere, nu are nicio legătură directă cu aceasta Dacă încercăm acum, în câteva cuvinte, să realizăm cum ipoteza abilităților, în forma în care am prezentat-o, poate afecta dezvoltarea ulterioară a teoriilor și construcției psihologice de bază, obținem aproximativ următoarele "Caracteristicile școlii" p și urm VALOARE CALEA IPOTEZELOR PENTRU IMPIRHII psiholog Această ipoteză, în primul rând, subliniază cu insistență necesitatea angajării într-un studiu detaliat al acelor factori subiectivi ai psihicului uman (predispoziții simple și complexe de orice fel), despre care psihologia modernă se desprinde, în cea mai mare parte, cu general, fraze nedefinite sau explicații compuse în grabă De obicei oamenii argumentează despre asta: în cercetarea științifică trebuie să mergem de la cunoscut la necunoscut, de la simplu la complex; Fără îndoială, cele mai cunoscute și accesibile sunt fenomenele conștiinței, pe care deja știm să le descompunem în elemente, de exemplu, în senzații și idei, sau în senzații și cele mai simple sentimente; În ceea ce privește predispozițiile complexe și puțin studiate de orice fel, sarcina psihologiei trebuie să fie evident să le descompună în aceleași elemente deja cunoscute nouă: și întrucât această descompunere este încă imposibilă în prezent, este suficientă "deocamdată" , dacă înlocuim analiza lipsă cu o ipoteză^ i e vom considera fiecare predispoziție ca o colecție de amintiri, asocieri, obiceiuri etc În aceste discuții, însă, sunt uitate următoarele două împrejurări În primul rând, înclinațiile și predispozițiile mentale nu mai sunt atât de inaccesibile studiului și analizei noastre pe cât pare la prima vedere Adevărat, ele nu pot fi observate direct, așa cum se face în legătură cu conținutul conștiinței, senzațiilor, ideilor, sentimentelor etc Cu toate acestea, cu ajutorul diferitelor tipuri de metode indirecte (unele dintre aceste metode au fost deja indicate mai sus), ne putem familiariza cu trăsăturile și relațiile lor, poate nu mai rău decât dacă ar fi accesibile autoobservării noastre directe Cu alte cuvinte, construcția ipotetică a tendințelor psihice din diferitele fenomene ale conștiinței cunoscute de noi nu este singura cale prin care ar trebui cu orice preț să ne limităm în lipsa unuia mai bun; există o altă cale, mai directă, și anume, studiul activității acestor înclinații și a interrelațiilor lor cu ajutorul unor metode deosebite dezvoltate special în acest scop * A L A U RSKIN A doua împrejurare ni se pare nu mai puțin importantă Deja un studiu preliminar, superficial, al unor înclinații mentale, mai elementare, ne convinge că legăturile și relațiile existente între ele nu coincid întotdeauna cu ceea ce putem observa în conștiința noastră (vezi exemplele de mai sus) Se dovedește, așadar, că, dacă chiar și teoretic admitem posibilitatea unei descompuneri complete a fiecărei abilități individuale într-un set de senzații sau sentimente, atunci o astfel de descompunere în practică se va dovedi cu greu utilă chiar și în scopuri pur metodologice: complexele complexe obținute în acest fel au, după cum arată experiența, unele proprietăți speciale, deosebite, adesea spre deosebire de proprietățile elementelor lor constitutive, și devin între ele în noi relații particulare, pe care va trebui să le studiem, din nou, complet independent Subliniind importanța înclinațiilor și

predispozițiilor mentale pentru întreaga viață psihică a unei persoane, ipoteza abilităților obligă psihologul să-și concentreze toată atenția asupra studiului și analizei lor În acest sens, punctul nostru de vedere conduce la rezultate direct opuse cu ceea ce s-a întâmplat cu vechea teorie metafizică a abilităților Oponenții primei teorii au subliniat pe bună dreptate că "explicarea" aparentă, pur verbală, a fenomenelor psihice, cu ajutorul esențelor metafizice subiacente, este nu numai inutilă, ci și direct dăunătoare: fără a explica deloc înțelegerea fenomenelor conștiente complexe, în același timp, le reduce imediat la câteva prime cauze absolute, necompuse, blocând astfel calea cercetărilor științifice ulterioare Între timp, punctul nostru de vedere nu numai că conturează metode noi, originale de a studia ceea ce în prezent este încă vag și neclar, dar și subliniază cu insistență de fiecare dată că aici, ca și în toate domeniile vieții mentale în general, avem de-a face cu fenomene destul de naturale și accesibile studiului și analizei științifice sistematice Fără îndoială, înțelegerea noastră a mecanismului activității mentale apare în unele privințe mai mult Biblioteca "Runivers" VALOARE CALEA IPOTEZELOR PENTRU EMPIRICĂ PSIHOLOG ^ complex decât cel pe care ni-l oferă până şi punctele de vedere asociative sau voluntariste Recunoaștem atât asocierea, cât și apercepția, fiecare dintre ele având un loc aparte în schema generală a organizării neuropsihice a omului În plus, facem o distincție strictă între conexiunile asociative, pe de o parte, și influența stimulilor asupra înclinațiilor mentale corespunzătoare, pe de altă parte În sfârșit, alături de abilitățile inferioare, specifice, recunoaștem existența independentă, separată, a altor abilități superioare, care sunt mai generale și mai abstracte în manifestările lor Toate acestea, desigur, sunt mult mai complicate decât o simplă reducere a oricărei experiențe emoționale complexe la o conexiune asociativă obișnuită a reprezentărilor sau la o percepție de sinteză activă a "Eului" meu Suntem înclinați, însă, să considerăm o astfel de complicație nu un dezavantaj, ci, dimpotrivă, un avantaj al punctului nostru de vedere Viața psihică este prea complexă și variată pentru a putea reduce totul la o formulă prea simplificată, așa cum încearcă adesea să facă adepții extremi ai tendințelor menționate mai sus Deosebit de utilă, în opinia noastră, poate fi o înțelegere atât de complicată a vieții mentale pentru studiul și analiza ulterioară a acestui set complex de procese mentale diverse, care este unit sub numele comun de apercepție De obicei, esența apercepției se reduce fie la participarea la procesul unui grup de idei reproduse, fie la exercitarea unui efort volițional, care într-un anumit fel schimbă direcția și cursul asociațiilor În primul caz, așa cum am văzut deja mai sus, multe fapte sunt complet dincolo de explicația noastră, deoarece în ele, în ciuda prezenței procesului de apercepție, nu este posibil să descoperim prezența acelor "mase aperceptive" de idei care ar putea provoca apariția acestui proces În cel de-al doilea caz, toate fenomenele diverse ale apercepției sunt în cele din urmă reduse la un singur factor, comparativ elementar, și anume, la efortul volitiv În consecință, însăși explicația devine cu totul inadecvată Devine complet de neînțeles cum efortul volitiv, în sens calitativ, întotdeauna Biblioteca "Runivers" A LAZURSKY omogen și diferit doar în intensitatea sa, poate provoca apariția unor procese atât de diverse Și cât de diverse sunt aceste procese, se poate vedea dacă numai din faptul că, de exemplu, Lipps consideră că este necesar să se facă distincția între următoarele tipuri de apercepție: app calitate, aplicație valori, ap separat și app unitate, subdivizată în numerică și complexă, ap

realitatea, empatia aperceptivă etc W Wundt, care a dezvoltat doctrina apercepției active într-un asemenea detaliu, este, de asemenea, înclinat să folosească acest concept extrem de larg Pentru el, apercepția, pe care o identifică cu voința, stă la baza unei întregi serie de procese mai înalte sau mai complexe: atenție, judecată, alegere, percepție, imaginație creatoare, aspirații ideologice superioare etc Cum poate un factor relativ elementar să dea naștere la toate acestea diverse fenomene rămân necunoscute Ipoteza abilităților, pe de o parte, subliniază independența procesului de apercepție și ireductibilitatea acestuia la grupuri de imagini și asocieri percepute sau reproduse În același timp, ea subliniază cu insistență că înclinațiile mentale, adică tocmai acei factori subiectivi, a căror participare intensivă la procesul conștient numim apercepție, sunt extrem de diverși atât în natura lor, cât și în conexiunile și relațiile lor Și întrucât scopul principal al ipotezei aptitudinii este tocmai acela de a avansa investigarea acestor factori subiectivi, puțin cunoscuți de noi, se poate spera că aceasta va da și cheia unui studiu mai sistematic și mai planificat al fenomenelor apercepției A Lazursky Biblioteca "Runivers" Posesia în Satul Modern x) Istoric "cercetare psihologică Credința în posesie se regăsește în toate etapele dezvoltării culturale a popoarelor Printre triburile sălbatice, aceasta este indisolubil legată de interpretarea generală animistă a universului Printre popoarele civilizate, este o relicvă a trecutului și este împărțită în principal de acele elemente care nu au avut încă timp să se alăture culturii Poate cea mai frapantă expresie a credinței în posesiunea demonică în rândul popoarelor primitive sunt craniile cu găuri de trepanare de origine pe tot parcursul vieții, care au fost găsite în straturile neolitice în aproape toate țările Lumii Veche și Noii: au fost găsite în Franța, Portugalia, Polonia ѣ , Rusia, Algeria, America de Sud, Peru, Insulele Canare După cum arată studiile unor antropologi: Prunière, Berger, Souzet și, mai ales, Broca, s-au făcut găuri în craniu pentru a deschide o ieșire pentru spiritele răutăcioase care au pătruns în corpul uman și au provocat tulburări dureroase în aceasta Cât de departe merg unele popoare primitive în acest sens este dovedit de populația modernă a insulei Uvea, care trece prin epoca de piatră, adică situată în același stadiu de dezvoltare culturală ca și Europa în perioada neolitică Potrivit lui Ell și Georg Turner, boala este expulzată de la ei de la persoana afectată printr-o gaură specială perforată în oasele craniene Această operație este atât de răspândită încât este rar întâlnit în rândul populației generale persoane care nu au o gaură în cap) Natura credinței în posesie este de obicei în cea mai strânsă dependență de credințele religioase ale oamenilor, Citit în ședința Societății de Psihologie din decembrie -) Barteluri Die Medichi der Naturvõlker, Leipzig Biblioteca "Runivers" U M LAKHTIN din mitologia sa existentă Astfel, printre japonezi, credința în posesia vulpilor este extrem de răspândită Potrivit dr Schimamura, în provincia Gzino întreaga populație crede în existența unor vulpi speciale care pătrund în corpul uman prin golurile dintre unghii și carne *) Nu mă voi opri asupra credințelor demonice din vechile civilizații orientale, voi observa doar că aceste credințe nu erau străine evreilor, printre care s-a născut doctrina creștină Până la apariția creștinismului, credința în posesia forțelor întunecate, a spiritelor rele, a atins proporții fără precedent Ideile predominante își găsesc întotdeauna reflectarea în ideile delirante ale bolnavilor, de aceea, în primele secole ale creștinismului, demonismul a crescut extrem de, adică o boala a acelei forme de tulburare psihica in care pacientul credea ca

este posedat de unul sau chiar mai multi demoni Exilul a primit și o dezvoltare largă Puterea exilului a fost deținută nu numai de Hristos, ci și de urmașii săi; așa că cei șaptezeci de ucenici ai lui Hristos, întorcându-se de la predică, au spus cu bucurie: "Doamne, până și demonii ne ascultă în numele Tău" (Luca) Dar alături de exorciștii care scot demoni în numele lui Hristos, erau cei care nu aveau nimic de-a face cu învățăturile lui Hristos Cea mai cunoscută a fost școala egipteană În Grecia au existat mulți exorciști care exorcizau demoni în numele lui Apollo și al Muzelor De remarcat este celebrul făcător de minuni al păgânismului, predicatorul-moralist, ascet și mistic, Apollonius, care a trăit în secolul I d Hr și aparținând noii școli pitagoreice După Philostratus, el a făcut cunoștință în Babilon cu înțelepciunea preoților caldeeni și în India cu înțelepciunea brahmanilor La întoarcerea în patria sa, a căpătat o mare faimă A fost întâmpinat cu entuziasm, atât în Hellas, cât și la Roma Orașele apelau la el pentru sfaturi în cazuri dificile ale vieții religioase și sociale Apollonius a trecut prin Spania, Egipt, Efio- *) Reitz Despre posesia demonică în Japonia "Revizuire Psihiatrie^, , nr , p Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN bea, Fenicia si Cilicia, pretutindeni facand minuni, scotand demoni si invatand În secolul al III-lea, guvernatorul Ierocle, iar la sfârșitul secolului al XVIII-lea, enciclopedul Voltaire, au văzut dovezi ale credulității creștinilor în faptul că, pe baza puținelor minuni săvârșite de Hristos, l-au recunoscut drept Dumnezeu , în timp ce păgânii îl recunosc pe Apollonius, care a făcut incomparabil mai multe minuni , doar un soț evlavios Chiar și în timpul vieții lui Isus, au existat exorciști care, fără a primi vreo sancțiune de la El, alungau demonii în numele Său Aceasta a dus la celebrul dialog dintre Hristos și Ioan (Marcu ,) Fariseii, contestând divinitatea lui Hristos, au susținut că el însuși a scos demonii în numele lui Beelzebub (Matei : -) Pe baza vindecării bolnavilor prin alungarea spiritelor rele, a urmat o luptă încăpățânată între creștini, evrei și păgâni făcători de minuni și tocmai în această zonă a avut loc ultima bătălie dintre creștinism și păgânism Începând cu vremea lui Iustinian, literatura creștină este plină de referiri la exorcizarea demonilor; fiecare comunitate creștină avea exorciștii ei Inițial, ei au fost priviți ca oameni înzestrați cu o forță deosebită, dar mai târziu au format o castă specială și au fost clasați printre personalul cel mai de jos din ierarhia bisericii Tot scepticismul din acea vreme se rezuma la întrebarea cui ar trebui să i se atribuie puterea asupra forțelor demonice? Dar nimeni nu s-a îndoit de realitatea existenței forțelor demonice Excepții nici măcar nu au fost oameni atât de remarcabili precum Origen și Celsus Filosofia greacă, și mai ales gândirea religios-speculativă a neoplatoniștilor, a avut o influență foarte mare asupra suprarationalismului din Evul Mediu Părerile demonice, și în special doctrina posesiunii demonice, au atins punctul culminant în această perioadă sumbră a dezvoltării istorice a popoarelor Ce proporții colosale a atins credința în posesia demonică în a doua jumătate a Evului Mediu și cu ce cruzime nemaiauzită s-a dus lupta împotriva vrăjitoarelor și vrăjitoarelor imaginare este prea bine cunoscut pentru a fi în scurtul meu Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN de care cercetarea trebuia să se oprească asupra lor Dar îmi voi permite în câteva cuvinte să ating credința în posesiunea demonică în Rusia antică Popoarele slave încă locuiesc în aer, apă, păduri și câmpuri cu spirite elementare speciale Multe opere de artă populară care au apărut în zorii vieții istorice rusești conțin indicii despre "la ce oră batjocorește brownie-ul în curți; la ce oră iese spiridușul din pădure

și se prostește; la ce oră ies morții, din morminte etc ") A Afanasiev) oferă multe exemple de credință în spirite din dicționarul popular regional Dovezi neîndoielnice ale acestei credințe se găsesc în proverbe și obiceiuri populare) În Nerekhta, de exemplu, atunci când se mută la o petrecere de inaugurare a casei, gazda, cu pâine și sare în mâini, se întoarce către brownie cu cuvintele: "Bunicule, bun venit în noul nostru loc" Credința în prezența spiritelor în case și în alte locuri este, de asemenea, indicată prin proverbe precum următoarele: "Diavolul s-a mutat în casa boierească", "încăpățânat, ca diavolul Karamyshev", "de diavolul în mijlocul nicăieri" , "diavolul ia", "diavolul ia " etc Țăran din provincia Smolensk se adresează cu o asemenea vrajă-rugăciune spiritelor din jurul lui: câmp, iartă-mă păcătosul și nevrednic (închinăciune pe patru laturi), ajutor, ajutor din interior superficial și din încăperi plictisitoare de negociere, dă-mi sănătate ") Zeitățile populare păgâne, păstrate, după cum vedem, în multe locuri în toată inviolabilitatea lor până în prezent, odată cu adoptarea creștinismului, au fost declarați, ca și în lumea antică, demoni, străduindu-se pentru un singur scop, respingerea omului, din închinare adevărată - *) I Şciurov Vrăjitorie în Rus' Citirea în general istorie si antice Ross, IV, -) A Afanasiev Vederi poetice ale slavilor asupra naturii T III Moscova,) P Snegirev rusă în proverbele lor Moscova, Carte I pp - -) Elchaninov Istoria religiei Pagină i o Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN mu Doamne Astfel, credințele populare originare în demoni și spirite, odată cu adoptarea creștinismului, nu și-au pierdut deloc puterea, ci doar și-au schimbat forma Nu ar putea exista nicio îndoială cu privire la realitatea forțelor demonice Mărturiile prea autoritare ale sfinților au vorbit pentru ei, și mai ales despre pustnici și pustnici, care toată viața s-au luptat "cu dușmanul neamului omenesc" Toate viețile sfinților sunt pline de descrieri ale vicleniei diavolului Sfinții Antonie și Pavel, care fugeau în deșertul egiptean, susțineau că acest deșert este plin de demoni Episcopul Nifont, St Nikita, profesor Pahomie cel Mare, Macarie, Marcu, Isaak Pechersky și alții Momentul cel mai convenabil pentru ispite era noaptea, pe care călugărul, datorită naturii deosebite a evlaviei rusești, o petrecea adesea fără somn într-o priveghere de rugăciune neîntreruptă Demonii i-au apărut pustnicului sub forma unui câine negru, un șarpe care suflă foc, s-au întins peste chilie cu o flacără de foc, au răspândit duhoare și duhoare de jur împrejur, au umplut aerul cu țipete și hohote, uneori, dimpotrivă, pentru a linişti atenţia celui ispitit, ele apăreau sub forma unui înger sau al unui alt ceresc Demonii s-au amestecat în toate chestiunile, nu numai mari, ci și mici: dacă un călugăr se împiedică în timp ce citește Sfintele Scripturi, aceasta este lucrarea diavolului, el adoarme pe o lungă perioadă de timp, aceasta este și lucrarea lui "Demonii", spune unul dintre alcătuitorii Patericonului, "nu îndură ocara că odată au fost dumnezei, dar acum sfinții lui Hristos îi neglijează sau îi nimicesc, strigând: O, dușmanii noștri răi și înverșunați; nu ne vom odihni, nu vom înceta să luptăm cu tine până la moarte " (Milyukov) Prima mențiune a demoniacului în scrierea rusă datează de la începutul secolului al XI-lea; le găsim în cuvântul despre troparia lui Teodosie al Peșterilor Dar, se pare, la acea vreme, conținutul β era un fenomen extrem de rar, dacă nu chiar excepțional Nu a afectat deloc epopeea populară Besooderz-kimost devine un fenomen popular în secolul al XV-lea Una dintre cele mai vechi este legenda unei anumite Matryona, care "amestecata cu soțul ei cu poftă densă, dimineața, netemându-se de judecata lui Dumnezeu, trece la moaștele Sf

Savostyan și acum parazitez brusc spiritul în fața tuturor oamenilor și Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN crează o frenezie "Nici rugăciunea presbiterului, nici "magia" nu au ajutat-o, deoarece "mai mult decât o legiune de demoni sunt înăuntrul ei" La Catedrala Stoglavy din s-a discutat despre posesiunea demonică ca fiind un fenomen larg răspândit și binecunoscut *) În secolul al XVII-lea, istericii au luat proporții nemaiauzite, iar acest secol are dreptul preeminent de a fi numit epoca proceselor vrăjitoare Impulsul pentru aceasta a fost lupta religioasă și formarea unei schisme Participarea istericilor la schismă s-a exprimat prin faptul că aceștia au acționat ca prooroci și fani ai vechii credințe Însuși protopopul Avvakum povestește despre o astfel de isterie A languit multă vreme îndrăgostită de o anume Elizar, cu care a crescut, în sfârșit, visul ei de mult prețuit s-a împlinit, a devenit soția lui Elizar; dar ea nu și-a găsit fericirea cu el și a devenit o femeie isterică; a murit după ce a luat jurămintele ca călugăriță într-o mănăstire schismatică Dintre legendele despre demoniacii din secolul al XVII-lea, merită menționată și povestea unei oarecare Solomonia, fiica unui preot din orașul Ustyug (ibbi) Această poveste a fost păstrată în mai multe versiuni În noaptea nunții, tânărul soț al Solomoniei, "păstorul vitelor", a părăsit coliba "de dragul nevoii"; demonul a profitat de acest moment și s-a mutat în Solomonia și "a simțit demonul înverșunat în pântecele ei" Din acel moment, demoni sub formă de tineri frumoși au început să o viziteze în fiecare noapte și au trăit cu desfrânarea ei Și ea a născut șase diavoli din demon Solomonia era bolnavă și în vârstă de ani, când, în cele din urmă, de dragul lui Hristos, sfinții proști Procopie și Ioan i-au deschis pântecele, i-au scos pe draci și i-au omorât cu niște poker pe platformă Din până în , în orașul Shui a fost observată o întreagă epidemie de posesie demonică Originea acestei epidemii a fost aceasta În Biserica Învierii lui Hristos, din icoana nou pictată a Maicii Domnului din Smolensk, au început să aibă loc vindecări ale demonicului În scurt timp, numărul celor vindecați a depășit o sută Apoi, în Shuya, atât din împrejurimile imediate, cât și de departe, au început să aducă posedații Rezultatul a fost că printre locuitorii orașului Shuya au apărut o mulțime de demoniaci Numărul de clicuri a crescut constant și, în cele din urmă, *) Stoglav Ed Kozhevnikov SPb , p Biblioteca "Runivers" RESPONSABILITATE ÎN SATUL MODERN corupția și-a asumat asemenea dimensiuni încât era imposibil să părăsești casa pe stradă fără a fi în pericol de a fi posedată În , a existat o boală în masă "klikotnok? și daune dureroase "în orașul Lukha, provincia Vladimir Ancheta asupra acestei epidemii, conform obiceiurilor de atunci, s-a desfășurat foarte energic, toți "pe care corupții au dat clic, conform decretului suveran, au fost chinuiți aspru cu tot felul de torturi" Ce semnificație uriașă, aproape atotputernică, a fost atribuită pagubei, trage un caz, păstrat în arhiva de la Moscova a Ministerului Justiției (Vlad St Stolb, ij, fol -) Povestește despre modul în care meșterul regal Dashka Lamonova, prin vrăjitoria soției vrăjitoarei Nastya Chernigovka, a răsfățat-o pe împărăteasa și regina Evdokia Lukyanovna Prejudiciul a constat în faptul că numita meșteșugă, "arzând cămășile femeilor de la guler", a turnat cenușă pe urmele reginei Cazul a apărut la cererea unei alte meșteri regale, Marya, și a "Arapka Stepanida" Acuzația a fost susținută de "paznicul de lumină Mișka Grigoriev și de paznicul portarului Mișka Semyonov" Dovada faptei rele a fost evidentă: "după ce meșteșugara Dashka Lamonova a căzut pe urmele împărătesei, împărăteasa a învățat să fie rău și să fie tristă", "și între suveranii lor în dragostea lor suverană nu a devenit același

lucru ", etc Nu este deloc necesar să spunem că nefericitele meșteșugărițe convenite au fost chinuite, arse și chinuite în toate felurile posibile) Cazuri de daune aduse membrilor familiei regale au fost observate în mod repetat înainte Soțiile Marelui Duce Ivan Vasilievici, Maria Tverskaya și Sophia Paleolog , erau în pericol de a fi răsfățate Ioan cel Groaznic, cerând Catedralei în permisiunea de a intra într-o a patra căsătorie, a subliniat că primele trei soții ale sale au devenit victime ale dușmanilor săi imaginari, care i-au ucis prin corupție etc Aproape toți conducătorii țării ruse trăiau sub control frica de corupție În jurământul către Boris Godunov, citim, printre altele: i) M Lakhtin Medicină și medici în statul Moscova Moscova p Dar) Sof ani, II i - Acts of Exped LI, nr Biblioteca "Runivers" S m lahtin trimite si urmareste, nici cu ce bunici, nici cu vreo viclenie, si asa mai departe De la toate persoanele apropiate familiei regale se cerea un jurământ special că sunt suveranii lor "în mâncare, în băutură, în legume, în poțiuni picante și în rochii, în prosoape, în paturi, în cămăși, în porturi nu exista năpustindu-se să calomnieze și să nu strice nimic în niciun fel, în nici un caz" *) Cu ce severitate a represiunii administrativ-criminale a căzut guvernul de la Moscova asupra celor suspectați de prejudicii se vede, printre altele, din următorul fragment dintr-un document păstrat în arhiva Moscovei a Ministerului Justiției) "De la țar și mare duce la Mosalsk la Bogdan Afanasyevich Timiryazev:" "Cum va ajunge scrisoarea noastră la tine și ai spune tot felul de ranguri din Mosalsk oamenilor de serviciu și chiriași de la Prikazny izba nu într-o zi și în zilele de tranzacționare le-ai ordonat barichelor să nu blesteme o singură zi: care oameni din aceasta decretul nostru nu vor lăsa faptele rele și nelegiuite și cărțile renunțate și eretice, și scrisorile, și rădăcinile și otrava nu vor fi arse și, după decretul nostru, cărțile renunțate și eretice, și scrisorile, și rădăcinile și otrava vor fi învățați să țină acasă, sau vor fi învățați vrăjitoarelor sau vrăjitoarelor să meargă, sau ce fel de vrăjitorie să se țină de și cu oase și alte lucruri pe care le vor învăța să spună averi, sau cine îi va învăța pe oameni să strice și, prin decretul nostru, astfel de oameni răi și dușmani ai lui Dumnezeu sunt poronciți să fie arși în butuci fără nicio milă, iar casele lor sunt distruse până la pământ, astfel încât de acum înainte astfel de oameni răi și dușmani ai lui Dumnezeu și faptele lor rele nu au fost niciodată amintite oriunde Pisan la Moscova în vara lui februarie la zile Acest decret nu este nimic excepțional Instrucțiuni similare au fost în mod constant împrăștiate guvernatorilor din diferite orașe Numai în arhiva de la Moscova a Ministerului Justiției, cunosc mai mult de zece astfel de documente Dar nu numai guvernanților li s-au trimis astfel de decrete, ele pot fi găsite în toate domeniile guvernamentale Acts of Exp , vol II, nr io, p -) I Zabelin Viața țarilor ruși Moscova ,) Comenzi, masa Coloana , filele - Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN activitate oficială Așadar, în scrisoarea despre înființarea Academiei slavo-greco-latine, citim: "Să fie tot felul de științe binecuvântate de la Biserică în ea (academie) Și din Biserica științelor alese, și mai ales, magie naturală, și nu îi înveți pe alții așa și nu ai asemenea profesori Dacă există astfel de profesori, unde se vor întoarce cu elevii lor, ca și când vrăjitorii fără milă vor fi arși vrăjitori", "el în închisoare crudă, în glande, urmărind spetsruten pedepsit sau foarte ars trebuie să fie" (Colecție completă a legilor T V) Nu este deloc necesar să oferim vreo altă dovadă a fricii pe care guvernul rus și întregul popor au trăit-o înainte de vrăjitorie,

conspirații și corupție La sfârșitul secolului al XVII-lea, istericii au fost implicați în lupta politică dintre Țarevna Sofia și Petru I, iar acest lucru a avut consecințe foarte neplăcute pentru ei Căutând popularitate în rândul oamenilor, Prințesa Sophia a ținut cu kll-kush-ul ei angajat, pe care i-a vindecat public cu mare solemnitate, scoțând demonii din ei prin rugăciune Când a fost descoperită înșelăciunea, toți istericii reținuți sub Țarevna Sofia au fost bătuți cu bice și expulzați din Moscova Din acel moment, viziunea clicurilor ca înșelatori a prins rădăcini În , a fost emis un decret: "dacă acolo unde apar isterici bărbați sau femei, atunci, închipuindu-ți, aduceți-i la ordine și percheziționați (adică interogați sub tortură)" Era în principal responsabilitatea clerului superior să supravegheze executarea acestui decret, deoarece istericii își dezvăluie de obicei adevărata natură în biserici (Decretul episcopilor din , regulamente spirituale din) De atunci, persecuția clicurilor s-a intensificat și mai mult În unele cazuri, erau doar legați și aruncați din gardurile monahale, în altele erau trase în sus pe grătar, cu membrele răsucite, bătute și arse, apoi exilați Dar aceste măsuri decisive nu au justificat deloc speranțele puse asupra lor Numărul de clicuri a crescut, cu care a crescut în special Novikov Biblioteca antică rusă M VI Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN numărul așa-numitelor sughițuri Sunt cunoscute cazuri de o întreagă epidemie de "boală severă a sughițului" Guvernul a atribuit răspândirea rapidă a isteriei acestui ob- afirmând că decretele emise în acest sens "nu sunt executate în mod sigur", și, prin urmare, în "Majestatea Sa Imperială a judecat sinodul spiritual pentru a confirma decretele anterioare în cel mai puternic mod posibil și pe care episcopii și alte autorități care le vor executa nu se deroca imediat" *) În , cazurile de isterici au fost transferate la Senat Unul dintre primele cazuri de isterici în Senat a fost cazul "fetelor libere" din districtul Yarensky Acest caz, înainte de a intra în Senat, a trecut două instanțe: biroul voievodatului Iaremsk și consistoriul spiritual din orașul Veliky Ustyug, iar ici și colo vrăjitoria și corupția oamenilor au fost recunoscute ca dovedite, acuzații au fost bătuți și torturați Senatul a avut o viziune diferită asupra chestiunii El i-a recunoscut pe cei bănuiți ca fiind victime ale superstiției populare și ale ignoranței judecătorilor și, prin urmare, a decis: să-l îndepărteze pe voievod, să-i pedepsească pe soțki și zecimi cu batogi și să-i bată pe isterici în continuare cu bice (P S) În , aceeași opinie a fost exprimată și de Veniamin, episcopul de Arhangelsk și Kholmogory, care, transferând cazul a isterici guvernatului Arhangelsk, adaugă în numele său că consideră isteria o "boală naturală" și că " îi urmează pe aceștia să le dea oamenilor fonduri pentru a vindeca acele boli și nu să-i pedepsească ca criminali Dar asemenea persoane ca Benjamin, aparent, au constituit o excepție și chiar la sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX-lea, și anume în , ministerul a ordonat secțiilor de poliție să supună clicurile la pedepse corporale și să le aresteze Dar fă-o în culise Din , cazurile de isterici au început să fie tratate în tribunalele districtuale Acum revin la observațiile făcute de mine vara trecută și înregistrate sub îndrumarea mea de o persoană care este bine familiarizată cu viața oamenilor și destul de experimentată în psihiatrie Pat carte Arc buze - Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN În primăvara și vara anului , în parohia satului Troitsky, provincia Moscova, aflată la cinci verste de gara și la - verste de un oraș de provincie, mai cunoscut sub numele mănăstirii aflate acolo, mai multe femei apărut deodată sau "posedat" Aceste femei au suferit de niște crize ciudate,

care se manifestă mai ales violent în timpul slujbelor bisericești și a ritualurilor bisericești, și în general în legătură cu unele idei religioase Potrivit declarațiilor universale, au fost răsfățați, un demon sa mutat în ei; au vorbit și despre ei înșiși și despre ei înșiși Una dintre femeile lui Klavdiya Fadeev, din satul Khomutovo, o verstă din Troitsky, în timpul crizelor a țipat, a cântat ca un cocoș, a lătrat ca un câine, a mâhnit, a behăit ca o oaie, a certat indecent, a hulit etc Alta, Vasilisa Bolshakova, din același sat, mereu sănătoasă și plină de viață, a atras asupra ei atenția enoriașilor la slujba din timpul împărtășaniei, când a început să "rupă", după cum spun țăranii, și a țipat, a plâns și a putut să se împărtășească cu mare dificultate, și numai cu ajutorul altor persoane care au adus-o cu forța, după ceea ce părea să-și piardă cunoștința În același timp, au arătat spre o altă femeie, tot din satul cel mai apropiat; în timp ce nimic asemănător nu se mai auzise vreodată în zonă Cercetările au început de la curtea familiei Fadeev Claudia Fadeeva bolnavă, satul Khomutovo, analfabetă, de ani, căsătorită Mama ei, Matrena Stroeva, elevă a orfelinatului, în vârstă de ani O bătrână inteligentă, vorbăreț, vorbind într-un limbaj neobișnuit de figurat, stilat, simplu, puternic și strălucitor - ceea ce pe vremuri se numea "a spune" a creat principalul farmec al poeziei populare Tatăl pacientului Matvei Stroev, în vârstă de aproximativ de ani, sănătos Bunicul pacientului a murit de "bile", bunica - de la o îngustare a esofagului Matrena Stroeva și-a purtat fiica Claudia în siguranță, și nașterea a fost normală Pacienta a fost mulțumită de atenția celor care doreau să o ajute, dar apoi a început să refuze tratamentul, argumentând "că acești medici nu sunt buni pentru noi" și sugerând evaziv că nu este o boală, iar medicamentele obișnuite nu sunt potrivit - Trebuie să fi băut nenumărate din aceste bule, spuse ea cu dispreț Biblioteca "Runivers" m lahtin Potrivit mărturiei mamei sale și a pacientului însăși, Claudia a crescut ca o fată sănătoasă, nu existau boli deosebite, cu excepția rujeolei la vârsta de ani Singura fiică bolnavă poartă o anumită amprentă a acestei poziții, într-o anumită măsură, excepțională Era evident obișnuită să-și concentreze atenția asupra ei însăși, profitând de grijile rudelor care erau oarecum mai mari decât celelalte fete Este evlavioasă, dar "nu s-a rugat mult, a mers la biserică când a putut" A avut mulți pretendenți, ceea ce Claudia îi explică spunând că este "liniștită"; dar trebuia să aleg unul care să intre "în casă", adică s-a stabilit cu soția sa cu părinții soției, a intrat în gospodăria lor Și nu erau bune "în casă" Claudia era sociabilă, mergea la plimbare cu fetele și băieții, dar nu înțelegea ce înseamnă "like", în cuvintele ei, prețuia doar modestia și sobrietatea la bărbați Ea nu a vrut să se căsătorească, a visat să meargă la Moscova "la popor" Unul dintre țăranii locali, care era deosebit de nepoliticos și în general "nu lăsa pe nimeni să treacă, blestemat", de îndată ce s-a îmbătat și a început să-l înjure pe tatăl ei, a spus public că el, Matvey Stroev, locuiește cu el fiica Claudia și de aceea nu se căsătorește Odată i-a "făcut-o de rușine" în stradă, încât i s-a depus plângere și a stat zece zile arestat, iar altă dată, când a fost din nou condamnat, a cerut iertare, s-a înclinat la picioarele Claudiei cu toată "pacea", și a fost iertat La de ani, Claudia s-a căsătorit cu Vasily, tâmplar de la Orfelinatul din alt sat Ea a mers la vânătoare, dar mai ales nu i-a plăcut Acum este foarte critică cu soțul ei Rudele mirelui nu s-au înțeles cu Stroevii, rudele Claudiei, s-au certat mai ales din cauza cât timp au avut de mers la nuntă: Stroevii nu au vrut să stea mult cu ei - "au rămas și vor " Și în general, rudele mirelui nu au vrut să dea "la casă" S-au certat la

petrecerea burlacilor, iar una dintre rudele lui Vasily a spus: "Trebuie să facem asta ca să nu ne simțim bine nici tu, nici noi" În timpul nunții din biserică, când puneau coroane pe tineri și îi duceau în jurul pupitrului, coroanele se legănau brusc; Claudia le-a povestit meciurilor despre asta, dar ei au tăcut Acasă, la sosirea de la nuntă, Claudia a simțit că s-a "lovit în cap", a devenit Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN ceva de genul leșinului, încât ea nu putea să stea la ceai și să se întindă, iar soțul ei s-a îmbolnăvit parcă, deși ea nu a observat că băuse mult Chiar în acea primă noapte de nuntă, a apărut o "necazie" Când au fost culcați, tânărul a devenit atât de "slăbit" încât ea s-a întrebat din nou dacă l-au băut pentru a o face "bata de joc" Prietenii și rudele, care, conform obiceiului, veneau să "în vizită", au început să deranjeze, iar "un bărbat, fierarul Petru, care călătorește mereu la nunți ca prieten", s-au îmbătat și au început să-l facă de rușine pe tânără, sugerând la calomnie: "ceea ce spun ei, trebuie să fie adevărat" De asemenea, s-au alăturat lui Peter "Cunoașteți adevărul" "Oh, ce lucru revoltător facem doar ca să-ți spun ceva", remarcă cu tristețe bătrâna Matryona Stroeva despre asta Soțul, însă, a asigurat că el este de vină, și nu cel tânăr, ci "ce-i cu el, el însuși nu știe" În zori, însă, totul a ieșit bine, tânărul a devenit soț și soție Claudia nu spune că toate acestea au supărat-o foarte tare "După părerea noastră, în cazul țăranului, dacă toată lumea se supără, atunci ce se va întâmpla?" Totuși, de îndată ce s-a trezit dimineața, a simțit o durere de stomac, mormăind, "un fel de prostie", și nu putea mânca nimic; în a doua sau a treia zi o dureau brusc picioarele, încât bolnava s-a întins și se putea mișca cu greu doar în colibă Claudia își amintește acum că după nuntă, "chiile" au sărit pe trei găini, iar acestea au căzut Ea atribuie acest lucru surorii soțului ei, care, în cuvintele ei, "se va ocupa de treburile shmi" Mai târziu, Claudius și-a amintit de o altă împrejurare, în opinia ei, care era încă importantă, căreia la început nu a acordat prea multă atenție: după nuntă, a descoperit în ea însăși ace că cineva a "înfipt" în ea și care i-a înțepat corpul, - acum nu mai avea nicio îndoială că și asta a făcut-o nora Durerea la picioare a durat mai bine de o săptămână, iar când s-a ameliorat, "a lovit de la picioare în lateral, până la omoplat"; și apoi "a urcat în stomac", iar în timpul apariției durerii, Claudia a căutat un fel de gumă de mestecat, pe care, însă, Matryona nu a reușit să o găsească Durerile s-au intensificat, "ciugulit în zona inghinală", pacienta s-a consultat cu o femeie, care i-a vorbit despre o hernie, "ciugulit cu dinții" Mâinile o dor în acel moment, parcă Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN erau amorțiți și luați, nu era putere în ei, era greu să mulgi și să coasi Ea a născut de două ori două fete Soțul ei locuiește permanent la Moscova, o vizitează, iar ea călătorește la el Claudia nu se plânge în mod deosebit de soțul ei, iar Matryona sugerează că au multe necazuri, că de când era foarte bolnavă, acesta a început să se îndepărteze de ea După ultimul copil, deja cinci ani, se pare că nu locuiesc unul cu celălalt În urmă cu doi ani, vara, la Claudia a murit o fată, bolnavă, foarte obositoare pentru ea: în cuvintele Matryonei, "era bună, cu burta mare, și plângea zi și noapte" Claudia părea bucuroasă, era deja foarte chinuită, dar nu mai puțin a început să se simtă foarte tristă In a doua saptamana, pe fata i-a aparut un fard de obraz, astfel incat Matryona s-a bucurat de corectarea fiicei sale, iar dupa aceea a inceput sa se ingrase repede Curând a devenit evident pentru toată lumea că grosimea lui era anormală, dureroasă Până la lună, vorbeau deja cu surprindere: "Cu ce este atât de nemulțumită?" În sat au început să spună că a îngrășat

atât de mult pentru că soțul ei i-a cumpărat "grăsimea umană" la Moscova? și chiar și un țăran inteligent și alfabetizat, "funcționarul Fedot", cum îl numesc ei, a spus când a cunoscut-o: "Este vina ei S-a vindecat la doctori - apoi s-a îmbătat cu grăsime umană Este important de menționat că medicii la care a mers "nu recunosc durerea" În același timp, ochii ei au început să se estompeze; ochii i s-au întunecat și s-a plâns că nu recunoaște oamenii pe care i-a întâlnit și nu i-a văzut Totuși, paramedicul, care se bucură de autoritate printre țărani, chiar și atunci i-a spus: "Ochii tăi sunt buni, de ce nu vezi?" În același timp, i se învârtea capul Pacientul a simțit slăbiciune severă, dureri la nivelul gâtului, antebrațelor etc și a stat în pat aproape toată iarna Aceasta a continuat până în prezentul Post Mare din Pacienta și rudele ei notează că, de obicei, obișnuia să postească la începutul postului, dar în ultimii ani a început să amâne totul, "totul este o risipă: fie e imposibil, atunci doare rău *; deci a fost aici Pacienta "s-a remarcat" în a patra săptămână de post că nu va ține post În plus, avea și dureri de stomac În acest moment, ea s-a dus să ridice o piatră de lângă râu împreună cu colegul ei sătean Tatyana Yezheva Tatyana, o femeie tânără și frumoasă, a fost eliberată timp de doi ani Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN fund pentru țăranul Khomutovsky, fiul lui Stepan Ezh, un om firav, palid, mic, după impresia unui oraș înfometat; nu aveau copii; nu s-a înțeles cu familia soțului ei, iar certurile au început să ajungă în punctul în care a mers la tatăl ei; dar acesta din urmă a trimis-o înapoi - până în vara asta, când a mers în sfârșit la el Tatiana a călătorit la Moscova la "fratele Yakov", care i-a spus că "nu se păcălește", "dar diavolul stă în ea" Pe râu, ridicând o piatră, Tatyana a început să o sfătuiască pe Claudia să meargă fără greșeală la fratele ei Yakov "Ce ți-ar spune? Poate îți spune să faci o operație sau ceva? Dar Claudia nu a fost de acord, argumentând că "nu este o vânătoare care să meargă pe ghicitoare" De atunci, rudele au început să deranjeze de ce nu vorbea și au trimis soțului ei și Yakov la Moscova Claudia și-a certat chiar mama: "Hai, bătrâne, sunteți vânători să mergeți la dunam" Cu toate acestea, mama nu s-a lăsat, s-a dus la tânărul Arici și a adus vestea că Tatiana s-a simțit mai bine de la Yakov Soțul Claudiei i-a ordonat hotărât să vină la el la Moscova pentru a merge la Yakov, iar Claudia s-a supus Anterior, amândoi au decis să vorbească Au râs de ea în biserică "Știi, mătușă, asta te-a smuls atât de mult din pâinea lumii " Înainte de spovedanie, nu s-a simțit rău, dar când și-a dat seama, a răcnit prin toată biserica, căci nimeni nu știe ce, așa că a atras atenția generală asupra ei Claudia i-a fost mai ales frică să se împărtășească și l-a rugat pe soțul ei, în caz că i s-ar întâmpla ceva, să o aducă cu forța la Sfintele Daruri Cu toate acestea, a luat Împărtășania Sfintelor Taine în siguranță și a fost foarte încântată A doua zi am mers la Yakov S-a dovedit că a fost "luat de poliție", adică că i-a fost interzis să primească O mulțime uriașă aștepta la porțile încuiate Ne-am dus la ceainărie să așteptăm Claudia era deja teribil de nerăbdătoare să-l vadă În cele din urmă au spus că putem merge, polițistul a descuiat ușa Iakov a îngenuncheat printre icoane și lămpi și a citit cărți De îndată ce i s-a deschis ușa, Claudia a început să "se zguduie", a țipat, a plâns, ca în biserică cu o zi înainte, și a căzut Oamenii s-au grăbit să-l ridice, dar Yakov a spus: "Nu i se va face nimic Nu-l ridica " Claudia s-a ridicat și așa "bla Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN a trăit, "că Iakov a convins-o: "o, tu, nerușinate, oamenii ascultă"; dar ea "nu a acceptat nicio dată" Yakov a primit mai întâi alții, apoi a pus-o pe Claudia în patul lui și a

început să o "asculte" Patul lui este jos; el îngenunchează și "lovește" pacientul cu capul în stomac, ascultă cu urechea și "a ajuns în acest fel la piept și la picioare" De îndată ce Yakov a lovit-o cu capul "pe burtă", el a declarat public: "iată-l, stând în burtă" Apoi a ordonat ca ea și ea să fie acoperite cu un șal, astfel încât să "se sufoce mai mult", și i-a ordonat să tușească și să scuipe Claudia a început să-și dresească glasul și a strigat: "Nu am multe", dar Yakov a obiectat *, "nu-ți pasă" Și a continuat să comande: "tuși mai mult" Pacienta a tușit cu toată puterea Deodată, ea a început să strige cu o voce care nu era a ei: "În ce macara a izbit Am mers cu picioarele, am mers și i-am smuls tot gâtul cu ghearele mele" Oamenii au plâns Și Iakov le-a spus: "Ei bine, ortodocși, nu credeați că există un demon într-o persoană, dar ce demon stă în ea, cea mai arogantă, nici nu m-am gândit să-l biruiesc" Claudia a strigat: "Voi ieși pe părți Dacă nu te-ai fi dus la Yakov, aș fi început să ies imediat în zece ani și te-aș fi sugrumat Și m-a rupt în bucăți, ți-a înțepat sufletul Întorcându-se acasă, s-a simțit foarte slăbită, iar o zi mai târziu a plecat din nou Când s-a întors în sat, vocea i s-a pierdut complet de plâns Acasă s-a înrăutățit și mai rău, a început să o "frângă" și a țipat non-stop, zi și noapte, dar în Vinerea Mare, în Vinerea Mare, cânta, lătra, croncăia ca un cocoș, zgâia ca vaca , behăia ca o oaie etc și tot timpul blestema, hula, lupta Paștele a continuat totuși, așa că bătrâna Matryona a crezut că va înnebuni Babs din tot satul s-au adunat să asculte și tot felul de bârfe nu aveau capăt În timpul crizelor, printre altele, Claudia s-a strâmbat și a scuipat ceva și l-a scos din gură, încercând să-l tușească Întrebată de o vecină ce face, Claudia a răspuns cu dezgust: "Ei bine, nu vezi ceva, lână de oaie" Diavolul a luat forma unui berbec, s-a apropiat de gâtul ei, încercând să iasă, iar teroarea i-a luat pe toți Biblioteca "Runivers" £ BENEFICII ÎN SATUL MODERN Soțul i-a trimis Claudiei de la Moscova de la fratele său Yakov imaginea Maicii Domnului Feodorovskaya Dar ea a "mirosit" chiar și când imaginea era pe drum, a început să strige că nu vrea și a început să hule îngrozitor "Ce vrei", a strigat ea, împrăștiindu-și discursul cu înjurături, "ei încă poartă o femeie fără pașaport Nu te vreau Vei veni aici cu mașina, iar de aici te vei întoarce de-a lungul traverselor "etc Claudia vorbește destul de vag despre această perioadă și spune că este rău de reținut și că nu și-a dat seama pe deplin unde se află și nu și-a recunoscut-o pe a ei I se părea, de exemplu, că se află la Podolsk, într-un spital; a chemat un doctor Serghei Sergheevici și o asistentă Ekaterina Ivanovna, i-a confundat pe cei din jur cu aceste persoane, a cerut carne de vițel, ceea ce a stârnit deja râsul general După Paști, a fost trimisă din nou la Yakov După ce s-a împărtășit din nou la ordinul lui, ea a venit la el și de data aceasta a început să-l "route", așa cum spune pacientul, "să-l facă de rușine în toate felurile posibile", l-a bătut, i-a sfâșiat părul, a scuipat, dar el a rămas "nevătămat de toate" și "nu s-a supărat de nimic" I-a dat să bea ulei, ceea ce i s-a părut gunoi, iar când a început să tușească la ordinul lui, a sângerat Ea a strigat: "Frate Yakov, lasă-mă să fac aranjamente, voi afla pe toți: cine este hoțul de aici, cine a venit să te încerce, cine este nevrednic" Yakov a luat-o de partea inferioară a spatelui și apoi i-a ordonat asistentului său Serghei să-și pună mâna sub spatele ei, apoi Claudia a început să "strigă" cine și când a "răsfățat-o", în timp ce arăta spre sora și fiica soțului ei - lege: "Katka stricată, Varka stricată", a strigat ea, "au ajuns pe culoar au înfipt ace", în timp ce a simțit cum ace îi îngrijesc corpul După aceasta, Vasily a recunoscut că și-a găsit ace în cămașă după

nuntă Claudia a strigat: "A învățat de la mine la început" Iakov a oprit-o: "oamenii ascultă, taci"; dar nu se putea abține Claudia a strigat și despre demon, unde avea să iasă din ea "Voi ieși nu în satul meu, ci la un țăran ciudat, la Egor, aragazul", acest lucru i-a lovit în mod special pe toată lumea "Voi intra în bărbat", strigă ea "Frate Iacov, stau aici pentru tine încă din a patra săptămână de la poartă, cu toții tremurând și așteptând pe cine să intru Vine grefierul, dar are gura închisă, merge cu o rugăciune, e imposibil Vine tâmplarul, da Biblioteca "Runivers" S M LAKHTIN foarte subtire Vine un aragaz turcesc Tula, care pune un cuptor în Shelepikha, a venit la Moscova să cumpere cămăși A deschis gura, iar eu i-am aruncat o batistă și am sărit în ea O să vină acasă: ((Îi doare capul, dar nu știe de ce: nu bea bere sau vin, două surori și o mamă, fără tată Acum va trăi până la moarte cu mine A câștigat) nu te gândești să mergi la părintele Yakov, dar mai mult nu are unde să meargă Vom doborî lutul, dar vom împinge elefanții de zid " Claudia, printre altele, a întrebat: "Frate Yakov, tăiați-mi limba, Jur foarte mult " Frate Iakov", a spus Claudia, "Sunt oferit la Podolsk, la o casă nebună " El a răspuns la asta: "Nu există nebunie în tine: cât de nebun ești când îți amintești totul? tu, și asta nu se va vindeca Claudia l-a vizitat pe Yakov de cinci ori și era din ce în ce mai rău În acest moment, săteanul ei Vasilisa Bolshakova a venit la Moscova, tot cu scopul de a-l vizita pe Yakov, și apoi s-a îmbolnăvit În apartamentul ei, o bătrână i-a arătat Claudiei ulei de la St Serafim din Sarov și a întrebat: "Nu ești nimic?" Dar Claudia a "mirosit" imediat ce fel de bulă era, a țipat: "Ce se întâmplă?" și a început să ceartă și să scuipe Bătrâna n-a trebuit decât să ia uleiul lângă ea în cameră, când Claudia a început să țipe Apoi Vasilisa a dus-o la mătușa ei Arina, tot o femeie Khomutov, într-un apartament, unde a fost culcată Dar la Mănăstirea Strastnoy, unde soțul Claudiei, Vasily, "a înscris-o la o pomenire", clopoțelul a fost bătut, iar Claudia a început din nou să țipe; a fost "ruptă" peste tot și din nou "a strigat", spunând că a avut daune și "a arătat spre nora ei" Au început să o escorteze din apartament, dar ea "a devenit atât de scandaloasă" încât a fost imposibil să o ia Ea l-a vizitat și pe Panteleimon, unde s-a comportat la fel, a certat și a luptat Totodată, pacienta spune că nu a înțeles unde se află, unde se duce, cine era cu ea, deși "știa unde o duce soțul ei" În plus, ea a "învățat" totul În sat, când venea cineva, ea striga direct: "De ce ai furat?" Ca urmare, au apărut mai multe necazuri Ea "știa" cine a furat și unde O vor fura la o milă depărtare, dar ea știe Ea a fost abordată cu întrebări și pentru sfaturi Vasilisa Bolshakova Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN a întrebat-o despre pânzele ei, despre care se spune mai jos Ea "știa" în special unde era slujba bisericii "Batiushka merge zece verste și ea știe deja" Și în acest caz, oamenii au apelat la ea pentru informații În vizită la Iacov, Claudia l-a întrebat dacă ar trebui să meargă la Mănăstirea Simonov, unde, după cum se știe, călugărul îl mustră pe demonic Dar a trimis-o la o altă mănăstire, pe - Tverskaya-Yamskaya, să se culce Nu putea intra singură în biserică, iar când au ieșit la liturghie cu Evanghelia, a început să țipe Dar după ce a venerat Crucea și Evanghelia, s-a făcut mai bine "În timp ce m-am sărutat, am lăsat toată rușinea acolo", spune pacienta După aceea, ea a încetat să "se facă de rușine" La întoarcere, ea nu a mai blestemat, ci doar "a strigat" unde va merge demonul Din aceasta, ea observă o îmbunătățire considerabilă Ea a continuat să tușească la Yakov, sângerând de mai multe ori În Ziua Spiritului, ea a mers la Tikhon din Kaluga pentru a face baie Schitul Tihonov, verste din Kaluga, mănăstire

slăvită de un izvor sfânt, și ca să spunem așa, specializată în vindecarea demonicului În capela din apropierea unui izvor foarte rece din pădure, unde rugăciunile se țin mereu cu o mulțime mare de oameni, se vinde o broșură, unde dintr-o serie întreagă de vindecări descrise, o mare parte cade asupra demoniacului Claudia a văzut acolo cum o femeie bolnavă făcea baie, tot de la fratele Yakov, și din ea curgea "fum", a spus că Sfânta Plăcută o vindecă, iar paznicul a confirmat, arătând către toată lumea: "aici, deja în minte este el vindecare " În baie, o femeie a ajutat-o pe Claudia să intre în apă; ea însăși nu a putut face acest lucru, deoarece a simțit un "cutremur", și s-a simțit rău După scăldat, s-a îmbolnăvit și ea foarte tare: s-a slăbit foarte tare, i s-a cutremurat pământul sub picioare, încât cei prezenți au râs de ea, considerând-o beată "Ai lucra, cât de bolnav ești"? După aceea, ea însăși "a cumpărat de două ori" În timpul unei examinări detaliate a pacientului, în iulie , pacientul s-a simțit oarecum mai bine Claudius atribuie îmbunătățirea sănătății sale în întregime fratelui său Iacov; ea stie Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN că în ea stă un demon, că fratele Iakov "l-a rupt în bucăți" și că demonul iese din ea în bucăți Dar simte angoasă, plânge și în piept "totul funcționează" Claudia dă adresa oarecum vagă a fratelui Jacob Locuiește în spatele lui Vagankov, unde "presați" din Khodynka, în spatele Presnenskaya Zastava, pe autostrada unde locuiesc otkhodnicii Pacienta Vasilisa Fedorovna Bolshakova, de ani, din satul Khomutovo, elevă a orfelinatului În copilărie, nu își amintește nicio boală Femeia arată puternică, sănătoasă, cu un chip vesel, vioi în cuvinte Adesea se înroșește, în timpul poveștii este agitat Copilăria nu a fost ușoară; potrivit pacientului, ea "văzuse destul de toate" Mama ei adoptivă "a plecat în lumea următoare din cauza bătăii"; a fost bătută tot timpul de soțul ei, tatăl adoptiv bolnav; în cele din urmă i-a rănit gâtul, i-a rănit vertebrele și a murit El însuși a supraviețuit până în ziua de azi, doar că "a devenit urat de respirație", este la al nouălea deceniu Vasilisa a trebuit întotdeauna să muncească foarte mult Este o excelentă muncitoare, după părerile celor din jur Căsătorită de ani, tot pentru o elevă a orfelinatului, care i-a plăcut Mic chipeș, muncitor, dar "devotat vinovăției"; în stare de ebrietate, de nesuportat, chiar ceartă la o petrecere a burlacilor, despre care ea remarcă: "mai există un astfel de bătaie, unul în lume, celălalt în Siberia" De îndată ce Vasilisa, după coroană, "a căzut de pe treptele" bisericii, așa a început la fara dureri de stomac Acasă după nuntă a mai fost un scandal Când au fost puse la culcare, nora și soacra s-au certat puternic în timpul "bătăi de bucate" (obiceiul nunții din noaptea nunții) Tânărul a sărit în sus și le-a dat volum la clic, iar tânăra l-a convins să se întindă Apoi totul a mers bine Erau patru copii, doar unul a supraviețuit; Am luat unsprezece oameni ca animale de companie, dar toți au murit, au "ridicat" imediat La început a fost foarte chinuită de stomac, a suferit îngrozitor timp de doi ani și jumătate înainte de prima naștere Medicii nu au ajutat, doar că la spitalul Bătrânei Ecaterine moașa i-a spus în cele din urmă că este însărcinată, i-a ordonat să renunțe la toate medicamentele și a informat-o că va suferi cu fiecare copil După naștere, a devenit sănătoasă până la o nouă sarcină și cele ulterioare, când a suferit și s-a îmbolnăvit în prima sau ultima jumătate a ei Acum e bine, nu a mai făcut copii de șapte ani; Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN de ce nu știe Ea continuă să trăiască bine cu soțul ei: acum el merge la ea, acum ea merge la el la Moscova Lui "nu-i pasă când vine ea la el" Nașterea ei a fost ușoară, a născut ultima fată așa: sâmbătă a

plecat în oraș, iar iapa le-a dat afară, iar duminică a născut și a suferit nu mai mult de trei ore În urmă cu doi ani, a avut loc o nuntă la țăranul local Spiridon Ezh, el și-a căsătorit fiul cu Tatyana Când mergeau cu trenul "pentru ladă", "strângeți tinerii", fierarul Petru mergea în față, iar Vasilisa era în urmă în tren În acest moment, în Tyrkov, de unde venea mireasa, o femeie Tyrkov, o vrăjitoare, a vrut să treacă drumul pentru ei Petru, însă, a amenințat-o și nu i-a permis să facă acest lucru, dar Vasilisa a traversat drumul și a ocolit curtea ei De fapt, Vasilisa, după cum susține ea, nu o cunoaște deloc pe această femeie și încă nu auzise nimic despre ea, dar era speriată pentru că această femeie mergea cu o "găleată de amiază" (o găleată cu capac, cu care merg femeile) "pentru o jumătate de zi" pentru a mulge vacile), și numai asta dovedește că femeia nu este bună, "nu mai este nimeni care să meargă în afară de asta" Și șase luni mai târziu, circula deja un zvon că o femeie cu o găleată "răsfăța", că era o "vrăjitoare" În a patra săptămână de post, Vasilisa a avut o mare "necaz" Toamna, ca urmare a construcției, fierarul Petru locuia în casa lor cu toată familia, iar pentru aceasta, vițelul lui Vasilisin stătea iarna la fierar Relațiile erau cele mai bune și chiar și fierarul Pyotr, parcă a exploatat-o oarecum, i-a făcut multe Pyotr este un fierar dintr-un consătean, un vecin, un țăran frumos, nepoliticos, căsătorit cu o femeie foarte frumoasă Odată, Vasilisa a trebuit să-l întâlnească pe Peter în curtea lui și să vorbească despre niște afaceri Discuția a fost, după spusele ei, destul de neînsemnată, dar după un timp soția fierarului Domna a trimis brusc la ea să-i spună să meargă să-și ia vițelul Neînțelegând care era treaba, Vasilisa s-a dus imediat La intrarea în curtea fierarului, Domna a atacat-o pe neașteptate cu o "pârghie" și a început să o bată spunând: "a locuit cu soțul meu și e de ajuns" A bătut-o în față, încercând să-și rupă puntea nasului În ciuda forței sale fizice mari, Vasilisa era atât de confuză încât nu se putea apăra deloc Fiul fierarului a strigat în același timp "adăugați mai mult", dar Peter a tăcut și Questions of Philosophy, KN , Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN o singură dată i-a strigat soției sale: "Lasă-o, diavolul, ai să omori degeaba" La proces, toți s-au "întors", deoarece singurul martor, Spiridon Ezh, și-a retras mărturia inițială Doctorul nu a examinat-o, nu s-au gândit să facă asta Toate acestea au avut un efect deprimant asupra pacientului și, mai mult, ea a observat că toți cei din sat au luat armele împotriva ei Pacienta susține că nu a avut niciodată nimic cu Peter, că dacă ea este de vină pentru ceva, este doar limba ei În funcție de poziția ei de femeie singură, soțul ei la Moscova, femeia bolnavă locuiește cu vechea ei soacră, conduce toată gospodăria, se tunde, "merge la zecimi", etc , ea trebuie să se ocupe constant cu ţăranii şi să-şi apere propriile interese Țăranii se "lipesc", tatăl lui Claudine, Matvey Fadeev, "pentru ce" și apoi uneori un astfel de "lucru va fi îndoit" "nu poți scuipa în fața tuturor", spune pacientul și ai la "glumând, mușcând" După ciocnirea cu Domna, bolnava părea urmărită și jefuită Apropo, i-au furat de arshine de pânză, pe care ea însăși le-a țesut, iar acest lucru a supărat-o foarte tare O melancolie puternică a cuprins-o, a început să "slăbească", să se ofilească și să se usuce De Paște, Claudia, care în general ghicea și prezicea totul, a început să strige: "Vasilisa a fost făcută și la nuntă", iar femeia bolnavă a decis să meargă și ea la Yakov Odată am găsit o criză de atâta suferință și atâta teamă la Vasilisa încât nu putea să petreacă noaptea acasă, a sărit în picioare și a fugit la "nora ei", în timp ce i-am cerut să o lase să intre, "altfel o voi înjunghia" tu cu un cuțit în acest moment " Apoi s-a întors, fetița ei

a început să întrebe: "Ce-i cu tine, mamă?" Ea i-a răspuns: "Nu mă cunosc, ești aici și nu te voi lăsa nicăieri, dar am dor, nu știu ce e cu mine" Noaptea până la ora nu am putut să adorm, dar dimineața m-am trezit liniștit, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat Când Claudia s-a dus la fratele ei Yakov, Vasilisa a mers să o însoțească S-a dus la Yakov "veselă", dar când l-a văzut, s-a speriat foarte tare, pentru că Iakov este foarte "urât", "greșit în toate", o mână nu-l "stăpânește" și el o ține cu cealaltă, capul lui nu se ține și se apleacă ciudat pe spate în lateral cu fiecare mișcare Acest lucru l-a speriat pe pacient Când a văzut că el, după ce a terminat de citit, s-a ridicat din genunchi, s-a înspăimântat atât de mult, uitându-se la mișcările lui ciudate și dându-și capul pe spate Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN urlă, m-am gândit: "părinte, voi sparge toate lămpile!" Cu toate acestea, Yakov a sărutat icoanele, iar lămpile au ars în siguranță Mai întâi a chemat-o pe Claudia, pe care o cunoșteau deja toți cei de acolo, apoi s-a întors către ea A fost cuprinsă de frică și "tremurând" Ea l-a întrebat: "Frate Iakov, spune-mi să plec din casă sau să stau; Nu există forțe ale mele, toată lumea s-a ridicat împotriva mea " Dar Iakov nu a binecuvântat-o să plece, ci i-a ordonat să locuiască acasă, dându-se drept exemplu și spunând că a fost atacat mult, iar cine a atacat este în închisoare, dar încă trăiește nevătămat Apoi a întins-o pe pat, a îngenuncheat lângă ea și a început să o "asculte" "Începe cu picioarele", arată el cu degetele încrucișate în semnul crucii din lateral, își pune capul pe burtă și își bate capul pe burtă, în timp ce îi ordonă să respire și să tușească Vasilisa a început să plângă și să țipe și tot timpul tușa din toată puterea ei Iakov a tot comandat: "respiră, tușește", iar ea tuși "în așa măsură" încât "scuipatul a zburat în bucăți", ea, pacienta, era ușoară, iar a Claudiei erau bucăți uriașe întunecate cu sânge Yakov a declarat că "demonul stă în ea" și a ordonat tuturor să tușească: "nu-l ține, tușește" Din țipete, lacrimi și tuse, a ajuns la epuizare completă "Strigă, strigă, e în regulă, calmează-te", a explicat Yakov Vasilisa a continuat să țipe și să plângă și, în cele din urmă, a căzut într-un fel de stare specială, tot corpul ei părea amorțit, nu putea mișca nimic și i-a venit până la gât un măr ca un măr, din care nu putea nici să respire și nici să spună un cuvant; s-a înnegrit peste tot, iar oamenii au început să spună că pleacă După ce a trecut ceva timp, ea și-a adunat totuși curajul, a tușit mai mult "scuipat" și și-a revenit în fire După aceea, "a căzut peste ea o mare melancolie" A fost cu Yakov doar de cinci ori și de fiecare dată a fost mai rău Ea s-a dus pentru că el "a deranjat demonul din ea", care era în ea, dar pe care ea nu l-a observat, "îl rupe în bucăți" și îl alungă Claudia l-a întrebat: "Frate Yakov, de ce plânge și nu spune nimic?" (adică "nu arată" cine a stricat-o) La care Iacov a răspuns: "Așteaptă Vino Mai exact, al tău va funcționa, va spune el Claudia, care "ghiceste și știe totul", "strigă" că ea, Claudia, "a fost făcută de zece ani de la nuntă, iar Vasilisa pe viață" casa Vasilisei Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN b dor tot timpul; plânge, are poftă urâtă și somn prost până la unu dimineața își "mestecă tot corpul" ca să nu se întoarcă Yakov i-a spus să se împărtășească mai des și o face, dar de fiecare dată când o "rupe" În timpul Izhe Heruvimi, ea își strânge mâinile, devine albastră, "oamenii pot vedea" Ea tremură după ce a scos; apoi, în timp ce copiii se împărtășesc, ea îndură și, apropiindu-se de cupă, o lovește în cap - de la frunte până la ceafă, începe să plângă, să plângă și în cele din urmă "nu-și amintește nimic " Ea este adusă la cupă cu forța Din biserică se va târî cu forța în curte Recent, în

mănăstire, când au început să sune, i s-a paralizat piciorul, și l-a târât cu forța A fost mereu în relații amicale cu Claudia Nu știam despre cei posedați înainte, dar "Văzusem destui la Yakov" Având în vedere faptul că țăranii încă o arătau pe Natalya bolnavă în satul Roschino, la o milă de Khomutov, s-au făcut anchete, iar acest pacient a fost interogat Bondyreva Natalya, de ani, satul Roschino, căsătorită de ani, a fost însărcinată de șase ori Au fost o serie de avorturi spontane A existat sângerare după ultimul avort spontan Doar o fată a supraviețuit După , a suferit o operație pentru a-și curăța uterul După operație, pacienta a dezvoltat o melancolie puternică, totul a jignit-o, a supărat-o Neștiind cum să o ajute, soacra ei Aksinya a mers la Khomutovo la Claudia pentru a se consulta Văzându-l pe Bondyreva, Claudia a spus imediat: "Ești mai rău decât ea, te-au făcut navină" Aksinya a fost foarte stânjenită de acest lucru, ea a răspuns: "Ei bine, se pare că nu-mi pasă" și a început să întrebe despre "tânăr" "Rafațat, du-te la fratele Yakov", a fost răspunsul Tânărul chiar nu voia să meargă Ea însăși a mers la Claudia, care a întâmpinat-o cu cuvintele: "la fel ca mine" După aceasta, Natalya, socrul ei și Aksinya s-au dus la Yakov Yakov a început povestea obișnuită El a întins-o, a bătut-o pe burtă cu capul, ca de obicei, dar nu a spus nimic, i-a spus doar să mănânce mai des, mai ales când era însărcinată Suferința s-a intensificat Soacra Natalya Bondyreva, Aksinya, se consideră și ea "răsfățată" A fost la o nuntă, acum douăzeci și cinci de ani Treaba se apropia deja, Aksinya era "beată" când chibritul mirelui i-a oferit un pahar de vodcă Aksinya și-a făcut cruce și a băut, dar imediat totul în gură i s-a stricat, începutul ei Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN rupere După aceea, "parcă i stătea un măr în gât" și nu putea înghiți o înghițitură de apă într-un loc ciudat De atunci, a avut dureri de cap și, cel mai important, trebuie să mărturisească că bea mult, deși l-a ascuns Nu bea timp de un an, dar dacă bea chiar și o picătură, este nevoie să bea din ce în ce mai mult Parbrizatoarea care i-a dat vinul, o femeie din Manukhin; deși nu știe nimic despre ea, este convinsă că este o femeie neplăcută - "seacă, cu aspect ca de animal Și toată lumea spune că e rău " Până la sfârșitul verii, starea de sănătate a Vasilisei Bolshakova s-a îmbunătățit considerabil și în curând ar putea fi considerată că s-a vindecat complet de boală O schimbare bruscă a stării ei s-a putut remarca pe august, când au venit zile speciale, solemne, pentru tot cartierul: de la mănăstirea Sf Savvas din Zvenigorod aduc anual icoana călugărului la cea mai apropiată mănăstire, într-o procesiune a crucii, iar de acolo o poartă prin satele din jur Pregătirile se făcuseră de multă vreme pentru aceste sărbători atât în Hhomutov, cât și peste tot în jur Ambele sate "posedate" din Khomutovo, Klavdiya și Vasilisa, au fost foarte îngrijorate în așteptarea acestor zile și a acelor capturi care ar trebui să fie cu ei cu această ocazie Pe august, tot satul Troitskoye era în biserică Toate erau elegante și solemne Veneau preoți din toată zona, călugări Vasilisa a fost la cină, dar a plâns și a ieșit, apoi, totuși, s-a întors din nou După liturghie și băuturi răcoritoare pentru cler, o procesiune a crucii a înconjurat Troitsky pentru o lungă perioadă de timp, s-au slujit rugăciuni Apoi icoana a fost purtată în satele din jur În Hhomutov, pe toată strada, la fiecare colibă, erau așezate mese în așteptarea rugăciunilor Oamenii s-au adunat în grupuri Mulți au mers spre satul vecin să aducă ei înșiși imaginea În mod surprinzător, Vasilisa a fost printre ultimii Emoționată și palidă, dar hotărâtă, ea a declarat brusc: "ce va fi, va fi Vreau să merg să-l cunosc pe reverend" Am plecat Claudia în acel moment stătea întinsă pe

o bancă într-o poziție care scotea la iveală disperare și epuizare, π gemuind tare și ritmic Întrebată de ce gemea, Claudia a răspuns: "durere" - "Unde?" - "In inima " La o atingere neglijentă, gemu mai tare de durerea mâinii, care Biblioteca "Runivers" m LAKHTIN care s-a dovedit a fi umflat Potrivit bunicii Matrona, Claudia "știa" când l-au adus pe reverend Cu o zi înainte, la ora seara, ea a început să urle, pentru că icoana era purtată din satul Hholshchevo la biserică; totul a început să se "rupă"; ea a strigat: "Diavolului nu-i place sfințenia " - "Are un sentiment", explică Matrena - "Predau peste tot", confirmă Claudia printr-un geamăt Matryona continuă să povestească cum după acea seară s-a liniştit puţin; Matryona a început să-i dea ceaiul Dar deodată o fată a alergat pe stradă, cântând refrenul obișnuit în timpul procesiunii: "Cuvioase Părinte Savva, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi" Iar Claudia, auzind aceasta, în expresia Matrionei, "a luat-o din nou", a început să înjure: "De ce l-ai tulburat pe diavolul!" "Diavolului meu nu-i place" "Ei bine, diavolul stă deja oh, și diavolul" Claudia răspunde la povestea mamei sale Icoana nu a mai fost adusă de mult, iar Claudia gemea din ce în ce mai mult și se simțea mai rău Apoi, deodată, de undeva de sub munte, de pe o pășune, au venit sunetele viguroase, puternice, ale corului satului, pe tonul lor major, semănând mai degrabă cu un fel de cântec decât cu o rugăciune, și toți au început Era o mulțime de oameni - bărbați, femei, fete și băieți - purtând icoane, iar printre ei o icoană înaltă și îngustă a Sf Savva Au mers de-a lungul pajiștii pe lângă râu, repetând alternativ refrenele: "Preasfântă Maica Domnului, mântuiește-ne" și "Cuvioase Părinte Savva, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi" Imediat toți au părăsit coliba, s-au dus la masa din mijlocul străzii, unde urma să se slujească prima slujbă de rugăciune seculară Și imediat mama Claudiei Matryona cu o altă femeie a scos-o pe Claudia afară și a pus-o pe movilă Claudia tremura peste tot, gemea și începu să plângă și să plângă: "Nu mă duc nu vreau! De ce poartă? Cine naiba l-ar purta?" Ea și-a prins capul, și-a bătut pieptul Între timp, cortegiul se apropia, vocile deveneau mai clare, mai puternice, iar anxietatea Claudiei a crescut Când au ajuns în sat, au ocolit curțile din spate, repetând aceleași refrene În cele din urmă, au intrat în sat, clerul, preotul locului, călugării au ajuns cu mașina și a început o slujbă de rugăciune Traficul pe șosea (sat pe "autostradă") s-a oprit Soția moșierului s-a oprit, au ieșit vizitatorii Matryona cu alte femei au târât-o pe Claudia la slujba de rugăciune La întrebarea "de ce faci asta " Matryona a răspuns: "dacă Biblioteca "Runivers" PĂSTRA POSIBILITATEA ÎN SATUL MODERN să nu conducă la un loc sfânt, unde să conduc? Claudia s-a sfâșiat, și-a bătut pieptul, s-a zvârlit și s-a plâns: "Oh, nu mă duc oh, mi-e greu, e greu! Voi încărca acum! și a împins o femeie, chiar a lovit-o Cu toate acestea, a fost dusă departe și a continuat, continuând să ceartă, să plângă și să-i impresioneze pe toți cei prezenți La masă s-a slujit o slujbă de rugăciune, stând în picioare cu icoane, iar două femei țineau o icoană mare a Sf Savva Unul dintre ei a fost, spre surprinderea tuturor, bolnava Vasilisa, care până nu demult nu suporta "nicio sfințenie", și căreia i s-au luat picioarele de la clopoțeii Palidă și transpirată, obosită, cu o expresie triumfătoare pe față, privea cu milă, dar cu dezaprobare, din spatele icoanei la Claudia Cântatul a continuat, iar plânsul și geamătul bolnavului au izbucnit în el Cineva din cler a strigat la ea: "Ei bine, de ce ai strigat?" şi iarăşi s-a auzit cântecul şi scâncetul reţinut al Claudiei Când au început să se sărute, Claudia a țipat mai tare, nu s-a dus, iar când diaconul a stropit cu apă sfințită peste ea cu toată puterea, ea s-a

cutremurat peste tot, s-a dat înapoi, dar imediat și-a trecut cu grijă mâna pe față și apoi a sărutat, continuând să se sărute ţipăt La fel, țipând și plângând, s-a întins cu fața în jos sub imaginea, pe care Vasilisa și o altă femeie au purtat-o asupra ei cu hotărâre și cu conștiința marii importanțe a ceea ce se făcea După aceea, Claudia a continuat să strige și să mustre, Vasilisa a purtat icoana la moșia vecină și a fost într-o stare extrem de veselă, de emoționată, de mare Ca răspuns la felicitări și la asigurarea că, desigur, nimic nu i se va întoarce, ea a spus bucuroasă: "Oh, nu mă așteptam să ies nu știu ce s-ar fi întâmplat cu eu fără tine " Ea și-a atribuit recuperarea în întregime medicului și bromului pe care i-a dat moșierul după prescripția lui: "Pregătiți o altă fiolă, spuse ea veselă, nu sunt Claudia voi fi tratat " Râsetul obișnuit îi fulgeră în ochi A vrut să râdă și de Claudia "Cum te-a certat azi, cum ai părăsit-o!", a relatat: "deci au vrut să mă trateze! Aici voi lua un cuțit, lasă-mă să înjunghi " La părăsirea moșiei proprietarului, a apărut o pacoste: țăranii din satul vecin Ryabinino au anunțat că vor plăti Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN pentru o slujbă de rugăciune lumească numai către clerul monahal, iar ei își vor plăti pe tatăl lor numai pentru slujbe individuale de rugăciune, întrucât nu au deloc nevoie de el să le slujească o slujbă comună de rugăciune, "nu avem nevoie de ei" Între timp, icoanele erau de la biserica locală Paznicul bisericii s-a ridicat și a început să-i facă de rușine pe țărani Preotul nu știa dacă să meargă sau nu Un tânăr, care plecase într-o căruță lumească să-l ia pe preot, s-a opus aspru moșierului, care i-a sfătuit să facă așa cum s-a întâmplat înainte, că "multe s-au întâmplat înainte și vreau să trăiesc nu ca înainte, ci mai bine " Toată lumea s-a oprit cu icoane pe drum și pe pământul arabil, călugării, deja destul de beți, râdeau, era penibil Vasilisa era mai ales indignată; În cele din urmă, părintele a făcut semn cu mâna și, spunându-i moșierului că este obligat să meargă gratis, s-a urcat în căruță, după care toți au plecat Deoarece posesiunea demonică este strâns legată de credințele populare, este interesant de observat atitudinea clerului local față de această problemă Preotul satului Troitskogo se bucură de simpatia țăranilor, organizează lecturi la școală, un om bun și liniștit, deprimat de condițiile dure de viață Are o familie mare și, desigur, o sărăcie mare Viziunea țăranilor asupra celor posedați și obsesia față de aceștia este aparent complet împărtășită În iulie, el a rostit o predică pe tema unei lecturi obișnuite din Evanghelie despre demoniacul, care năvăli în luna nouă În predica sa, el a vorbit despre modul în care demonii locuiesc în oameni, iar în prezent, după cum știm, există multe exemple în acest sens Pentru cei posedați de demoni, el se încadrează "în general, toți hoții, bețivii și care se complau în exces la dragostea trupească " "De ce, crezi," a continuat el, "demonul l-a aruncat, demonic, în foc și în apă la luna noua! Acest lucru este, de asemenea, destul de de înțeles: a făcut-o cu scopul de a defăima un luminar nevinovat Un țăran din satul vecin "Zazhory", Mironov, un bătrân bolnav de optzeci de ani, cu o convingere de nezdruncinat * a transmis o poveste despre un vrăjitor care nu putea muri mult timp, din moment ce nu avea pe cine să-și transmită mai departe meșteșuguri strălucitoare și fără aceasta, conform credinței populare, vrăjitorul ar muri nu poate Tata a venit, a devenit Biblioteca "Runivers" BSOOO PĂSTRARE ÎN UN SAT MODERN să-l convingă: "nu e bine, oprește-te " - "Păi, dar zice", zise bătrânul, "pai, zice, nimic, trec pe porc Transferat la carne de porc și a murit Toată șunca, așa cum este, a devenit neagră Ei bine, tatăl a ordonat să-l pună cu el Pentru că,

spune el, este și imposibil degeaba, poate că vitele pot mânca sau pasărea ciugulește Vitele nu sunt de vină, dar vor suferi Deci cu el în sicriul unui șuncă și înțepat La o gustare!" a terminat bătrânul supărat Remarca fratelui Yakov, care este citată cu ușurință de pacienții săi, că mulți demoni au divorțat acum, "după greve", este lipsită de interes Astfel, isterismul și obsesia demonică sunt, parcă, o reacție specifică a jumătății feminine a satului rusesc la mișcarea de eliberare, revoluționară Pe măsură ce numărul demoniacilor a crescut în Hhomutov, iar accesele de stăpânire demonică au luat manifestări mai pronunțate, oamenii de pretutindeni au început să vorbească despre vrăjitori, subliniați în diferite sate, unele femei care se presupune că răsfață oamenii, practică vrăjitoria Potrivit Claudiei, în secară a apărut o mulțime de "zazhinov", care nici înainte nu se auziseră În general, în Hhomutov și în satele cele mai apropiate, a existat o oarecare anxietate sporită Este important de menționat că toate acestea nu au avut loc într-un colț de urs, ci într-un sat situat în apropierea orașului și a unei mănăstiri frecvent vizitate, nu departe de Moscova, cu care populația are o comunicare continuă: aproape toți bărbații merg la muncă , peste tot în preajma verii locuiesc locuitori, satele se abonează la ziare; chiar s-a pus problema deschiderii unui departament local al Ligii Educaţiei Dar și mai asurzitor este faptul că fratele Yakov, care a provocat o explozie de posesie demonică locuiește chiar în Moscova Studiul nu ar putea fi considerat complet fără o cunoaștere personală cu fratele Yakov Când a fost întrebat unde locuia fratele Yakov, același răspuns nedeterminat a fost primit de la femei: dincolo de Presnenskaya Zastava, unde "presați", printre othodnici Deja acolo, acolo unde se termină linia de tramvai, toată lumea - dirijorul, negustorii și șoferii - îl cunoaște pe "Frate Yakov" Gură- Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN exista chiar si o taxa speciala de k dus-intors Explicațiile femeilor nu au fost exagerate Locuiește într-adevăr în aceeași curte cu un întreg convoi de cloacă, vizavi de acea parte a cimitirului Vagankovsky, care este plină de cruci ale mormintelor celor care au murit pe Khodynka Este situată la etajul doi al unei căsuțe din lemn pe un fel de pustie, cu fațadă către grădini; o scară murdară duce la ea Yakov închiriază o cameră "de la chiriași" În primul rând, patul simplu, jos, de fier, cu o pătură murdară de bumbac atrage atenția II, la fel de neașteptat, se atrage atenția asupra unui șir întreg de icoane în veșminte bogate, în special icoana Maicii Domnului Fedorov Dimineața, șoferii de taxi opresc la porțile acestei case, femeile înfundate cu escorte ies din taxiuri Unul dintre ei, cu o față palidă și epuizată, stă la ușă și când o întrebi dacă există o intrare la fratele Yakov și de ce stă ea acolo? ea, tușind niște note ciudate, țipând, încearcă să explice ce este aici și că a fost trimisă să afle - "se spune că sunt mulți oameni" Și îți devine imediat clar că îi este frică să intre O încăpere mică, joasă, atârnată cu icoane și lămpi, este plină de oameni care se roagă cu concentrare, intens, cei mai mulți sunt în genunchi În fața unei mese, stivuite cu cărți în legături vechi, o siluetă ciudată, mică, aproape invizibilă în spatele mulțimii, și o voce ciudată, zdrănnitoare intermitent, infidelă, citește și strigă slab cuvintele unei rugăciuni E ceva încordat și neplăcut în atmosferă, toată lumea este atât entuziasmată, cât și, parcă, deprimată, de parcă le este frică de ceva Cuvintele rugăciunii tac, se instalează o liniște dureroasă, iar în fața mulțimii din fața mesei nu se ridică, ci întinde oarecum stângaci o figură atât de ciudată, s-ar putea spune chiar, absurdă, care lovește, în ciuda tuturor avertismentele și face de înțeles spaima Vasilisei Un bărbat de

înălțime medie, subțire ca un stâlp, în sutană atârnând parcă pe un cuier, cu spatele răsucit și cu capul urât aruncat pe spate și în stânga; toate mișcările sale sunt impetuos de nesigure, tensionate și rupte și seamănă cu un manechin, în care toate arcurile sunt deteriorate O mână, cea dreaptă, nu controlează, iar el o ține și o mișcă cu stânga Fața este palidă, subțire, ca o mască, cu o stranie Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN ei, parcă cu ochi sticloși și o expresie de nesimțit jalnic pe buzele stânjenit îndoite Și întreaga înfățișare amintește în mod izbitor de pacienții dintr-un spital de psihiatrie, într-o secție dificilă, unde sunt concentrate cronicile - El rostește ceva ca un discurs, menționează diavolul care domnește în lume și se adresează primei persoane care a apărut Sunt întrebări despre: - "Pot să mă căsătoresc?" - "Binecuvântați-mă să mă căsătoresc?" - "Nu mă înțeleg cu soacra mea" Răspunsurile sunt scurte: "Dumnezeu să te binecuvânteze " - "Du-te, fă bine" - "Fii tu cinstit, du-te" O femeie se uită la el cu ochi strălucitori, îngrijorați și spune că soțul ei "se usucă" "Lasă-l să vină aici", mormăie scurt Yakov și se întoarce către altul "Bea ulei", îi ordonă cu voce tare, în mijlocul conversațiilor, pacientului, care în cele din urmă a decis să se apropie de el și, stând în colțul camerei , tușește, de asemenea, isteric, zgomotos și ciudat, parcă reținând un plâns Un bărbat înalt în jachetă și cizme ia sticle de ulei dintr-o lampă cu o lingură și îi toarnă în gura femeii, ea tușește și țipă Înainte de a da drumul vizitatorului, Yakov îl face să se apropie, cu ajutorul mâinii stângi îl îmbrățișează cu dreapta de gât, îi ordonă să pună mâna pe piept și să apese mai tare și începe să citească rugăciunile În același timp, vizitatorul simte cum Iakov se leagănă și se sufocă, cum ceva i se sparge în piept, își vede fața bolnavă, răsucită, iar frica îl ia mai puternic Îi întinde pe toți bolnavii la fel pe patul său, cu un efort impetuos îngenunchează și își lasă capul subțire pe un gât slab pe pieptul bolnavului Aproape toți pacienții tusesc și scuipă Unii, înainte de a le pune jos, se mângâie pe cap, parcă ar asculta Un bărbat cu o față emoționată și roșie se apropie de el și îi spune ce i s-a întâmplat recent și ceea ce el însuși nu știe Îl plesnește pe coroana capului: "Clătură-ți creierul", se aude vocea lui imperioasă, tremurătoare și neuniformă și clătină din cap cu sârguință și înspăimântare "Du-te cu Dumnezeu Nu bea vin Un pic Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne!" Cu un pacient căruia i s-a dat ulei de băut, problema ajunge la punctul culminant El o întinde jos, lovind-o de pieptul ei cu capul clătinând Femeia începe să plângă necontrolat Iakov cere o batistă, iar un tip puternic o acoperă pe bolnavă cu capul și Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN Iacov - "Închideți-o bine", se aude vocea înăbușită și înăbușită a lui Yakov, Bărbatul în jachetă bagă batista sub saltea, astupă toate crăpăturile și, cu o mișcare obișnuită, o ridică în mijloc, ca să nu se sufoce "Ma doare inima", abia ajunge vocea unei femei Femeia plânge și tușește, mormăie și zdrăngănește Iakov, iar ceva se zvâcnește sub batistă "Trage-ți picioarele afară", ordonă bărbatul în jachetă Femeia se dovedește a fi demon Ea țipă de frică Mulțimea ascultă tăcută, emoționată și încordată Îmi permit acum să trec la o evaluare a fenomenelor descrise Permiteți-mi să rezumam pe scurt simptomele care caracterizează boala Claudiei și Vasilisei Pe latura psihică, aici se evidențiază puternic: mobilitatea psihică, trecerea rapidă de la un sentiment la altul, tendința de a adopta rapid tot ceea ce lovește imaginația, o atitudine cinică, blasfemioasă față de obiectele de cult religios Dintre manifestările fizice ale bolii, convulsiile convulsive sunt deosebit de

caracteristice, care nu sunt însoțite de pierderea cunoștinței și amnezie ulterioară, cel puțin pacienții pot spune întotdeauna cine era lângă ei în momentul în care au fost "rupte" Urmează globul - pacienții se plâng în mod constant că iese un nod în gât, care îi sufocă Claudia are, de asemenea, dureri constante pe tot corpul, schimbându-și constant localizarea, și tulburări grafice - plenitudine excesivă, nu datorată vreunei suferințe fizice; Vasilisa are paralizie temporară a extremităților inferioare, pierderea vocii, îngustarea câmpului vizual, absența reflexelor mucoasei conjunctivale, faringiene și nazale Totalitatea datelor obținute prin observare, cercetare obiectivă și chestionare ne face să recunoaștem atât Vasilisa, cât și Claudia ca suferind de psihoză isterică Aksinya Bondyreva, așa cum am menționat mai sus, suferă de dipsomanie Tatiana, care a adus prima știre la Hhomutovo că fratele Yakov a apărut la Moscova, nu a fost examinată, dar întregul ei comportament face extrem de probabil să sufere și ea de isterie Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN Un studiu obiectiv nu a dezvăluit niciun stigmate isteric la Natalia Bondyreva, dar ea a avut suferință sifilitică Este interesant de remarcat faptul că Yakov, care i-a anunțat imediat atât pe Vasilisa, cât și pe Claudia că sunt posedați de un demon Bondyreva nu a spus nimic de genul, ci ia spus doar să se roage mai mult Evident, Yakov are deja o oarecare experiență în recunoașterea bolilor și le recunoaște doar pe cele isterice ca posedate, care sunt un material atât de recunoscător pentru tot felul de sugestii Dimpotrivă, Claudia, ale cărei observații se limitau la câteva sate învecinate, era gata să recunoască fiecare pacient ca fiind stăpânit de demoni Dintre toți pacienții pe care i-am analizat, doar doi pot fi recunoscuți drept isterici neîndoielnici: Vasilisa Bolshakova și Klavdia Fadeeva, iar ambele s-au dovedit a suferi de isterie Ce este această suferință și care este etiologia ei? Dintre numeroșii factori care provoacă apariția psihonevrozelor, locul cel mai proeminent îl revine experiențelor sexuale, atât datele clinice, cât și experiența de viață cotidiană ne convinge de acest lucru După cum știți, experiențele sexuale în general constituie cea mai importantă componentă a sufletului nostru Ne dam peste ei peste tot Urmele lor pot fi găsite chiar și în vorbirea umană (Diviziunea cuvintelor în toate limbile de origine evreiască și indo-germanică în masculin, feminin și neutru) Ward consideră inteligența însăși ca pe o caracteristică sexuală secundară El scrie (Psychic Factors of Civilization, p): "Știm că nimic nu captivează atât de mult o femeie decât manifestarea unor abilități mentale strălucite; prin urmare, este ușor să ne imaginăm că femela Antbropus din pădurile africane și de lemur, mai mult decât orice altă calitate, a fost atrasă de perspicacitatea masculului și de capacitatea sa de a înșela rivalii Dacă această presupunere este corectă, ea explică multe dintre dificultățile prezentate anchetatorului care studiază omul Acesta explică în principal volumul relativ mic al creierului feminin și se referă la numărul de caracteristici sexuale secundare ale creierului mare al unui bărbat, dintre care multe, Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN după cum se știe, dezvoltat separat la ambele sexe "Dacă Schopenhauer ar cunoaște legile și cursul evoluției, probabil ar stigmatiza intelectul cu numele produsului ilegal al unei uniuni nesfânte Dar l-am privi mai degrabă ca pe un copil nenorocit, iresponsabil pentru originea lui, de la care, așa cum se întâmplă în rândul oamenilor, se poate aștepta mai degrabă calități înalte și semnificație reală În ceea ce privește influența asupra psihologiei umane, doar sentimentul de foame poate concura cu sentimentul sexual Din aceasta reiese clar că în

domeniul experiențelor sexuale pot apărea conflicte extrem de complexe și răsturnări afective Freud, care deține o mulțime de cercetări foarte valoroase în domeniul psihonevrozelor și prin mâinile cărora au trecut multe sute de suferinzi isteric, susține că nu a fost nevoit să observe un singur caz de isterie în care să nu fie posibil, la atenție analiză, pentru a descoperi o traumă psihică în domeniul vieții sexuale și crede că șocul moral în domeniul sentimentelor sexuale este singura cauză a tuturor suferințelor isterice Cu greu se poate fi de acord cu o viziune atât de extremă Fără îndoială există cazuri de isterie de alte origini Ce, de exemplu, traumă sexuală poate fi discutată atunci când, după o vânătaie a unui picior sau a unui braț în timpul unui accident de cale ferată, se dezvoltă o paralizie isterică sau o stare de crepuscul isteric Dar dacă isteria nu poate fi considerată o boală de origine exclusiv sexuală, atunci nu există nicio îndoială că în marea majoritate a cazurilor sentimentele sexuale, în nenumăratele lor manifestări, atât explicite, cât și ascunse, constituie rădăcina, baza psihonevrozei isterice În ceea ce privește isterismul, este important de menționat că în toate poveștile pe care le-am citat despre Matryona, Salamonia etc , legătura dintre isteric și lipsa femeilor, neînțelegerile dintre soț și soție, dragostea nefericită și așa mai departe, într-un cuvânt, întâlnim în mod constant narațiuni despre experiențele sexuale ale unei femei Începutul obișnuit al oricărei povești despre isteric este următorul: "Au avut o nuntă, iar la acea nuntă mama și nora au început să facă clic pentru a strica" În cazurile de isteric descrise mai târziu Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN Genika Karpinsky, Yakovenko și alții notează, de asemenea, legătura dintre stricăciune și o sărbătoare de nuntă Unii cercetători cred că explică acest lucru prin faptul că beția apare la nunți Dar orice analiză mai mult sau mai puțin amănunțită a condițiilor de dezvoltare a istericului vorbește împotriva acestui lucru În cazurile pe care le-am descris, corupția Claudiei a început cu o nuntă, a Vasilisei pe baza acuzării ei de o relație amoroasă criminală, a Tatianei în legătură cu neînțelegerile cu soțul ei, o persoană bolnavă și fragilă Isteria este diagnosticată pe baza unui număr de simptome somatice și mentale, dar se bazează pe dezechilibrul sistemului nervos Odată cu acesta, există o scădere simultană a sensibilității sub formă de anestezie și o creștere a sensibilității sub formă de hiperestezie Scăderea și creșterea forței sub formă de paralizie și contracturi etc Același dezechilibru se observă și în sfera mentală Toate funcțiile mentale ale istericilor sunt extrem de instabile și un semn deosebit de remarcabil al isteriei este tendința de a traduce tulburările mentale în simptome fizice Jung *) vede însăși esența isteriei în reprimarea traumei psihice și înlocuirea acesteia cu un simptom fizic superficial Instabilitatea extremă a tuturor manifestărilor mentale la isterici determină dependența lor extrem de mare de oamenii din jurul lor Elementul de imitație este extrem de dezvoltat între ei Adesea sunt o reflectare vie a mediului lor Dacă, de exemplu, o pacientă isterică locuiește în imediata apropiere a unui pacient paralitic sau tabetic, picioarele ei pot fi paralizate într-o zi; dacă vede un pacient cu tuberculoză, ea, ca și aceasta din urmă, poate începe să se sufoce din cauza lipsei de aer; grav durerile la nivelul articulațiilor pot apărea cu ușurință E A Genika Isterie epidemică, convulsii în Podolsk, u Moscova buze "Buletinul general Igienă" XXX, cartea II, secțiunea II A doua epidemie de isterie, convulsii în Podolsk, în apropiere Moscova buze "Nevrol Vestn " , vol VI, nr IV, p i- Buletinul Bursei S, V) Día giiostisclie Assoziationsstûdien Journal f Psychologie und Neurologie

Bd , Beitrag Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN Frica de orice boală poate duce la dezvoltarea tocmai acelui complex de simptome, care este caracteristic acestei boli În prezent, când apendicita a devenit o boală, ale cărei manifestări sunt aproape cunoscute de toată lumea, neuropatologii și psihiatrii trebuie să întâlnească în mod constant cazuri de falsă apendicită la isterici Dr Ferrien a descris o epidemie de coxalgită falsă (pseudo-coxalgie), care a avut loc în orașul Saint Fulgent Originea acestei epidemii a fost aceasta Într-un loc, o tânără de ani s-a îmbolnăvit de coxalgie Doctorul i-a ordonat să meargă în cârje Acest lucru a atras atenția tuturor asupra ei Câteva zile mai târziu, mai multe fete au venit imediat la același medic cu aceleași plângeri și aceleași manifestări ale bolii ca prima Studiul nu a găsit coxalgită la niciuna dintre ele, dar toți s-au dovedit a suferi de isterie Isteria poate imita orice boală; în timp ce toate simptomele bolii sunt reproduse cu atâta acuratețe încât adesea chiar și specialiștii medicali experimentați cad în eroare Datorită dorinței inconștiente isterice inerente de a atrage atenția tuturor asupra lor, de a domina printre oamenii din jurul lor, aceștia copiază în cea mai mare parte acele boli despre care se vorbește foarte mult În mediul rural rusesc, unde credințele demonice sunt extrem de tenace și unde poveștile despre demonic sunt transmise din gură în gură cu cele mai mici detalii, isteria capătă caracter de isteric Comportamentul celor care suferă de isterie dă deseori să se vorbească despre simulare, prefăcătorie, minciuni Dar, în realitate, o astfel de opinie este complet eronată Femeile isterice în calitățile lor morale diferă puțin de femeile normale obișnuite Dintre aceștia, persoanele cu o reacție și bunăvoință rară nu sunt în niciun caz o excepție Acuzația de prefăcăre este determinată de obicei de forma în care experiențele emoționale sunt dezvăluite în timpul suferinței isterice Dacă ceva prinde o pacientă care suferă de isterie, atunci ea, din cauza condițiilor conținute în starea isteric pentru disecția mentală, așa cum am menționat mai sus, își pierde foarte curând echilibrul și începe fără Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN de orice măsură şi de multe ori fără să-şi dea seama se fabrică cu stăruinţă în direcţia în care i se dă impulsul Ca urmare a tendinței de postură și dramatizare, toate culorile sunt extrem de îngroșate, iar în final, cel mai obișnuit incident din reprezentarea ei capătă caracterul unui eveniment ieșit din comun Să luăm, de exemplu, relația dintre istoria suferinței și actul sexual Contrar credinței predominante, femeile isterice nu sunt deosebit de senzuale, dimpotrivă, sunt multe dintre ele cu o dorință sexuală scăzută Dar când impulsul sexual ia stăpânire pe ei, ei pun în dorințe atât de multă exaltare pasională și atât de multe fraze încât par a fi complet intoxicați, și asta într-un moment în care de fapt experimentează doar o foarte ușoară excitare senzuală Mai mult decât atât, fantezia lor emoționată îi împinge la tot felul de perversiuni, deoarece actul sexual obișnuit li se pare prea simplu Datorită dezvoltării slabe a simțului realității reale, suferinzii isterici încetează foarte ușor să-și distingă propria ficțiune de adevăr și, în cele din urmă, nu sunt înșelatori, ci înșelați și, în plus, de nimeni altcineva, ci de ei înșiși Acest contrast, condiționat de fantezia patologică, între experiențele reale și expresia lor exterioară constituie pecetea specială a suferinței isterice și dă motive să ne gândim la prefăcătorie și simulare În cazurile mai pronunțate, se are impresia că pacientul vorbește și acționează într-o stare de automatism, iar pacienții înșiși simt apoi deseori ca și cum ar avea un vis greu Un pacient, Paul Garnier, care a depus mărturie mincinoasă în

instanță, i-a spus mai târziu: "Pungându-mă din ce în ce mai mult în munca mea teribilă de a minți, am simțit că altcineva acționează în mine, și nu eu însăși" De aici nu mai este decât un pas până la starea în care ■ părți separate ale conștiinței apar separat și independent unele de altele, adică la împărțirea personalității, așa cum este cazul celor posedați de demoni Din punct de vedere psihologic, ar trebui explicate tot felul de automatism-Questions of Philosophy, KN E ') Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN datorită dezvoltării largi a vieții subconștiente, schimbabilității ușoare a granițelor "câmpului conștiinței" și predominării vieții marginale a conștiinței asupra celei centrale Intruziunile, atât din partea periferiei conștiinței, cât și cu atât mai mult din sfera subliminală, răstoarnă echilibrul fostului câmp al conștiinței și duc la o schimbare în centrul energiei spirituale Omul nu cunoaște sursa acestor intruziuni și, prin urmare, i se par inexplicabile din punctul de vedere al experiențelor obișnuite Procesul se maturizează subconștient și doar rezultatele sale finale ajung la conștiință (James, Binet, Janet etc) Blasfemia involuntară din punct de vedere anatomic a demonului, vorbind în timpul unei crize în numele demonului și în limba sa, se datorează automatismului centrului vorbirii Boelg, Ball, Bruce atribuie alternanța stării normale și a stării de posesie funcționării alternante a emisferelor stângă și dreaptă, în funcție de modificarea circulației sanguine După cum știți, la o persoană normală, emisfera stângă funcționează predominant, cel puțin în raport cu vorbirea, dimpotrivă, stângacul folosește emisfera dreaptă Autorii numiți cred că atunci când pacienta vorbește de la ea însăși, emisfera ei stângă este în stare activă; când vorbește în numele demonului, emisfera dreaptă funcționează Unele observații servesc ca o confirmare a acestei presupuneri Așa că bolnavul Bruce, care de obicei scria cu mâna dreaptă, la trecerea în a doua stare, a început să scrie cu mâna stângă La pacientul descris de Baig, de fiecare dată când diavolul începea să vorbească, s-a observat o tresărire a colțului stâng al gurii, contracții convulsive în mâna stângă și senzații neobișnuite în jumătatea stângă a toracelui, cu alte cuvinte, inervația asociate cu podeaua cerebrală dreaptă a intrat într-o stare activă Shariem Acest lucru dă anumite motive să credem că vorbirea involuntară a pacientului se datorează activității emisferei drepte Nu ultimul rol în apariția ideii de posesie aparține și așa-numitului sentiment general Este alcătuit din multe sentimente separate, care într-o stare normală sunt aproape complet nerecunoscute, dar în timpul bolii pot fi foarte dureroase și pot influența puternic întreaga viață spirituală a unei persoane Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN prins În isterie, tulburările de sensibilitate constituie unul dintre cele mai constante simptome și, probabil, principala sursă a ideii de posesie este distorsiunea iluzorie a diverselor senzații interne anormale Klikusha simte o altă ființă în ea însăși, conștiința ei este tulburată sau suprimată, limba, mișcându-se împotriva voinței ei, rostește blasfemie, de care ea însăși se teme Firește, ea interpretează această stare în direcția iluziei inspirate de ea și, sub influența acesteia din urmă, reproduce în toate detaliile tipul de isterie consacrat istoric "Fără îndoială", scrie prof V Bekhterev x), că partea mentală a așa-numitei corupții și isterie, precum și demoniacă, își trage caracteristicile din superstițiile și credințele religioase deosebite ale oamenilor Aceasta explică nu numai natura ideilor delirante despre daune, despre introducerea spiritelor rele în interiorul corpului, ci și toate celelalte fenomene caracteristice în comportamentul istericilor "

Trebuie să ne gândim că la sate, delirul cu dezmembrare isterică a conștiinței va căpăta caracterul de demonic atâta timp cât există credința în rândul oamenilor în posibilitatea unei strânse coabitări a omului cu diavolul Cum îi poți ajuta pe isterici? Isteria este o boală de origine psihogenă; toate simptomele sale sunt tulburări funcționale, adică una care nu corespunde nicio modificare vizibilă a substratului anatomic și, prin urmare, tratamentul isteriei ar trebui să constea în principal într-un efect psihic asupra pacientului, în timp ce rezultate fiabile pot fi obținute numai atunci când tratamentul este etiologic, adică atunci când este direcționat la rădăcina cauzei suferinţei - trauma psiho-sexuală Una dintre cele mai comune metode de tratament în prezent este metoda lui Freud'a-Bleuler Conform teoriei lor, experiențele sexuale dificile, fie că este vorba de dragoste nefericită, stima de sine rănită, violență la care a fost supusă o femeie sau masturbare, sunt ținute ascunse de-a lungul vieții umane și pot deveni o sursă de) V M Bekhterev Sugestia și rolul ei în viața publică Spo , * Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN afecte puternice Dar aceste afecte doar în cazuri rare se descarcă în unele manifestări externe, în lacrimi, plâns etc , dar de obicei nu își găsesc o ieșire și, dispărând ca atare din conștiință, se transformă în diverse simptome isterice: globus, clavus, anestezie , paralizii, convulsii etc Astfel, Freud vede un conținut sexual latent, o reflectare a manifestării sentimentelor care au apărut în legătură cu experiențele sexuale, atât în fiecare simptom individual, cât și în întregul complex de simptome isterice Sarcina principală a medicului în tratamentul isteriei este, ca să spunem așa, să descifreze complexul de simptome isterice și să descopere acel complex de idei și sentimente care au determinat însăși apariția bolii Este departe de a fi întotdeauna posibil să se realizeze acest lucru, deoarece o reacție isterică la adversitatea umană este o reacție de apărare și se reduce la eliminarea din conștiința noastră a tot ceea ce provoacă sentimente grele și, prin urmare, acel complex de idei și sentimente care stă la baza isteriei sau este complet nerecunoscut de bolnavi sau este împins departe în plan secund, dând loc la tot felul de manifestări isterice Pentru a readuce pacientul la starea psihică care a precedat dezvoltarea psihozei, F a propus o metodă specială, pe care a numit-o psihanalitică Freud întreabă pacienții în detaliu despre tot ceea ce privește prezentul și trecutul lor, îi face să spună tot ce le vine în minte, să vorbească în detaliu despre visele lor, în timp ce el își imaginează acordă o mare atenție erorilor, greșelilor de tipar și, în general, oricărui fel de eroare Uneori, Freud pune pacientul într-o stare de somn hipnotic și apoi îl face doar să vorbească despre sine În acest fel, el caută să descopere cea mai profundă cauză a unui sau aceluia fenomen morbid Psihologul din Zurich Jung adoptă o abordare oarecum diferită El invită pacientul să formeze o serie de asocieri în cuvinte separate, a căror durată * o determină în fracțiuni de secundă Apoi îl face pe cel studiat să repete toate cuvintele la care a reacționat formând asociații; natura asociațiilor, timpul de reacție, erorile de reproducere etc , dau cheia dezvăluirii acelor complexe de reprezentări, care, Biblioteca "Runivers" SIGURANȚA ÎN SATUL MODERN pătrunzând în conștiință, ei rup cursul normal al apariției Helenei Datele obținute prin această metodă servesc drept bază pentru pătrunderea ulterioară în viața psihică a pacientului Când sursa bolii este descoperită, pacientului ar trebui să i se ofere o oportunitate completă și gratuită de a-i spune medicului despre toate experiențele sale emoționale, despre toate sentimentele sale dureroase ascunse și

parțial deja uitate Oportunitatea de a vorbi liber și calm acționează asupra pacientului în același mod ca deschiderea supapei unui cazan supraîncălzit Tensiunea scade și, ca printr-un val de baghetă magică, pacientul se calmează complet, iar simptomele isterice dureroase, care servesc ca traducere a experiențelor morale dificile și în principal psiho-sexuale în limbajul manifestărilor fizice, treptat slăbesc și, în cele din urmă, dispar complet, deci cum a dispărut solul de sub ele Această metodă de tratament a fost aplicată de mine lui Vasilisa Sarcina mea a fost mult facilitată de faptul că eram la curent cu toate evenimentele din viața Vasilisei care au precedat boala ei Vasilisa a suferit un șoc fizic și moral Din punct de vedere fizic, ea și-a revenit curând Șocul moral a rămas necompensat, dimpotrivă, ea a întâlnit în sătenii săi fie batjocuri deschise, fie indicii grosolane În familie, deși au susținut-o, au tratat-o cu reproș tăcut Vasilisa singură s-a repezit cu sentimentul ei de indignare față de violența comisă împotriva ei, nu a găsit o cale de ieșire și, în cele din urmă, a intrat într-o psihoză, iar superstiția populară și întunericul din jur au dat acestei psihoze un caracter clar, au făcut-o o curvă Cum ar putea fi ajutată Vasilisa? Probabil că mulți ar începe să-i demonstreze că în ea nu era niciun demon, dar mă îndoiesc foarte mult că astfel de convingeri s-ar dovedi a fi valabile, deoarece Vasilisa i-a simțit fizic prezența în ea însăși, interpretând fals senzațiile ei interioare A fost necesar să-i lase complet pe demoni în pace și să-i ofere posibilitatea de a-și striga liber durerea Și într-adevăr, de îndată ce a simțit participarea la oamenii din jurul ei, de îndată ce i-a devenit clar că veniseră la ea să o ajute, a început să spună Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN să-și amintească tot ce trăise, și făcu asta cu o grabă neobișnuită, întrerupându-se, agitată și confuză, parcă de teamă că nu o vor asculta până la capăt; ochii ei străluceau în același timp, un roșu i-a apărut pe obraji Vasilisa, de obicei calmă, era greu de recunoscut După ce și-a exprimat tot ceea ce era în sufletul ei și despre care ea însăși nu-și amintea foarte clar, a oftat cu un sentiment de oarecare ușurare și a escortat oamenii care o ascultau cu recunoştinţă nedisimulata A doua zi ea și-a repetat din nou povestea, câteva zile mai târziu din nou, și a devenit vizibil că ea devenea din ce în ce mai calmă; după scurt timp, fără să-și piardă nici măcar una dintre superstițiile ei, a încetat să se mai teamă de sfințenie, de icoane, de împărtășire, despre care nu i s-a spus niciun cuvânt În prezent este perfect sănătoasă Spre deosebire de Vasilisa, care s-a remarcat întotdeauna prin sănătate bună și rezistență mare și s-a îmbolnăvit doar sub influența unor împrejurări extrem de nefavorabile pentru ea, Claudia este un tip profund degenerativ; era mereu retrasă, concentrată, neîncrezătoare Performanța ei a fost foarte scăzută Întotdeauna avea nevoie de sprijinul altcuiva Trauma psiho-sexuală aparține perioadei timpurii a copilăriei ei În sat a persistat zvonul că ea locuia cu tatăl ei Acest fapt a rămas nedovedit nici în timpul procesului, dar complicațiile apărute cu Claudia în noaptea nunții ne fac să credem că zvonul popular avea ceva temei Era imposibil să o întorci pe Claudia la acele experiențe psiho-sexuale care au provocat declanșarea psihozei și să o forțez să vorbească liber despre orice, pentru că, spre deosebire de aceeași Vasilisa, care se considera insultată nemeritat, Claudia a avut ceva în trecut , unul care amintește a ceea ce a avut un efect extrem de dureros asupra ei și a forțat-o să se retragă în ea însăși Starea de rău a Claudiei, menținută neîntrerupt timp de un an, a căpătat un caracter aproape pareneal Ca urmare a tuturor acestor lucruri, i e datorita constitutiei psihopatice

a Claudiei, a neobisnuitii in conditiile vietii satului a traumei psiho-sexuale pe care a suferit-o si, in final, a prescrierii suferintei, din moment ce Biblioteca "Runivers" BENEFICII ÎN SATUL MODERN era imposibil să se bazeze pe cura Claudiei în ambulatoriu, ca să spunem așa, pe loc A fost necesar să o scoatem din sat, să o plasăm într-un spital și aici, izolând-o de toate influențele străine, să-i risipim treptat frica și neîncrederea și, în acest fel, să o pregătească pentru influența psihoterapeutică Dar nici Claudia însăși, nici rudele ei nu au fost de acord să meargă la Moscova și, prin urmare, Claudiei nu i s-a aplicat niciun tratament psihoterapeutic Este necesar să o amintim pe Natalia Bondyreva Potrivit Claudiei, era considerată stăpânită de demoni și ea însăși a transmis asta cu mare jenă, dar nu i-a fost mai puțin frică de sfințenie, mergea la biserică și se împărtășea ușor Studiul nu a găsit niciun simptom isteric la ea, dar, pe de altă parte, s-a dovedit a avea sifilis al oaselor și organelor interne, pe care l-a contractat de la soțul ei Astfel, absența isteriei și, în consecință, a sugestibilității crescute, a avut drept consecință că superstițiile oamenilor nu au provocat la Bondyreva acea stare delirante pe care am văzut-o la Vasilisa și Claudia, deși ea împărtășea aceste superstiții cu tot satul În concluzie, două cuvinte despre fratele Yakov Parafrazând propunerea că fiecare națiune are un astfel de guvern la care a ajuns, putem spune că, chiar și în bolile și durerile sale, se îndreaptă către acei vindecători și mijlocitori care îi sunt cei mai apropiați în spiritul și dezvoltarea lor În cazul pe care îl luăm în considerare, un astfel de vindecător se dovedește a fi un bătrân paralizat, slab la minte, care trăiește "între othodnici, unde sunt asupriții" Cât de scăzut trebuie să fie nivelul cultural al oamenilor care trag putere dintr-o astfel de sursă pentru viață O anumită explicație a succesului lui Iacov trebuie atribuită dezinteresului complet și tratamentului blând și plin de compasiune față de cei bolnavi și nefericiți Cel puțin nu am văzut pe nimeni să-i dea bani, iar întreaga situație în care trăiește Yakov exclude presupunerea că activitatea lui a fost foarte profitabilă Dar aceste calități morale au doar un preț extern În mare măsură, acestea se datorează faptului că Yakov este o persoană complet degradată din punct de vedere spiritual, în care doar acele impresii sunt puternice, care sunt cel mai adesea Biblioteca "Runivers" M LAKHTIN a avut ecou în viața lui, dar toată viața a mers la mănăstiri, a fost prezent la slujbele bisericești și a comunicat cu cei săraci și schilodii Și acum, când a căzut într-o demență condiționată organic, și-a păstrat capacitatea doar de a imita riturile de slujbă pe care le-a văzut, derutând și deformând cuvintele rugăciunii și de a pronunța cuvintele de mângâiere, pe care Biserica Ortodoxă le știe atât de multe Nu există nicio ispravă morală conștientă, așa cum poate părea la prima vedere, în viața lui Iacov Dar vizitatorii lui Iacov nu au nici timpul, nici ocazia să-i înțeleagă psihologia și nu este necesar ca ei să facă acest lucru Ei merg la el pentru ajutor moral și sfaturi și primesc de la el ambele, deoarece cuvintele lui Iacov sunt atât de vagi și neclare și, pe de altă parte, atât de binevoitoare încât fiecare va găsi întotdeauna în ei ceea ce are nevoie Dacă fratele Iakov s-ar fi rugat și s-a mângâiat, atunci dintr-un anumit punct de vedere, activitatea lui ar putea fi chiar recunoscută ca fiind utilă, dar, din păcate, activitatea lui nu se limitează la asta, el încă vindecă și predă La fel ca în urmă cu sute de ani, el dă vina pe diavol pentru toate nenorocirile și dezastrele umane și își direcționează toate eforturile pentru a-l lupta; în acest fel, el susține și crește superstiția și

ignoranța populară și îi transformă pe oameni care și-au încordat deja forțele nervoase în demonici Din aceasta rezultă că este imposibil să luptăm împotriva epidemilor psihopatice precum cea pe care am descris-o doar de urmărirea penală a persoanelor Vor fi întotdeauna o mulțime de paranoici, maniaci și idioți, iar unul va fi întotdeauna înlocuit cu altul sau chiar cu mai multe fețe noi Lupta trebuie îndreptată spre acele condiţii care fac posibilă existenţa unui asemenea gen de fenomene precum activitatea fratelui Iacov, şi mai ales la iluminarea largă a maselor M Lakhtin Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți Edmund Husserl "Cercetare logică" Prima parte: Prolegomene la logica pură Permis de autorul traducerii din limba germană E A Bershtein, editată și cu prefață de S L Frank SPb Pagină XV-r C și r k "Investigațiile logice" ale lui Husserl este fără îndoială unul dintre cele mai remarcabile fenomene ale literaturii filozofice germane din ultimul deceniu (în germană, "Investigații" a apărut în -) Nimeni care este interesat de problemele epistemologice nu poate trece pe lângă ele Prin urmare, este imposibil să nu salutăm apariția unei bune traduceri în limba rusă a volumului i-lea din "Investigații", de altfel, singurul disponibil pentru traducere Cel de-al doilea volum, conturând principalele trăsături ale teoriei epistemologice pozitive a lui Husserl, nu se pretează la nicio traducere, având în vedere dificultățile de limbaj și terminologie, complicate de excursii de natură gramaticală, dar traducerea ei nu este foarte necesară Centrul de greutate al primului volum se află în critică Prin urmare, teoria lui Husserl este cel mai ușor denotată prin termenul negativ "antipsihologism" Primul volum este o respingere detaliată și exhaustivă a psihologismului, adică teorii care încearcă să fundamenteze logica psihologiei și, de asemenea, neapărat conectate cu psihologismul relativismului și al scepticismului Husserl însuși a fost un fost psiholog: în a publicat Filosofia matematicii, în care a încercat să fundamenteze matematica prin stabilirea empirice Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE care este originea conceptelor sale Prin urmare, cunoaște cât mai bine argumentele psihologilor și, cel mai important, înțelege subtil motivele încăpățânării lor El cedează psihologilor maximul care li se poate acorda și totuși dezvăluie inconsecvența psihologismului Psihologii au dreptate în disputa cu normativiști obișnuiți ca Zigvatr Logica, ca doctrină tehnică a modului în care trebuie să gândim de fapt pentru a ajunge la rezultate adevărate, se bazează în mod necesar pe psihologie, care studiază ceea ce se întâmplă întotdeauna în realitate O simplă contradicție între adevăr și fals nu este suficientă pentru a justifica independența logicii Normativiștii sunt aceiași psihologi, pentru că nici psihologii (precum Lipps) nu identifică logica cu psihologia, ci doar o bazează pe prima pe cea din urmă Dar având dreptate în afirmația lor că logica, ca doctrină tehnică, presupune în mod necesar legile pur teoretice ale psihologiei, psihologii extind în mod destul de arbitrar această afirmație afirmând că logica tehnică se bazează numai pe psihologie Iată o lacună în argumentul lor Este posibil ca logica tehnică, pe lângă psihologie, să presupună și alte științe teoretice, iar între ele, o "logică pură" pur teoretică Printr-o analiză subtilă și profundă, Husserl demonstrează apoi necesitatea logicii pure, ca știință specială care are propriul său obiect și metodă specială Logica pură este necesară, deoarece este o știință teoretică despre premisele oricărei științe speciale (inclusiv psihologia), fără de care nicio teorie nu este posibilă în general Numai în acest sens este "a priori", adică independent în concluziile sale de orice științe empirice, fie ea

fizică, psihologie etc Orice psihologism este inevitabil contradictoriu, duce la relativism și scepticism Același lucru se poate spune despre biologism în logică, adică asupra empiriocriticii, căruia Husserl îi consacră un capitol special - Dar mai mult decât atât, psihologismul nu este deloc un răspuns la problema logică: îl ignoră Trebuie să facem distincție între actul propriu-zis al cunoașterii ("actul judecății"), pur subiectiv, diferit la diferite subiecți, în funcție atât de organizarea mentală pur individuală, cât și generală a subiectului, și Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE conținut identic (sens) al cunoașterii (judecății), întotdeauna același, independent în sensul său de subiecții cunoscători și chiar dacă există sau nu subiecți cunoscători Dacă psihologia studiază actele de cunoaștere, stabilind legile empirice care guvernează aceste procese reale, atunci logica are în vedere sensul cunoașterii, este interesată de întrebarea cum o semnificație absolută (Geltung) a conținutului cunoașterii independentă de cunoaștere subiecte este posibilă - În această împărțire a obiectelor logicii și psihologiei, Husserl intră în contact cu Leibniz (vérités éternelles și vérités de fait), cu Kant (care a întunecat această împărțire cu așa-numita psihologie transcendentală, reprezentând una dintre cele mai periculoase forme de psihologism), cu Bolzano, a cărui "Știință" a avut asupra lui Husserl cea mai mare influență Dintre cei mai noi logicieni, Husserl este în strânsă legătură cu școala de la Marburg (cf recenzia primitoare a lui Natorp asupra operei lui Husserl în Kantstudien), cu Rickert, care, sub influența sa, este eliberat de terminologia normativă (cf ultimul lui R articol în Kantst udien "Zwei Wege der Erkenntnistheorie") În cele din urmă, distincția clară dintre logică și psihologie corespunde motivelor normativiștilor, care au dorit același lucru ca și Husserl, dar au văzut incorect particularitatea logicii în factorul derivat - în conceptul de normă tehnică și de obligație condiționată Mai este necesar să subliniem enorma semnificație filosofică și culturală generală a unei fundamentări atât de exhaustive a semnificației independente și autosuficiente a epistemologiei ca știință specială care nu servește la nimic și se justifică pe sine? La urma urmei, nevoia urgentă de eliberare a filozofiei de diferite tipuri de servicii și conștiința semnificației autonome a sarcinilor sale este recunoscută cu hotărâre de toți cei care prețuiesc soarta filosofiei ruse Mai controversate sunt unele trăsături ale teoriei pozitive a lui Husserl, doar conturate de acesta în primul volum și dezvoltate în detaliu în al doilea, netraduse în limba rusă Astfel, identificarea subiectului logicii cu subiectul matematicii este discutabilă, i e sens cu viața ideală Nu este acesta un realism matematic al conceptelor analog realismului psihologic al conceptelor contestat de Husserl? Există multe obiecții la anumite Biblioteca "Runivers" ISS REVIEW de cărți definiția universalității sensului identic, ca universalitate a speciei (Specie), referitoare la diverse acte de cunoaștere, ca instanțe ale acestei specii În fine, acordarea la fel de raționalistă a primatului științelor teoretice sau "pomologice" asupra științelor descriptive sau "ontologice" este de asemenea discutabilă Traducerea ar trebui să fie în general recunoscută ca fiind excelentă Degeaba, doar literele mici ale autorului din text nu sunt marcate de nimic în traducerea rusă Nici nu este clar de ce editorul traducerii se opune introducerii termenului absolut necesar de "semnificație" (Geltung) Evitând acest neologism (în spatele căruia stă autoritatea lui Vl Solovyov), el este nevoit să traducă acest important termen în diverse cuvinte: obligatorietate, realitate, sens, adevăr Și aceasta de multe ori nu corespunde pe deplin

gândirii autorului, pentru care termenul Be-deutung (tradus prin același sens al termenului) are un sens complet diferit de termenul Geltung Traducerea lui Geltung ca realitate a adevărului este destul de consistentă cu intențiile lui Husserl, care identifică sfera semnificației cu sfera ființei ideale Dar o astfel de traducere ascunde identificarea nedovedită (și caracteristică) a lui Husserl În fine, traducerea "obligatorie" duce uneori la expresii atât de nefericite precum "posibilitate obligatorie" (p ibi r trad) Necesitatea introducerii termenului de "semnificație" la fel de clar pentru termenul Geltung este deosebit de clară în traducerile autorilor care aderă la teoria valorilor ca semnificații pure, pe care le opun oricărei realități (Deci, de exemplu, dacă traducătorul cărții "Obiectul cunoașterii" al lui Rickert nu ar fi tradus cu adevărat gilí, atunci N Lossky nu ar fi construit una dintre respingerea teoriei lui Rickert pe o astfel de echivoc, vezi "Justificarea intuiționismului" , , p) - În concluzie, arătăm cititorului o greșeală de tipărire care denaturează sensul de la pagina din Rus transl* (pag de mai sus): ar trebui să se citească "și nu ultimul", în timp ce traducerea scrie "ultimul" S Gessen Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Cărți și broșuri noi primite de la editori Besant Annie Înțelepciunea antică SPb St C i rub k ' Binz, Alfred Idei moderne despre copii Moscova, Art C i r k Bonola, Roberto Geometrie non-euclidiană Transl din italiană A Kulisher SPb Art Xf- C și r k "Vekhi" ca semn al vremurilor Moscova, Art C I p k Insky, L M Silhouettes xMoscova Art C o k Kraevsky, B În ceea ce privește sinuciderile în rândul studenților Harkov Art C k Lipps, Theodor Conștiință de sine, senzație și sentiment Transl M Likharev SPb Art C k Lowtzky, Fanny Studien zur Erkenntnistheorie Borna-Leipzig Art Rusov, H N Despre arta săracă, nebună și inspirată divin Cu prefață prof S A Kotlyarevsky Moscova Art C k Rykachev, A M Bani și putere monetară SPb Art C i r k Ribakov, F E Atlas pentru cercetarea psihologică experimentală a personalităţii Moscova LVII pl p c P ° k Sudenko, S Despre "Boyar Orsha" Moscova Art i C kop Fisher, Kuno Immanuel Kant și învățăturile sale SPb Art C p Ed Jukovski Volkmann, Paul Eigenart der Natur und Eigensinn des Monismus Leipzig Art C i µ Frank, S L Filosofia γ viaţă SPb Art C p ' Chetverikov, K Relativitatea mișcării și începutul celei mai mici acțiuni din natură Art Schulze-Gevernitz, R Prof Marx sau Kant? SPb Art C k Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Ediția Intermediarului Moscova S Durilin Anii danezi V M Garshin C k I Gorbunov-Posadov Primii fulgi de nea C k corn Eroii de pe coasta mării C și r da k P Kropotkin Munca mentală și manuală C k F Gornostaev şi alţii Tatăl meu C o k K Fearful Fearless C la P Hlebnikov Sub Crăciun C k N Elnikov O pagină din viața lui Misha Toptygin Spiri Fără tată, fără mamă C k E Gorbunova Animalele noastre C k I Selivansky Cum să obțineți un teren bun dintr-o mlaștină? C la D Burliuk Len Cum să-l semănăm și la ce folosește C K E G Lepka, în copertă C k C Roberts Elan cu semn alb, în copertă C i$ k* Fr Vulpe Ministru pentru o oră, în copertă C k E Gorbunova şi V Lukyanskaya Pentru oameni mici, într-un folder C i r k E Gorbunova Animalele noastre, într-un dosar C k F Gornostaev și alții Tatăl meu, într-un dosar C și r I Spiri Fără tată, fără mamă, într-un dosar C o k M Saunders Frumoasa Joy, pe coperta C o k F Tâmplar O călătorie în America de Nord, pe coperta C k P Hlebnikov Șoferul, în copertă C k I Gorbunov-Posadov "Mayak" , vol I, legat C z ruo La fel "Mayak" , vol II, legat C freacă Kzt Douglas-Wiggin Fericirea unui copil sărac, legat C k L N Tolstoi Duminică, în traducere C și r k S Portsky Să lucrăm, vol Eu, pe coperta C o k I Starinin Despre un om

bun, simplu C x k · La fel La fel, mai bine C la θ Gornostaev Doi copii, simpli C , la La fel La fel, mai bine C la Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI I-Gorbunov-Posadov În noaptea lui Hristos Cel mai bun C la L N Tolstoi Spunele lui Mohamed, cel mai bine C la L N Tolstoi Spune despre înțeleptul chinez Lao-tse, cel mai bine c k pr Vulpe Ministru pentru o oră, într-un dosar C k E G Lepka, într-un folder C k A Hiriakov Sclav alb, în regiune C k E K Solomin Treci la treabă! în regiunea C k A Zubrilin Cum să îmbunătățim economia țărănească C la D F Burliuk Cum să semănați maci C la Lovitură de stat pașnică C și r Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova CCL Procesul-verbal al reuniunii administrative anuale din ianuarie Ședința a fost deschisă la ora în holul Consiliului de Administrație al Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri actuali: N A Abrikosova, II P Blonsky, H P Korelina, M K Morozova, Prinț E N Trubetskoy, G I Chelpanov, A M Shcherbina În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) L M Lopatin a anunțat decesul unui membru activ al Societății, P P Streltsov La propunerea președintelui, Adunarea a onorat memoria defunctului ridicându-se în picioare) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) Secretarul Societății, N D Vinogradov, a citit raportul privind starea Societății pentru perioada de la ianuarie la ianuarie) Trezorieri Companiei N A Abrikosov au raportat Companiei un raport privind mișcarea numerarului Companiei în aceeași perioadă) Secretar al redacției revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" H P Korelina a relatat despre publicarea revistei din ultimul an) S -a discutat chestiunea organizării unei întruniri solemne cu ocazia împlinirii a douăzeci și cinci de ani de la existența Societății După un schimb de opinii, s-a hotărât organizarea unei întâlniri solemne pe martie, duminică după-amiază, în sala teologică Intrarea la această întâlnire trebuie să se facă pe bilet, cursă Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ a cărui determinare este încredinţată biroului Societăţii În timpul întâlnirii, portretele celor mai proeminenți membri decedați ai Societății ar trebui să fie plasate pe scenă Componența ședinței este determinată astfel: raportul secretarului Societății, discursul lui L M Lopatin (Cele mai importante tendințe în gândirea filosofică modernă), discursul lui G I Chelpanov (Situația actuală în psihologia individuală), discursul lui P I Novgorodtsev (Cercetarea modernă în domeniul moralității publice) În plus, L M Lopatin a fost instruit să clarifice problema participării propuse la această întâlnire a unuia dintre naturaliști) G I Chelpanov a informat Societatea despre cantitatea mare de material valoros primit de Societate ca răspuns la un chestionar trimis profesorilor de propedeutică filozofică Împreună cu aceasta, G I Chelpanov a făcut o propunere de a invita un membru al Societății Π să elaboreze acest material P Blonsky (având în vedere imposibilitatea membrilor comisiei de a lua parte activ la dezvoltarea acestui material în viitorul apropiat), care ar trebui să realizeze această lucrare sub îndrumarea lui, G I Chelpanov, și să publice rezultate ale acesteia în revista "Probleme de filosofie și psihologie" În urma unui schimb de opinii, Adunarea a luat următoarea hotărâre cu privire la această propunere: să împuternicească comisia să discute propunerea lui G I Chelpanov, lăsând decizia finală asupra acestei probleme în sarcina comisiei) S-a discutat problema planului ocupaţiilor Societăţii în anul următor Sunt programate următoarele întâlniri: pe lângă cea aniversară, o întâlnire în memoria lui V S E N Trubetskoy, S N Bulgakov, P I Novgorodtsev etc ; întâlniri periodice -

privind materialul chestionarului, cu presupușii referenți A P Boltunov, G I Chelpanov și alții,) S-a făcut un buletin de vot pentru cei propuși pentru alegerea membrilor cu drepturi depline ai Societății: I M Gromoglasov și I A Ilyin Ambii au fost aleși în unanimitate Întâlnirea a fost închisă la ora și seara Întrebări de filosofie, KN Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Raport privind starea Societății de Psihologie din Moscova pentru perioada de la ianuarie la ianuarie Componența Societății În anul de raportare au avut loc următoarele schimbări în componența Societății: membrii titulari au decedat: A S Belkin, S N Uspensky și П P Streltsov; aleși ca membri de onoare - prof Universitatea Heidelberg V Windelband, membri titulari: A A Eichenwald, N A Berdyaev, B A Kistyakovsky, A E Worms, A V Kubitsky, N V Samsonov, V P Karpov, M N Shaternikov, A M Shcherbina, M , Y G Până la ianuarie , Societatea era formată din membri de onoare / membri fondatori $, de membri titulari, membri concurenți și membri corespondenți și un total de persoane Consiliul Societății Consiliul Societății, ales în ședința anuală din ianuarie , în anul de raport era format din următoarele persoane: președintele, profesorul L M Lopatin, tovarășul președintelui, prof G I Chelpanov, candidat tovarăș președinte - prof V P Serbsky, secretar-privat-docent N D Vinogradov, asistent secretar-privat-docent A N Bernshtein, candidat secretar asistent-N P Korelina, vistiernic-N A Abrikosov, asociat trezorier-asistent profesor privat A S Belkin (f iulie), candidat asociat trezorier-asistent profesor privat O E Rybakov și bibliotecar-prof P P Sokolova Activitățile Societății i) ședințe În anul de raportare, Societatea a avut ședințe: două administrative și șase ordinare În ședințele administrative, pe lângă actualitatea generală, s-au discutat următoarele probleme: a) sărbătorirea a douăzeci și cinci de ani de la existența Societății în anul ıó (s-a hotărât organizarea unei ședințe solemne a Societății cu această ocazie la începutul anului)); b) privind convocarea Congresului Psihologic All-Rusian (s-a decis convocarea unui astfel de congres de Paște Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ); c) organizarea unui chestionar în rândul profesorilor de propedeutică filosofică cu privire la rezultatele predării acestei discipline timp de ani (s-a decis organizarea unui astfel de chestionar, π a fost aleasă o comisie specială care să-l elaboreze, precum și să elaboreze materialul așteptat;) În sesiunile regulate, au fost citite și discutate următoarele rapoarte: A A Eikhenvalb "Viziunea modernă asupra lumii a fizicienilor"; carte ? Trubetskoy "Panmetodismul în etică"; B Kroll "Despre Apraxia"; V, M Hvostova "Subiectul și metoda sociologiei"; M Yu Lakhtina "Cu privire la problema posesiunii demonice în satul modern"; P L Boborykin "Antropocentrismul și înțelegerea cosmică a lumii") Revista Questions of Philosophy and Psychology a fost publicată în anul de raport sub conducerea lui L M Lopatin, comitetul editorial a inclus, în plus, următoarele persoane: Yu D Vinogradov, B K "Mlodzeevsky, P I Novgorodtsev, G A-Rachinsky, V P Serbsky și N A Umov) Premiul lui D A Stolypin Potrivit hotărârii adunării administrative anuale din ianuarie , termenul limită pentru depunerea eseurilor pentru premiul menționat era ianuarie secretar N Vinogradov Raportul Trezorierului Societății de Psihologie pentru (de ani) Primit: Restul p /g în intrare și în ieșire checkout i p k Taxa de membru " - " Pentru vânzarea publicațiilor Societății " " De la M K Morozova " - ,, Cu curent sch Junker și K (restul) ,, " % pe M U Banca " " ' USD k- * Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Emis: La întâlniri etc , poștale, telegrame și plecați n clerical , tip si recompensa La biroul revistei

"Întrebări" p - k " ¿> " " o " Filosofie și psihologie" " Pentru publicații Dosar și adresă pentru serbările Gogol Conform contului Brockhaus din Leipzig pentru cărți "Ch" d " I " " % incl kj contributie, bill M Uh Banca " " rub k- Soldul din casa de marcat de la ianuarie p k Statul capital al Societății de Psihologie Până în ianuarie i$io an: La casa de marcat p ι la În biroul revistei "Întrebări de Fi- filozofie și psihologie" (actuala sc Junker și K) " i " În depozit la Moscova Conturi, bănci pe biletul nr Capitalul și dobânda primei lui D A Stolypin " , R k Biblioteca "Runivers" Condiții pentru concursul premiului stabilit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin pentru un eseu despre filosofia științei Societatea Psihologică a Sims din Moscova anunță că, la propunerea lui D A Stolypin și cu fonduri donate de acesta, desemnează din nou un premiu de de ruble pentru cel mai bun eseu pe această temă: "O examinare critică a poziției lui Auguste Comte cu privire la coincidența naturală (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și eforturile tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité logique et scientifique))" Vezi Cours de philosophie positive, leçons -me et -me, în special țări de volume ale editiei a VI-a a Littre Societatea Psihologică înțelege sarcina propusă în sensul că este necesar să se rezolve: (^Există o diferență între legile științelor naturii anorganice și legile sociale^ și dacă da, ce Societatea de Psihologie consideră că dezvoltarea acestei teme presupune o formulare strict științifică și filozofică amplă a acesteia, bazată pe o cunoaștere serioasă a direcțiilor epistemologiei moderne și a învățăturilor logicii moderne Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către un comitet special al Societății de Psihologie va avea loc în aprilie La discreția comisiei, conform voinței donatorului, premiul poate fi împărțit între solicitanți, iar în caz de nesatisfăcător Biblioteca "Runivers" S SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVA stp a eseurilor depuse, acordarea premiului sau o parte semnificativă a acestuia poate fi reprogramată pentru un nou termen La concursul pentru premiu pot participa toate persoanele care au absolvit studii superioare Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate cu desemnarea pe acestea a motto-urilor sau epigrafelor eseurilor depuse Biblioteca "Runivers" Lista membrilor Societății Psihologice afiliate la Universitatea Imperială din Moscova, aprilie Membri de onoare: Guerrier, Vladimir Ivanovici Zverev, Nikolai Andreevici (membru fondator) Karinsky, Mihail Ivanovici Kliucevski, Vasili Osipovich Koni, Anatoly Fedorovich Struve Genrikh Egorovici Tolstoi, sat, Lev Nikolaevici Windelband, Wilhelm (Germania) Wundt, Wilhelm (Germania) Gefding, Harald (Danemarca) James, William (S America) Ribault, Thomas (Franţa) Richet, Charles (Franţa) Foulier, Alfred (Franţa) Membri fondatori: IJ Anuchin, Dmitroi Nikolaevici, prof Moscova Univ Kovalevsky, Maksim Maksimovici, prof Petersburg univ Miller, Vsevolod Fedorovich, profesor I la Moscova Muromtsev, Serghei Andreevici, } Universitatea Fortunatov, Filipp Fedorovich, Academician Imp Acad Nauk Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Membri activi: Abrikosov, Alexei Alekseevici Abrikosov, Nikolai Alekseevici Aikhenvald, Iuli Isaevici Aleksev, Alexandru Semenovici, prof Moscova univ Andreev, Konstantin Alekseevici, prof Moscova univ Henri, Victor Appelrot, German Germanovich, profesor adjunct al Institutului Agricol

Bazhenov, Nikolai Nikolaevici, doctor în medicină Baltalon, Caesar Pavlovich, profesor de liceu, educațional stabilimente Basistov, Aleksey Pavlovich, masterand în filozofie Bachinsky, Alexey Osipovich, priv - Profesor asociat Moskov univ Bezobrazova, Marya Vladimirovna, doctor în filozofie, Universitatea din Berna Bezobrazov, Pavel Vladimirovici Berdiaev, Nikolai Alexandrovici Bernshtein, Alexander Nikolaevici, medic psihiatru, priv conf univ Moscova Univ Blonsky, Pavel Petrovici Boborykin, Petr Dmitrievici, scriitor Bobrov, Yevhenii Alexandrovych, profesor al Universității din Varșovia Botkin, Yakov Alexѣevich, psihiatru Brun, Mihail Isakievici, jurat întors Bryukhatov, Lev Dmitrievich, profesor, gimnaziu, uc stabilire Bulgakov, Serghei Nikolaevici, pr -asoc Moscova univ Vagner, Vladimir Aleksandrovici, doctor în zoologie Vasiliev, Alexandru Vasilievici, prof Kazan univ Vvedensky, Alexandru Ivanovici, prof SPb univ Vvedensky, Alexei Ivanovici, prof; Moskovok spiritual academie Wentzel, Konstantin Nikolaevici Veselovsky, Aleksey Nikolaevici, doctor în literatură generală, prof Lazarev, institut Vernadsky, Vladimir Ivanovici, prof Moscova univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Veșniakov, Fedor Vladimirovici Viktorov, David Viktorovich, pr -conf Moscova univ Vipper, Robert Yurievich, prof Moscova univ Viktorski, Sergѣi Ivanovici, asistent prov Moscova Univ Vynogradov, Nikolay Dmitrievich, profesor asociat Moscova Univ Vynogradov, Pavel Gavrilovici, prof Oxfordsk Univ Worms, Alfons Ernestovych, priv conf univ Moscova, Univ Wolfert, Anton Karlovych Vyrubov, Hryhoriy Nikolaevich, scriitor Gambarov, Iuri Stepanovici, prof St Petersburg scoala politehnica Hannushkin, Petr Borisovici, medic psihiatru, priv conf univ Moscova universitate Gherasimov, Osip Petrovici t Hyatsintov, Vladimir Egorovych, Priv -Conf Moscova Univ Gilyarov, Aleksey Nikitich, prof Kiev Univ Golytsyn, carte, Boris Borisovych, academician Imp Acad Ştiinţă Horbov, Mykola Mikhailovici USD Grot, Konstantin Yakovlevici, prof St Petersburg Univ Hrushka, Apollon Apollonovich, prof Moscova Univ Gorskaia, Zinaida Stepanovna Horodensky, Mykola Gavrilovych, prof Moscova Duhov Acad Gromoglasov, Ilya Mikhailovici, prof Moscova de spirite, Acad Gutor, Vasilii Petrovici Davydov, Nikolai Vasilevici, priv conf univ Moscova Univ Danylevsky, Vasiliy Yakovlevich, prof Ascultă Univ De-Roberty, Evgeny Valentynovich, scriitor Deryuzhynskyi, Vladimir Өedorovych, editor al Jurnalului Ministerului Justiției Johnston, Vera Vladimirovna Dryl, Dmitri Andreevici, doctor în drept penal Eleonski, Nikolai Alexandrovici, protopop, profesor la Moscova universitate Efimenko, Alexandra Yakovlevna, scriitoare Zhegalkin, Ivan Ivanovici, pr -conf Moscova univ Jukovski, Nikolai Egorovici, prof Moscova univ Zantsevici, Konstantin Petrovici, jurat de încredere Zernov, Dmitri Nikolaevici, prof Moscova univ Zograf, Nikolai Yurievici, prof Moscova univ Zykov, Vladimir Pavlovici, pr -conf Moscova univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ g; Ivanovskiy, Vladimir Nikolaevici, Rev -Conf univ Kazan univ S Ivantsov, Nikolai Alexandrovici, priv conf univ Moscova univ Ivankov, Ivan Ivanovici, doctor în economie politică SS Ilyin, Ivan Alexandrovici, priv conf univ Moscova univ Kazansky, Alexander Pavlovici, prof Novoros univ Kamarovsky, gr , Leonid Alekseevici, prof Moscova univ Kannabikh, Yuri Vladimirovici, medic psihiatru Karpov, Vladimir Porfirevici, priv conf univ Moscova univ Karev, Nikolai Ivanovici, doctor în istorie generală Kistyakovsky, Bogdan Aleksandrovich, priv conf univ Moscova universitate Kolubovsky, Iakov Nikolaevici, profesor de pedagogie desigur, la Petersburg Nonissi, Daniil Pavlovici Konovalov, Dmitri Grigorievici, lector Moscova Superior pentru femei cursuri Korelina,

Nadejda Petrovna, secretarul redacției "Voprosov Phil și Psych Kornilov, Alexandru Alexandrovici, priv -docent Moscova, universitate tu Korobkin, Fedor Semenovich, profesor, gimnaziu, educațional cap ιoí Porsh, Fedor Evgenievici, Academician Imp Academ Nauk Kotlyarevsky, Serghei Andreevici, rev -Conf univ Moscova univ Kubitsky, Alexander Vladislavovich, priv conf univ Moscova univ Lange, Nikolai Nikolaevici, prof Novoross Univ Lann, Ferdinand, lector Moscova Univ Lapshin, Ivan Ivanovici, Priv -Conf St Petersburg Univ IO/ Lakhtin, Mihail Iurievici Lopatin, Lev Mikhailovici, prof Moscova Univ Losskyi, Nikolay Onufevici, Priv -Conf St Petersburg universitate dar Lyubavskyi, Matvyi Kuzmych, prof Moscova Univ ii Liutoslavskii, Vikentii Frantsevici din Malshin, Alexander Ivanovici, psihiatru Mamuna, gr , Ivan Andreevici, doctor Manuilov, Alexandru Apollonovich, rectorul Moscovei univ Masaryk, Toma Osipovich, prof Universitatea Cehă, Praga Menzbir, Mihail Alexandrovici, prof Moscova univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Milyukov, Pavel Nikolaevici, Maestru de rusă istorie i Mlodzeevski, Boleslav Kornelievici, prof Moscova univ Monievski, Pavel Vasilievici, dr Miere Morozova, Margarita Kirillovna Gorohoveți, Lev Zakharovici, prof Moscova univ Nekrasov, Pavel Alekseevici, doctor în matematică pură Nemirovici-Danchenko, Vladimir Ivanovici, scriitor T Novgorodtsev, Pavel Ivanovich, director al Institutului Comercial Ognev, Ivan Florovici, prof Moscova univ Okhorovich, Yulian, doctor în medicină Pervov, Pavel Dmitrievich, profesor, mijlociu, educațional administrator S Petrușevski, Dmitri Moiseevici, prof Moscova univ Popov, Ivan Vasilevici, prof Moscova, spirituală acad Porzhezinsky, Viktor Karlovici, prof Moscova univ Postovsky, Nikolai Pavlovici, medic psihiatru Preobrajenskii Piotr Vasilievici, Priv -Conf Moscova Univ Przhevalsky, Vladimir Vladimirovici Radlov, Ernest Lvovych, profesor de filozofie la Facultatea de Drept Rachynsky, Hryhoriy Aleksѣevici Rjnhondkovski, Nikolai Ivanovici T Rozanov, Matvyi Nikanorovici, asistent universitar Moscova Univ Rossolimo, Hryhoriy Ivanovich, conferențiar Moscova Univ Roth, Vladimir Karlovych, prof Moscova Univ Ruzskyi, Nikolay Vittovych, Priv -Conf Moscova Univ Rutkovskyi, L V , conf univ St Petersburg Univ Rybakov, Өedorъ Egoroviciъ, medic psihiatru Savyn, Alexandru Nikolaevici, prof Moscova Univ Savodnyk, Vladimir Өedorovych, profesor, liceu stabilit Samsonov, Nikolai Vasilevici, priv conf univ Moscova univ sârb, Vladimir Petrovici, prof Moscova univ Sergi, Giovanni, prof antropologia la Roma univ Sikorsky, Ivan Alekseevici, prof Kiev univ Skryabin, Alexandru Nikolaevici, prof Conservatorul din Moscova Smirnov, Fedor Alexandrovici Sobolevski, Vasili Mihailovici Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Sokolovsky, Pavel Emilievici, doctor al Romei drepturi Sokolov, Pavel Petrovici, prof Moscova, spirituală acad Sofronov, Fiodor Vasilievici, doctor zemstvo Spassky, Anatoly Alekseevici, prof Moscova spirit acad IJ Sukhanov, Serghei Alekseevici, psihiatru Taneev, Vladimir Ivanovici, a jurat întoarce Timiryazev, Klementij Arkadievici, prof Moscova univ Timkovsky, Nikolai Ivanovici, scriitor Tihomirov, Pavel Vasilevici, prof Liceul Nizhyn Trubetskoy, principe, Evgheni Nikolaevici, prof Moscova univ Ulianitsky, Vladimir Antonovici, prof Universitatea Harkov Umov, Nikolai Alekseevici, prof Moscova univ Favorsky, Andrey Evgrafovich, jurat de încredere Filippov, Alexander Nikitich, prof Moscova univ Fon-Stein, Stanislav Fedorovich, priv -docent Moscova universitate Hvostov, Veniamin Mihailovici, prof Moscova, uni Cevetaev, Ivan Vladimirovici, prof Moscova univ Tsertelev, Prinț, Dmitri Nikolaevici Chelpanov, Gheorghi Ivanovici, prof Moscova univ Chizh, Vladimir Fedorovici, prof

Iurievsk univ Shaykevich, Martyn Osypovych, medic psihiatru Șaternikov, Mihail Nikolaevici, priv conf univ Moscova Univ Schwartz, Alexander Nikolaevici, ministrul educației naționale - Shervinskyi, Vasilii Dmitrievici, prof Moscova Univ Shpett, Gustav Gustavovici Shtein, Vladimir Ivanovici, scriitor Shcherbina, Alexander Moiseevici, priv conf univ Moscova Univ Everling, Serghei Nikolaevici Eichenwald, Alexandru Alexandrovici, prof Moscova universitate Jacobi, Pavel Ivanovici, medic psihiatru Yakovenko, Vladimir Ivanovici, medic psihiatru Membrii concurenti: Abrikosova, Maria Filippovna Abrikosova, Glafira Aleksevna Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Abrikosov, Alexander Alexѣevici Andreeva, Alexandra Alexѣevna Goncharova, Anna Sergheevna Blomerius, Agnes Vasilievna Gorskii, Konstantin Nikolaevici Karynskaya, Maria Alexandrovna Lyubenkova, Iulia Lvovna Lviv, carte, Dhmytriy Petrovici Mazarovici, Nikolai Ivanovici Moshkina, Ekaterina Dkhmitrievna Malkovskaia, Sofia Alexandrovna Mamontov, Mihail Anatolievici Pavlov, Alexandru Vladimirovici Petrunkevici, Anastasia Sergheevna Remezov, Ivan Dmitrievici Selyvachev, Өedorъ Dmitrievichъ Ferster, Natalia Pavlovna Hmelenskaia, Maria Nikolaevna Şah-Nazarov, Semen Grigorievici Membri corespondenți: Geler fon-Ravensburg Max Dessoir A Byersderfer Schrenk fon-Notzing Levitsky, I N Demkov, M I Notă Taxele de membru sunt acceptate în biroul revistei "Probleme de filosofie și psihologie", iar în timpul întâlnirilor - în sala de ședințe Membrii din alte orașe sunt rugați să-și adreseze contribuțiile la biroul revistei "Questions of Philosophy and Psychology" Contribuția pentru membrii activi ruble, pentru membrii-concurenți jur intr-un an Consiliul Societății atrage atenția domnilor membrii Societății la § din Cartă Biblioteca "Runivers" • ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Cercetare filozofică, = recenzii și pzh, publicată sub redacția prof G Chelpanova CONŢINUT TI Vol al -lea Șcherbina Doctrina lui A M Kant despre lucrul în sine Weinstein, A E Doctrina realității Schubert-Soldern Chelpanov, G I Avenarius și școala lui TI Vol al -lea Shcherbina, A N Doctrina lui Kant despre lucrul în sine (sfârșitul) Zѣnkovsky, VV Starea actuală a problemei psihofizice Shpett, G G Problema cauzalității în Hume și Kant (Introducere) Chelpanov, G I Apriorism și empirism (replica prof Gilyarov) TI Vol al -lea Shpett, G G Problema cauzalității în Hume și Kant Chelpanov, G I Recenzia Op I S Vândut "On Memory" Raport de activitate Psych Seminarii pentru anii - T II Emisiune al -lea Blonsky Doctrina lui Berkeley despre realitate Prețul pentru fiecare număr este de p Depozitul de publicații în redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" și în librăria lui N P Karbasnikov, Moscova, Mokhovaya, împotriva Universității Biblioteca "Runivers" ANUNTURI eu În toate librăriile cunoscute DE VÂNZARE: Pro(r) A I Vvedensky Eseuri filozofice Byp I Despre filozofie în Rusia, despre misticismul și critica lui V S Solovyov, despre liberul arbitru, despre sensul vieții, despre raportul dintre credință și cunoaștere Preț și frecare V Windelband Istoria filosofiei antice Traducere din germană, ed prof A II Vvedensky d-e ed Preț ruble V Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Ed a II-a, reeditată de Prof A II Vvedensky pe a -a germană volume Pret ruble LUCRĂRI Societatea filozofică din Sankt Petersburg: Problema I Descartes Reflecții metafizice Transl editat și cu un articol de Prof A I Vvedensky Descartes și raționalismul Preț I p Problema II și III Malebranche Căutarea adevărului Transl ed şi cu un articol de E L Radlov Pret ruble Problema P Berkeley Tratat despre începuturile cunoașterii umane Transl ed și cu un articol de N G Debolsky Pret cop

Problema T Aristotel Etică Transl și articol introductiv de E L Radlov Prețul pe care îl frec cop Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis PE REVISTA PENTRU PROFESORUL POPORULUI (al -lea an de publicare) CORPUL EDUCAȚIEI POPORULUI Apare de de ori pe an în cărți de la - coli Lanț de abonamente la revistă p k pe an, timp de o jumătate de an - p k Prețul unei cărți separate este de copeici ADRESA EDITORIALĂ: Moscova, Polyanka, Uspensky pereulok, , apt Editori-editori: N V Tulupov și P M Shestakov Abonamentul pentru este deschis Buletinul lui Olonets Gubernsky Zemstva, IV* an de publicare Taxa de abonament pe an I ruble Abonamentul este acceptat în orașul Petrozavodsk, la Administrația Provincială Zemstvo Sarcina publicării Buletinului este de a familiariza cât mai larg populația provinciei cu activitățile zemstvo-ului local și de a comunica populației cunoștințe utile despre agricultură și în general utile în viața rurală În scopul unei largi distribuții în întreaga provincie, Buletinul este secat gratuit de consilierii zemstvi provinciali și județeni, agronomii zemstvi, tehnicieni, societățile agricole, către toate școlile, guvernele volost, comunitățile rurale, medicii zemstvi, medicii veterinari etc un număr mare de țărani alfabetizați provincia a trimis de exemplare Din februarie , duce la munte Jurnalul de jurisprudență științifică din Moscova "Întrebări despre Krava" publicat cu cea mai apropiată participare a: R S Aleksev, R E, Worms, P V Gidulyanov, B R Kistyakov-skago, I R Kistyakovsky, Z R Kotlyarevsky, Z R Muromtseva, P I Novgorodtseva, G Z Feldstein și R L Forsteter Revista "Întrebări de drept" își propune să evidențieze problemele teoretice și practice ale dreptului care prezintă un interes direct pentru vremea noastră Questions of Law** sunt publicate de patru ori pe an în cărți de aproximativ zece file: în februarie, mai, octombrie și decembrie Prețul abonamentului pe an cu transport și livrare ruble Prețul unei cărți separate este de ruble Anunțurile acceptate pentru publicare în jurnal sunt plătite pe pagină și rând cu rând Adresa editorială: Moscova, Arbat, Kaloshin per , , apt G S Feldstein Editor-editor G S Feldshtein Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Ziarul Mare Democrat Progresist REGIUNEA VOLGA Pleacă în Kazan în fiecare zi Abonamentul pentru este deschis Prețul abonamentului: pentru un an ruble, timp de luni p , timp de luni, p k , timp de lună de copeici, studenții și inteligența rurală primesc o reducere Din , toți cei care s-au abonat pentru un an și jumătate de an vor fi atașați gratuit la revista săptămânală ilustrată artistică și literară Northern Week, editată de A Rosiavlev și Dm Cenzura Alți abonați care doresc să primească jurnalul plătesc copeici pe lună în plus față de prețul abonamentului Adresă editorială Kazan, "Privolzhsky Kray" Editor-editor I P Kochergin Abonamentul la publicația săptămânală zemstvo este deschis SĂPTĂMÂNA PERM ZEMSKOY jara Sarcinile ziarului sunt de a răspândi cunoștințe utile în rândul populației, de a le familiariza cu activitățile Zemstvo, de acoperire cuprinzătoare a vieții și nevoilor populației din provincia Perm și din Rusia Trezirea conștiinței de sine în țărănime, promovarea manifestării inițiativei acesteia în treburile publice și în activitatea economică, dezvoltarea problemelor de agricultură, cooperare, industria meșteșugărească etc Taxa de abonament: pentru abonații din provincia Perm p un an, k timp de șase luni, pentru abonații de la un prieten buze - p k pe an, k timp de șase luni, cu dost si peres Taxa de abonament se adresează redacției Permskaya Zemskaya Nedelya (Perm, str Sibirskaya, clădirea Provincial Zemstvo) Abonamentul este acceptat și în administrațiile județene zemstvo din provincia Perm În va continua

publicația (anul) REVISTĂ "RAPORTUL DUMEI ORAȘULUI MOSCOVA" Revista este publicată de două ori pe lună în cărți de la la buc foi și este împărțit în două secțiuni, câte camere fiecare: o secțiune generală dedicată dezvoltării problemelor vieții urbane în Rusia și în străinătate și o secțiune oficială de referință Prețul revistei cu livrare în toate orașele Rusiei: Departamentul general Ambele departamente Timp de luni ruble cop frecați cop frecați - La >> " Lη " " "" " " , " " "" " "-" "- " " - " " Prețul revistei este de ruble zagodt "și p timp de luni, cu transfer si livrare: Se acceptă abonament: Moscova, Consiliul Local, Voskresensk, piață, clădire Duma Întrebări de filosofie, KN " Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE VESTNIN DE FIZICI EXPERIMENTALE ȘI MATEMATICĂ ELEMENTARĂ Publicat de de ori pe an în numere separate, cu mai puțin de de pagini fiecare, editat de Privatdozent VF Kagan Programul jurnalului: articole originale și traduse din domeniul fizicii și matematicii elementare Articole dedicate problemelor predării matematicii și fizicii Experimente și dispozitive Cronica stiintifica Teme pentru angajați Probleme de rezolvat Rezolvari ale sarcinilor propuse cu numele celor care le-au rezolvat Atribuții de premii Departamentul bibliografic Revizuirea revistelor speciale Articolele sunt scrise cât mai popular posibil, fără a aduce atingere laturii științifice a problemei Semestrele precedente au fost recomandate: Uchen Com Min Nar etc pentru imn soțul și feminin, real uch , prohimn , oraș, uch , învață Internet și seminarii; Principal Ex Antrenament militar Cap - pentru militari - uch unități; Uchen Com la Sfântul Sinod - pentru duh seminarii și școli Un număr de probă este trimis gratuit la cerere Termenii abonamentului; Prețul abonamentului cu poștă: ruble pentru un an, ruble pentru șase luni Profesorii și profesorii școlilor inferioare și toți elevii care se abonează la jurnal direct de la redacție plătesc ruble pe an, ruble pe șase luni Adresă de corespondență: Odesa Colegiului editorial al Buletinului de fizică experimentală ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PE REVISTA Modern Psychiatry, publicat cu participarea lui N A Vyrubov, V A Gilyarovsky, V I Semidalov, S S Stupin, S A Sukhanov, editat de A N Bernshtein și P B Gannushkin Al patrulea an de publicare Revista va continua să fie publicată lunar în cărți de aproximativ foi Prețul abonamentului pentru un an cu livrare și expediere șapte ruble, în străinătate ruble Prețul unei cărți separate este de de copeici Abonamentele sunt acceptate la biroul editorilor Psihiatriei Moderne (Moscova, B Levshinsky per , Tel -) și în toate librăriile gg abonații nerezidenți sunt rugați să trimită bani de abonament direct la redacție; la primirea banilor, se va trimite o chitanță Este permisă instalarea taxei de abonament dacă aplicați direct la biroul revistei: ruble pentru un abonament iar până la iunie - ruble Articolele în colete la comandă se solicită a fi trimise la adresa redacției Editorii își rezervă dreptul de a face unele abrevieri în articolele trimise Autorii articolelor originale publicate în revistă primesc gratuit de reeditări Despre ^toate cărțile trimise la redacție, se tipărește un anunț în cea mai apropiată carte a revistei Taxa de publicitate; Înainte de text și a mâncat pagina de copertă: pagini Vi - de ruble, % din pagină de ruble, pagină - de ruble După text: paginile Vi - ruble, paginile Vg ruble, pagină - ruble Pentru reclame repetate, o reducere adecvată Distribuție de atașamente până la loturi - de ruble Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru la reviste este deschis:) "Tânăra Rusia" ("CITEREA COPIILOR") revistă lunară ilustrată pentru familii și școli PATRICEȘI DOILEA AN DE EDITARE Revista este permisă a fi eliberată, prin abonament prealabil,

bibliotecilor studențești ale instituțiilor de învățământ secundar, școlilor orășenești, conform Regulamentului din , precum și sălilor și bibliotecilor publice gratuite În anul p k fără expediere, ruble cu redirecționare În , revista "Tânăra Rusia " ("Lectură pentru copii") va oferi tuturor abonaților: CĂRȚI LUNAR, care includ: a) povestire, povești și basme: b) poezii; c) eseuri și biografii istorice; d) articole științifice de popularitate; e) poze din portrete ale unor oameni remarcabili, din picturi ale unor artiști celebri ANEXE GRATUITE: I Lucrări alese de S T Aksakov II Poetul iubirii și al milei Charles Dickens și vulturul poeziei franceze Victor Hugo Eseuri literare și biografice cu aplicații de portrete și lucrări selectate Comp N Ya Abramovici III A A Pleșcheev Culegere de poezii cu portret și biografie a poetului, editată de D II Tihomirov IV* A S Hhomyakov, K S Aksakov și I S Aksakov Culegere de poezii cu portrete de poeți, editată de J Ya Tikhomirova Seturile rămase ale revistei "Lectură pentru copii " pentru anii precedenți - p cu transmitere în limitele evr Rusia revista pentru educatori si profesori populari PATRICEȘI DOILEA AN DE EDITARE Ministerul Educației Publice are permisiunea de a extrage, prin abonament prealabil, pentru bibliotecile profesorilor și sălile publice de lectură gratuite p k fără expediere, ruble cu redirecționare Revista apare de ori pe an, în cărți de până la coli ADRESA EDITORIALĂ: Nr , Bolshaya Molchanovka, Moscova Abonamentele sunt acceptate și în toate librăriile cunoscute Librări concesiune °/ Taxă pentru reclame în revistele "Rusia tânără" p "Listok pedagogic" : Pentru pagina de ruble, pentru ¡ pagina de ruble, pentru VI pagini ruble, pentru ι / s STR R Editura E N Tikhomirov Editor D I Tihomirov Sub revista "Rusia tânără " și "Listoc pedagogic" s-a organizat un depozit de carte de ediții ale lui D II Tikhomirov:) Bibliotecă pentru familii și școli) Biblioteca profesorului) Manuale de D I Tihomirov Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE "θX ACCEPTĂ ABONAREA PENTRU I Y (r)DAH tTLGG " Singurul din Rusia 'Sh'VVP A TÍT ' și D popular-științific ffiJlllAdlD pe probleme de spiritualism, psihism, mediumnitate și misticism Revizuirea și studiul unor teorii și fapte puțin cunoscute: telepatie, clarviziune, transmitere a gândurilor, personalitate divizată, obsesie, somnambulism, magnetism animal, mediumism, hipnotism, spiritism și alte fenomene și fapte oculte) Un cuvânt independent în afara școlilor și a partidelor pe toate problemele controversate ale științei și vieții Iese de cel puțin ori pe lună în numere de la una la coli tipărite Articolele sunt însoțite de desene explicative, desene și portrete, după caz Sunt postate recenzii ale cărților noi și vechi; clarificări și răspunsuri editoriale la întrebările și scrisorile abonaților Secțiunea literară va conține povestiri, nuvele, romane, poezii și nuvele care corespund direcției revistei Pppppmpiyaa iitua· în Rusia: timp de un an ruble, timp de </ ani ruble IiIIIIlpyl Tsopa În străinătate timp de un an ruble, pentru% din anul ruble k Număr de vânzare separat copeici (pot fi trimise cu timbre poștale) Ppppippa ppiinamestpya * la Moscova: în redacția revistei - Arbat, casa Neydgart IiiDIIIYia IirIpIIVIaB I LÌ · apt Nr , și în toate librăriile din Rusia Al patruzeci și cincilea an de publicare "ASTRAKHAN LISTOK" va fi publicată în sub ediţia anterioară şi cu aceeaşi componenţă de angajaţi permanenţi Ziar de direcție progresivă, dar independent de orice partide și cerc Reprezentarea activă a intereselor regionale Cunoaștere largă a afacerilor locale Studii complete ale industriei și comerțului regional Anunturi din provincii: Nizhegorsk, Kazansk, Simbirsk, Samarsk și Sarat și din Zakaspiysk regiune și Caucaz, precum și anunțuri guvernamentale,

bancare birou, cale ferată Drumurile și ziarele sunt acceptate direct de redacție (Malo-Demid , sob d), dar restul sunt exclusiv de biroul central al L și E Metzl and Co (Moscova, Myasnitsk , satul Sytova) Taxă pentru reclame din linia minionă: înainte de text copeici, după text copeici Prețul abonamentului se livrează! an- frecții de copeici, */ ani- frecați de copeici, luni - ruble de copeici, lună- frec Editor-editor V I Sklabinekiy Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis XXI editii pe revista ediția a XXI-a "VESTNIK EDUCATION" Revista își propune să clarifice problemele educației și creșterii pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului În acest scop, revista urmărește dezvoltarea ideilor pedagogice, starea actuală a educației și educației în Rusia și în străinătate și oferă, de asemenea, recenzii sistematice ale cărților nou publicate despre pedagogie, științe naturale, științe sociale și altele, despre reviste pentru copii, publicații publice și cărți pentru copii În plus, jurnalul conține articole de știință de popularitate despre diferite ramuri ale cunoașterii și artei, eseuri literare și pedagogice, povești, vociferații și așa mai departe Revista este publicată de ori pe an (în lunile de vară revista nu este publicată); în fiecare carte a revistei există mai mult de de coli tipărite Prețul abonamentului: pe an fără livrare ruble, cu livrare și expediere ruble, în jumătate de an ruble; cu expediere in strainatate p k ; pentru studenți și persoane insuficiente, prețul pe an cu și fără livrare este de p Se acceptă abonament: în biroul redacției (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny per , d Nr) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Abonament pentru acceptat la jurnalul lunar literar şi socio-politic EDUCAȚIE NOUĂ În cadrul programului de mari reviste lunare, New Education** va adera la direcția și caracterul pe care revista Education** le-a avut cândva sub defunctul A Ya Oetrogorek Forțe literare și științifice binecunoscute vor lua parte la reviste CONDIȚII DE ABONARE: Pentru un an I Pentru V ani ; Timp de luni ; Timp de luna Cu ven și retradus în Rusia p p k ! eu p k '- k In strainatate Jur ¡ " - " I " " ¡ í p w Se acceptă abonament: în Sankt Petersburg, Zabalkanskiy ir , d , în biroul revistei "New Education"*, precum și în toate librăriile cunoscute ale imperiului, care scad % din prețul abonamentului în favoarea lor Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis (AL ȘASELE AN DE EDIȚIE) PENTRU REVISTA LUNAR ILUSTRATA PENTRU COPII "FAMILIE și SCOALA Revista este destinată în primul rând copiilor de vârstă mijlocie (- ani), care au încă puțin acces la reviste mai vechi care există la noi În același timp, "Familie și școală" își propune să se aplice în mod egal atât intereselor copiilor care studiază în clasele inferioare ale instituțiilor de învățământ secundar, cât și înțelegerii elevilor din școlile publice elementare "Familie și școală" se compune din cărți lunare ale revistei și cărți separate ale "Bibliotecii de familie și școală" Fără a-și atrage abonații cu niciun fel de prime sau așa-zise aplicații gratuite, redacția "Familiei și școlii" acordă o atenție excepțională demnității interne a revistei în sine, selecției atentă a materialelor accesibile și distractive pentru copii și susținute într-o atitudine pedagogică, precum și la eleganta sa În acest din urmă scop, textul revistei este atent ilustrat cu desene artistice și, în plus, în fiecare carte sunt plasate imagini separate Ținând cont de distribuția revistei în școli, fiecare carte a "Familiei și școlii" este întocmită în așa fel încât să poată fi împărțită cu

ușurință în părți, dacă se dorește, iar lucrările mari tipărite în mai multe numere ar putea fi legate într-una singură carte la sfarsitul anului La "Familie și școală" participă: E A Bakunina, I A Belousov, E Volkova, N A Goltseva, S G Grigoriev, S D Drozhzhin, P Zaso-dimskyi, P P Infantiev, V V Kapelkin, O Barysheva, A A A Kizevetter Knyazkov, N K Koltsov, M A Krukovsky, T N Lvov, Vl N Mamin-Sibiryak, I I Mitropolsk;y, I Novich, Yury Novoselov, K D Nosilov, Sergey Orlovsky, O P Runova, S I Rerberg, A R Rudnev, I N Sakulin, A Serafimovich, V D Sokolov, P P Sushkin, N D Teleshov, M V Tilpcheeva, V N Kharuzina etc PREȚ DE ABONAMENT pentru cărți "Familie și școală" și pentru cărți "Biblioteci pentru familie și școală": cu livrare și expediere ruble pe an, Fără livrare la Moscova p k În străinătate p Abonament pe șase luni p k (acceptat exclusiv în redacţie) Abonamentul fără livrare este acceptat la Moscova: în redacție, în biroul II Pechkovskaya și librăriile "Trud" și N Karbasnikov Un număr de probă al revistei este trimis de la redacție pentru trei mărci de șapte copecii Pentru profesorii care doresc să se familiarizeze cu revista, un număr de probă este trimis gratuit Seturile rămase ale revistei pentru anii precedenți sunt vândute în redacția și biroul lui N Pechkovskaya la ruble, cu excepția anului , care, când aproape toate exemplarele sunt epuizate, este vândut la un preț mai mare de cinci ruble din alte orașe pot contacta direct redactorii revistei Familie și școală: Moscova, str Goncharnaya, d Nr Editor-Editor Vl Lvov Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Abonamentul este deschis LA REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ "Zprosy <Zhizni", un buletin de cultură și politică, publicat din octombrie a acestui an la Sankt Petersburg, cu participarea strânsă a M M Kovalevsky și R M Blank și cooperare: K K Arsenyeva, θ D Batyushkova, A N Benois, prof M V Bernatsky, prof V M Bekhtereva, P D Boborykina, prof A K Borozdin, V Ya Bogucharsky, A II Braudo, II K Brusilovsky, A M Belova, prof A N Veselovsky, V V Vodovozova, V II Vorontsova, prof S Gambarova, M B Gannushkina, A G Gormsheld, prof N A Grede-skula, A G Grosman L Ya Gurevici, Edward David I L Davidson, prof V E Dena, D A Drilya, II V Zhilkina, A II Zvezdich, prof I I Ivapyukov prof II II Karev, D M Koigen A II Kotelnikov, B Krichevsky, prof V D Kuzmina-Karavaeva, M I Klisher, prof univ M Kulishera, G A Landau și D A Levina, προψ II F Lesgaft, S P Lisenko, A V Lunacharsky, prof II V Luchitsky, prof /V A Manuilova prof I II Mechnikova, L E Motskina, N K Muravieva, prof D N Ovsyaniko-Kulikovskaia, prof I Kh Ozerova, L F Papteleva, prof L I Petrazhitsky, prof A S Posnikova, M B Ratner, prof II M Reichesberg, E K de Roberti, N S Rusanova, Ya L Saker, D V Saturin, prof V V Svyatlovski, M A Slavinsky L Slonimsky, N D Sokolova, prof E V Tarle, prof K A Timiryazeva, V θ Totamiishcha, M L Trivus, prof M II Tugan-Baranovsky, G A Falbork, pref M I Fridman, N V Cehova, M A Cehova, prof M P Chubinskaya prof A A Chuprov, L I Sheinis, I I Shreider, L Ya Sternberg și alții Programul "CERERE DE VIAȚĂ": I Articole pe probleme de actualitate politice, economice, sociale viața literară și științifică a Rusiei și a Occidentului II Prezentare generală a ultimei săptămâni (internă și străină): activitățile parlamentelor, acțiunile guvernelor, viața partidelor, mișcarea socială, autoguvernarea locală, autoactivitatea publică etc III Documente de progres Articole și rapoarte despre progresul cultural și social progres în toate țările IV Corespondență din Rusia și din străinătate V Jurnal de reviste: recenzie a revistelor și ziarelor rusești și străine VI Mișcarea muncitorească VII Mișcarea cooperativă VIII Educație publică IX Studiul vieții economice (internă și străină) X Recenzie literară XI Revizuire științifică XII Cuceriri tehnologice xsh Bibliografie rusă și străină

XIV Teatru XV Artă XVI Foileton Prețul abonamentului cu transport și livrare: în Rusia timp de an - ruble, pentru II III IV / g - p k , despre oraș - I p k , timp de lună - k În străinătate: timp de an - ruble, pentru ¡ Prețul unui număr separat cu redirecționare este de k Abonamentul pentru noiembrie și decembrie a anului curent continuă Prețul pentru luni este de rub Adresa redacției și a sediului principal: Sankt Petersburg, str Bolshaya Moskovskaya, Număr de telefon - Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE (ABONAMENT SHRYP pe "Buletinul teologic" anul (Al nouăsprezecelea an de publicare) În , Academia Teologică din Moscova va continua să publice Buletinul Teologic pe aceeași bază Prețul abonamentului la "Buletinul Teologic" împreună cu anexa cărții Sfântului Isaac Sirul Opt ruble cu poștă Notă Șapte ruble fără poștă, zece ruble în străinătate Este permis să vă abonați la jurnal fără anexă (preț ruble) Este permis un plan de rate pentru doi termeni (cu un abonament de ruble și până la iulie, ruble Cei care se abonează la jurnal fără apendice se bucură de un astfel de plan de rate pentru doi termeni - cu un abonament de ruble iar la iulie, ruble Pentru schimbarea adresei copeici Notă Abonații Buletinului Teologic din toate edițiile redacției beneficiază de o reducere de - °/ , în funcție de mărimea comenzii Adresa editorială: Sergiev Posad, provincia Moscova, în redacția Buletinului Bogoslovski Editor de comenzi prof Zaozerekiy Abonamentul pentru este deschis REVISTELE IA "BISERICA VESTNIK" , * și "LECTURĂ CREȘTINĂ", publicat la Academia Teologică din Sankt Petersburg Condiții de abonament pentru În Rusia: a) pentru ambele reviste - (opt) ruble b) Separat pentru "Buletinul Bisericii" ruble (cinci), pentru "Lectură creștină" ruble În străinătate pentru toate locurile: pentru ambele reviste (zece) ruble, pentru fiecare revistă separat - (șapte) ruble Abonații din afara orașului își scriu cererile astfel: La redacția lui Tserkovnago Vetnik și Khristian Reading din Sankt Petersburg Cei care semnează la Sankt Petersburg se adresează la biroul redacției (Nevsky Prospekt, , ap), unde puteți primi și ediții individuale ale redacției și unde se acceptă anunțuri pentru tipărire și distribuire la "Buletinul Bisericii" " Este permis să vă abonați la reviste cu o plată în rate a abonamentului: atunci când vă abonați la ambele reviste - ruble, până la mai - ruble, până la octombrie - ruble când vă abonați la un jurnal - ruble și până la iulie - p Comisarilor pentru livrarea unui abonament la reviste li se asigură % Biblioteca "Runivers" ANUNTURI unsprezece OBIECTUL EDIȚIEI VAPISOK A FILIALULUI DE LA MOSCOVA A SOCIETĂȚII TEHNICE A OPERATORULUI RUS (zece numere pe an) Programul jurnalului: Cercetări și lucrări originale pe probleme tehnice și socio-economice; recenzii și bibliografie; articole traduse Rapoarte din viața Societății; separați anexele de lucrările finalizate ale departamentelor Societății sau ale membrilor individuali Prețul de abonament pentru "Note": pentru un an cu expediere și livrare ruble, pentru jumătate de an ruble, fără expediere și livrare pentru un an ruble de copeici, timp de șase luni ruble cop - Abonamentul este acceptat:) în librăria N Pidert, Moscova, linii Petrovsky și) în redacția "Zapisok", Myasnitskaya, M Kharitonevsky per , d L " Al -lea an de publicare Abonamentul pentru este deschis pe revista MOSCOVA SĂPTĂMÂNALĂ Editor al revistei Kn E N TRUBETSKOY Cei mai apropiați colaboratori: N V Davydov, S A Kotlyarevsky, H N Lvov, V A Maklakov, A L Pogodin, P B Struve și Prince G N Trubetskoy Condiții de abonament: timp de un an - ruble, timp de luni - ruble, timp de luni - rub cop Dublu peste ocean Abonamentul este acceptat în toate stațiile magazin, și în redacție Adresa biroului: Moscova, bulevardul Prechistensky,

satul Kalmeer Temp - Este deschis abonamentul pentru la revista PSIHOTERAPIE Trecerea în revistă a problemelor de tratament psihic și PSIHOLOGIE aplicată publicat cu participarea lui A N Bernshtein, Yu V Kannabikh, H E Osipov, editat de N A Vyrubov Revista va fi publicată o dată la două luni în cărți de cel puțin trei file Prețul abonamentului pentru un an cu livrare și expediere este de patru ruble, în străinătate - cinci ruble Prețul unei cărți separate este de de copeici Se acceptă abonamente la sediul redacției PSIHOTERAPIE, Moscova, Plyushchikha, M Trubnoy ler , Tel - , și în toate librăriile Articole în ordine coletele sunt rugate să fie trimise la adresa redacției Autorii articolelor originale publicate în revistă primesc gratuit reeditări Fiecare carte trimisă la redacție va fi anunțată în numărul următor al revistei Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE GÂNDIREA RUSĂ Cartea din aprilie a ieșit Cuprins:) Omar Kheyyam Oftat -K D Balmont) Noaptea nov - A V Tyrkovoi, absolvent) În lumea proprietarilor Rom -John Galeu-orei, din engleză pe E K Pimenova A continuat) Vezi sălbăticia rusă Din memoriile unui statistician Zemstvo Absolvire) Un roman al vieții mele "Memorii ale unui socialist * - Lilly Brown, din germană pe II Zhuravskaia A continuat) Toamna uneori Razsk -Zbyshko) Victorii și înfrângeri (Viața și opera lui Henrik Ibsen)-L Shestov) Din istoria luptei politice din anii -V Bogucharsky) Din politica angajatorilor din Occident -G Schwittau) Scrisoare din Italia Alexander Fortis și Andrey Costa -Petra Rysea) La trecerea V* Ce să fac? VI "Ideal" și "socialism" -A S Iegoeva) Scrisoare din Austria Lupta Ungariei pentru independența economică -A Glebova) Răspunsuri filozofice Noua carte a lui Berdiaev - Luptă filosofică în marxism - S L Frank) Note despre literatura modernă Vise și gânduri despre o nouă dramă -L I Gurevici) Probleme actuale ale vieții interioare I Situaţia politică generală -Peter Struve II "Congresul de artizanat" -Severyanin) Politica externă Rusia, Austria State balcanice -L I Halberstadt) Bibliografie Departamentul Abonamentul pentru continuă CONDIȚII DE ABONARE: An luni luni luni lună Cu ven și transfer: ruble ruble ruble r r In strainatate· ruble ruble k r r k r k Abonamentul este acceptat și vânzările cu amănuntul ale revistei №№ se fac la Moscova: în biroul revistei Vozdvizhenka, strada Vagankovsky, satul Kumanina; in carte magazin "Link", "Educație", M O Volf, I I Karbasnikova și în biroul lui N Pechkovskaya; la Petersburg, în carte magazin II P Karbasnikova, M O Volf și Prince Depozitul "Pravo"; la Varșovia și Vilna - în cartea magicianului H II Karbasnikov; la Kiev - în cartea magicianului IL Y Ogloblin; la Odesa - în cartea revistei "Trud" și " Odesa News"; în Saratov - în cartea magicianului "New Time" Biblioteca "Runivers" ANUNTURI EDITURA DE CARTI O BOGDANOVA, SPb , compania a -a, d Lucrări deosebit de populare științifice și științifice din domeniul filosofiei, psihologiei și pedagogiei Filozofie G Arnim Istoria filosofiei antice C p k "Istoria filosofiei antice a lui Arnim este, fără îndoială, un manual util pentru studiul filosofiei antice , traducerea ei nu poate decât să fie binevenită" ("Rech", decembrie) A Messer Introducere în teoria cunoașterii C p "Cea mai bună introducere în teoria cunoașterii cunoscută de referent" (Viertel-jahrs für wîss Phil și Sociol) K Forlender Istoria filosofiei (în volume) Lanț de semnătură ruble, (cu aeres ruble k) Volumul I este trimis în aprilie R Aiken Principalele probleme ale filozofiei moderne a religiei C k (Recenzii: "Bogat", iulie , "Lumea modernă", noiembrie) Psihologie R Gaupp Psihologia copilului Ts k "Poate servi drept ghid principal atunci când urmează un curs de pedagogie în seminariile și institutele de profesori " ("Vesti

Vosp ", dec ,) problema școlară (Cartea de psihologie pedagogică,) (Vezi recenziile despre Școala Rusă pentru noiembrie și W Stern în Zeitschrift für angewandte Psychologie) Ed Claparede Psihologia copilului și pedagogia experimentală C k "Educatorii şi părinţii vor găsi aici multe sfaturi utile în educarea copiilor adulţi" (L'éducation, sept) T Tsigen Psihologie logică fizică C p k Recomandat de programele de lectură "Petersburg" și "Moscova" G Ebbinghaus Eseu despre psihologie g C p k Pedagogie Vl Dinze Eseuri despre istoria mișcării de gimnaziu C k (Vezi recenzii: "Dimineața R ", ianuarie, "Sov Slovo",) P Kapterev Istoria pedagogiei ruse C p B Mrochek și F Filippovici Pedagogia matematicii g C p k P Penzig Răspunsuri serioase la întrebările copiilor g C p k Sunt tipărite P Bart Elemente de educație și formare E Keller Lumea în care trăiesc P Natorp Pedagogia socială V Prair Suflet de copil Cl şi V Stern Monografii despre dezvoltarea psihică a copiilor Cei care eliberează din depozit nu plătesc transportul Biblioteca "Runivers "